

MESVE DE OLEIS

sufficit, & fiat vnguentum, hoc tamen non conueniret in acute febrientibus, sed hoc vnguentum conueniret in tali casu. Recip. olei citoniorum, de absinthio ana vnc. i. feminis plantaginis, portulacæ, & endiuæ, rosarum, corallorum, cornu cerui vsti, farinæ lupinorum, ana drachm. i. aloes succotrini, drachm. ij. ceræ. q. s. & fiat vnguentum, inungatur etiam præmissio clysteri.

MAN. POTENS est. Sed caue ne ob argentum viuum attingat prope membra principalia, addeque mastichen.

SYLVII. SPECTVM est ob argentum viuum, præsertim prope partes principes: hoc si sustuleris, tutum erit, neque inefficax. Vnguentum citreum.

Recip. chrysocolle vnc. ij. caphuræ drach. i. corallij albi vnciam semis: amenti dulcis vnc. i. vmbilici marini, tragacanthi, amyli, ana drach. ij. matmoris, crytalli, anthallis, dentalis, olibani albi, nitri, ana drachm. ij. ierfæ, serpentaria, vnc. i. cerusæ vnc. sex, tragacantho, & vmbilico marino simul tritis, cætera deinde cum his terantur, cernantur panno tenuissimo, axungia porci recentis sine sale lib. i. semis, & sepi caprini vnc. i. semis, & axungia gallinæ vnc. i. simul in vase duplici liquatis, & colatis, addantur semper mouendo rudicula pul. prædicti, præterquam chrysocolle, & caphura tunc addenda, cum omnia simul feruebunt: quando ab igne tollenda, & semper agitando, donec refrigerint. In vna li. pul. sint libræ octo axungia colatæ, & succus acidus duorum aut plurium citreorum malorum. Vnguenta hæc si lassitudinem tollunt, *scilicet* inter dum absolute *scilicet*, vocantur Gal. lib. 4. sani. tuen. quale hoc illi est celebre. Acopum ex abietis semine ad coquendum, aut per halitum digerendum succos in carne, & tota corporis mole congestos, crudos, vel acres ad omnem lassitudinem, vel spontaneam, vel alia ratione contractam. Abietis seminis exacte maturi (quale Septembri mense in Italia colligitur) contusi, vt citius oleum sua vi, & qualitate inficiat, modum Italicum quolibet anni tempore, (nihil enim in ea re est discriminis) inijce in olei relaxantis (quale in Italia est Sabinum, alibi vetus) heminas Italicæ, seu lib. v. & xx. maceretur dies minimum. xl. vel potius tres, quatuor, & etiam multo plures menses. Tunc semen expressum abijce, oleum linteum percola. Ei vt pote iam parciore miscce ceræ lib. iij. refinæ abietinæ, refinæ pineæ, ana vnc. iij. vel hanc desiderio, terebinthinæ. Coques vero commodius in vase duplici, aut igni lento prunarum non multarum. Acopum seu myracopum *scilicet* ad coquendum, ex populi nigrae floribus, ad eadem efficac. Ex floribus populi adhuc conuenientibus, sed modice tritis, modius Italicus immittitur in libris. xv. aut xx. olei Sabini, aut alterius tenuis citra adstrictionem, moue quotidie, possimum cum sol feruebit, & in domo calida reponere, celerius ita vis, & qualitas populi in oleum migrabit. Post duos, aut ternos menses floribus expressis, & abietis oleum habes digerens per halitum sine morfu vilo, non minus quam abietinum. Addere potes ceram, & resinam quantam abietino. Si vero oleum expressum est crassius, & qui eo usus est, liquidiore medicamento delectatur, quinta vel etiam sexta ceræ pars suffecerit. Si vero seminis abietis, & florum populi macerationem expectare non potes, oleum cum seminibus vel floribus contusis mistum inijce in aquæ vel vini (si affectus adest podagricus vel articularis) partem quartam, vel quintam, ne iniecta torreantur, aut oleum vitionem odore referat. Percoque igni lento, donec aqua, aut vinum totum coquendo vaneat: Quidam curiosius id parantes in vase duplici coquunt. Succos non crassos, nec lentos in cute, & carne residentes dissipat, vt oleum, chamamelum, anethi, rorismarini per se, vel cum cera, & refina.

COST. AD Scabiem. Irrepsit hoc cum superioribus tribus hunc in locum, vt bene notariunt alij. Probat hoc ipsum ad scabiem, cuius quædam variæ sint causæ, vt hoc illi quæ ex Venerea lue est, & contumaciter inhaeret, efficaciter prodesse videtur, ita si aliam habeat causam, imo, & si eandem, libenter eo abstinere ob hydrargyrum, quo qui paulo frequentius aut liberalius vsi sunt, & in animæ incidisse factorem obseruauit, & ex cariosis eorum ossibus hydrargyrum extrahi non semel vidi.

DISTINCTIO DVODECIMA est de oleis.

MESVE.

LEVM multis fit modis, nunc expressione, nunc impressione, cum materia in ipso macerata, aut incoctæ qualitate sua, & vires in ipso relinquunt, nunc resolutione, cum materia heterogenea in corpore conclusa, & velut concretæ, vi caloris separantur, opera præcipue chymistarum, de quo genere, quantum licet, agemus: plura autem si audire cupis, chymistas præcepto res tibi adhibe, & cum illis versare. Primum autem dicam oleorum, quæ per expressionem fiunt, naturam, & facultatem, extrahendi modum, postea de cæteris, si per Dei gratiam mihi vita dabitur.

OLEVM dum absolute legis, oliuarum intellige: **MAN.** & nouum, quod etiam vim rerum in eo madentium facile suscipit, & ita secundum genus à Mesue scriptum constituit. Tertium inter omnia efficacissimum, pauci norunt elicere, sed hi tantum qui artem chymicam vocatam callent. Hi enim sunt de quibus Mesue dicit, quod vires, quæ sunt in concreto, id est, in composito occulte, manifestas faciunt. Hos chymistas scilicet, monet vt consulamus. Primum, & secundum genus omnes parare sciunt.

GINTI admonenda medicamenta composita, simplicissima, **SYLVII.** & vsu frequentissimum est oleum simplex, & compositum, ex coque, & alijs quibusdam ferè reliqua constant vnguenta, cerata, emplastra. Oleum maxime proprie succus est pinguis ex oliuis tritis expressus, vel immaturis, quod omphacinon eb ad, & omotribes, id est, acerbum, & crudum est appellatum, idemque refrigerans, & astringens est: vel maturis, quod oleum commune dicitur: ac vtrunque, vel insulsum est, vel falsum, & illotum, vel lotum, idque ad saltem tollendum, vel vt fiat albus, vel morfus expers. Vtrunque item, vel recens est, vel antiquatum, & ex hoc, vel illo agro, vt Sabino prope Romam laxat, tenue est, præsertim vetustum. Quæ olei communis differentia diligenter sunt obseruanda, vt medicamentorum ex his compositio iustior fiat nam facultatibus secundum has differentias multum variant, ac composita quibus miscentur, plurimum immutant. Has igitur oleorum differentias, præsertim omphacinum, & commune, recens, & vetus, domi serua (nam insulsum lotionem cum libet, prompte reddideris) vt cum postulat vsus medici opinionem nunquam frusteris. Oleum secundo loco ab usine succus est oleaginus, & fluxilis ex quibusdam tritis, cum fructibus, tum seminibus, vt nucibus regijs, auellanis, moschatis, amygdalis vtrisque, nucis Indica, anacardis, balano myrepica, nucleo persicorum, præcocium, ceraforum, prunorum, pistaciorum, strobilorum, napi, sinapis, cannabis, lini, ricini, staphidos agriæ, enici, citri, arancij, pomorum, pyrorum, cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, & alijs prope infinitis pinguem in nucleo ipso, vel semine, seu medullam sortitis. De quorū quibusdam post agitur. Non enim sunt omnia hæc in vsu. Huic generi proximum est balsameum, & petreum, vt post audies. Illa duo genera sunt simplicia, nec illis educendis ac exprimendis aliud misceri consuevit, præterquam quod auxilium aquæ quibusdam extrahendis miscetur, vt alijs oleum commune paucum. Est his affine genus tertium, quod est humor quidam oleaginus ignis vehementia extractus: humido etiam substantificato saepe mistus, idque opera chymistarum inuentum, siue id oleum in caputellum sursum tollant, siue in vas subiectum mox defluat, quale ex liquoribus, succis multis, gummis, resinis, cera, melle, lignis resinosis per multis educitur. Quartum genus oleorum est omnino compositum ex simplicibus in oleo communi, vel alio maceratis, insolutis, incoctis, quod genus quia latissime patet, de eo nobis pluribus est agendum, non modo propter huius multitudinem, sed variam

etiam quoque in multis componendi rationem, quæ est propo-
dum vnica cuique prædictorum generum. Adde, quod oleum phi-
lophorum, & alia quadam mista sunt, & in tertium simul, &
quartum genus incidunt. De primo genere tanquam omnibus
peripicu nihil dicemus: de tertio pauca quadam hodie consueta,
de secundo, & quarto dicendum nobis est, quantum rei propo-
sit scopus exigit.

COST. **O**LEI vox proprie de expresso ex olea succo di-
citur, transfertur tamen id nomen ad succum om-
nem pinguem, qui substantia oleum referat. Est ergo
oleum hoc modo sumptum multiplex, tum naturale,
tum artificiosum. Naturale arbores quædam fundunt,
vt balsamum, cuius arboris si vel casu vel consilio fin-
datur cortex sponte certis temporibus erumpit pinguis
succus olei speciem representans, sic ex abiete succus
oleo similis effluit, vulgo lachryma abietis nuncupatur,
idem cum resina: sed tenuior. Natura etiam ex
saxis alicubi locorum oleum prodit, vt oleum petrae.
At artificio multis fit modis, vt quidem Mes. hic ait, tri-
bus; per expressionem, per impressionem, per resolutio-
nem, quibus addere etiam licet per impressionem, &
expressionem simul. Porro expressione elicitur ex plan-
tarum maxime fructibus, tum arborum, tum etiam mi-
norum, vulgatum est, quomodo ex olea, ex amygdala-
rum, nucum, & vnguentarie glandis nucleis prematur.
Premebatur vero alias quoque ex vnguentaria ipsius
glandis summo cortice, nunc ex aurantij, & citrij, mali-
cute. Sed ex herbarum multarum seminibus quotidie
exprimitur, vt ex lini, napi, sinapi, & ricini semine: in-
terdum ex plantarum quoque lachrymis premendo eli-
citur, vt ex myrrha non vetusta, tandemque ex anima-
lium etiã fructibus oleum exprimitur, vt ex vitellis oui.

At vero infinita sunt quæ impressione olei genera
quotidie parantur: iniectis in oleum vulgare stirpibus,
earum vt partibus, aut fructibus aridis, aut recentibus,
integris, aut contusis, tum maceratis, tum in coctis igne,
sole, fimo, aut calce. Fieri tertio possunt impressione, &
expressione multa olei genera: elegantissimo sane mo-
do, & non secus fructuoso quam superioribus, si enim
nucleis amygdalarum, vel vnguentarie glandis corti-
ce expurgatis odoratum aliquid commiscueris, atque
aliquot post dies contusos nucleos expresseris, oleum
prodit proprium commissa rei odorem præse ferens,
sic instrata rosas, violas, iessemino, cinnamomo, caryo-
phyllis, amygdala, oleum earundem rerum odorem, vim
que retinens reddunt. Fit quarto oleum per resolutio-
nem, id est per separationem (citra expressionem eius, quod
pingue est a non pingui, hoc vero duobus in vniuersum
fit modis, aut per ultimam resolutionem, aut per non
ultimam. Ultimam voco, quum prorsum corrumpitur
res, vt nihil supersit exterioris faciei, qua distingui ab
alijs solet rebus. Sic quæ exuruntur, quorum solus su-
perest cinis, ultimam passam resolutionem videntur. O-
leum igitur per resolutionem non ultimam varijs eli-
citur modis, interdum coquendo: sic autem quæ res
multo pingui succo scatent, vt strobili, & amygdala,
si contusa aqua vt ferueant diutius committantur; vt
ignis oleosus, pinguisque omnis succus à reliqua sub-
stantia separatur, qui superfluit aqua, ita balsamum
occidentale ex Goaconax ramis paratur; collecto eo,
quod aquæ supernatat, pingui; colligendi autem modus
est, vel pluma, vbi refrixerit detrahendo, vel effusa
pingui illa decoctionis aqua in vas, in cuius imo exi-
guum sit foramen, vbi enim refrixerit, aperto forami-
ne sensim aqua effluit oleo superfluite, quod ubi effluxit

A se aquam senseris, repones, eleganter etiã coniecta olei,
& aquæ materia in peluim, vbi refrixerit, lancea lingua
vteris, sic enim hac vniuersam aquam sensim eliciente
solus oleosus succus relinquitur in pelui. Porro alia re-
solutio seu separatio fit per destillationem vocatam, hæc
vero tribus modis, aut per ascensionem, aut per descensionem,
aut per ascensionem, & descensionem simul. Per ascensionem
quidem vulgata per cucurbitam destillatione, qua etiã
aqua elici solet, sic ex terebinthina, cera, imo ex aridis
quoque reb⁹, vt aniso, caryophyllis, nucem moschata, oleum
trahes, quin etiã ex humectis, & quantum sensus agno-
scat, minime pinguibus rebus hoc pacto elicitur, nã ex
rosis ex lauendula floribus, atq; ex recenti quoque feniculi
herba oleum cum aqua ascendisse obseruauimus, &
superfluitas ipsam collegimus. Sed, & alia est ratio
oleum per ascensionem colligendi, quam sequuntur, qui ex
sulphure oleum eliciunt, accenso enim in ollula sul-
phure, in vitream campanam (vt vocant) seu (quod est
elegantius) in capitellum vitreum, quo etiam ad elici-
das aquas vtuntur, digitorum circiter quaternum inter-
uallo suprapositam crassiores sulphuris halitus excipiuntur,
exceptiq; in oleosum liquorem coacti effluunt. Sed
rursus ea quoque destillatio quadam est per ascensionem,
qua caphura succum Iulius Contarinus medicus egre-
gie elicit. Primum autem vasculum lateritium paratur,
rectis, vt in veterum lebetes, parietibus; & planis prorsum
labris digitorum circiter quaternum altitudine. Tū
præterea vitrea in promptu est cucurbita paulo maio-
ris, quam id vasculum ambitus, vt ipsam apposite cir-
cuat, recta autem, ac dodrantis fere longitudine, & su-
prema parte fornicata; exiguam in summa fornice reli-
cto spiraculo, ut ne nimio calidiorum vaporum coactio
disrumpatur. Itaq; posita in priori vasculo contrita ca-
phura, illiq; vasculo, tum superposita cucurbita, tū sup-
positis paucis aliquot accessis carbonibus in paropside,
crassi paulo post vapores ex caphura vi ignis excitantur,
qui angustiore exitum per exiguum spiraculum ha-
bentes, in parietes cucurbitæ impacti, cædidi cuiusdam
butyri instar illis hærent, eo igitur liquore, vbi parietes
cucurbitæ obductos videris, aliam eiusmodi cucurbita
priore detracta impones, & rursus aliam, quousq;
vaporum aliquid ex caphura excitetur, pluma deinceps
is succus densato oleo similis deraditur, & in opportu-
nos vsus seruatur. Ita quidē quomodo varijs modis oleum
per ascensionem eliciatur, apparet. At per descensionem du-
plici in vniuersum ratione elicitur, nempe, aut frigoris
vi, aut caloris, frigoris quidem vi, aut certe sine opera
caloris, quo pacto myrrha intra oui albumen conclusa,
appeso frigido in loco, albimine, per eius rimas oleum
sensim defluit. Extrahitur etiã oleum per descensionem vi
caloris, huius vero, uel ignei, vel solaris, solaris inquã,
quia ex floribus rosarum, ac sclareæ in vitrea phiala
soli expositis pingue, atq; oleosum succum effluxisse vi-
dimus. Igni vero caloris opera descendit oleum eo artifi-
cio, de quo ad huius tractationis calcem Mes. ubi de oleo
iniperi agit, de qua tamē re, quando post Mesuen natu-
ra studiosi longa exercitatione faciliore inierunt ratio-
nem, non comittā, quin hoc loco in medicæ artis gratiā, ali-
qua afferā, quæ neq; cuius hæc artē proficere patet, neq;
elegantiā, & fructu caret. Primum itaq; binæ fictiles olle,
ita cōstruuntur, vt altera alterā recipiat, minoris autem
ima pars crebris profundior foraminibus, utraq; autē in-
tus vitrea crusta diligēter obducitur, in maiori minor,
ita collocatur, vt hæc ab illius fiondo ternum digitorum

MESVE DE OLEIS

intervallo distet, quod facile efficitur si vel eius labrum maioris ollae labro insideat, vel filo ferreo per utraque traiecto suslineatur, tum vero destillationis materia in interiori olla reposita, & utriusque ore suo operculo diligentissime ocluso, in fovea collocantur, aggregata circum terra, & conculcata, ignisque operculo ex durioris materiae carbone, lignisque superdatur, cuius vi post horas aliquot ex minori in maiorem ollam liquor extillat oleosus, est vero is fumoso quidem odore molestissimus, ex quacunque etiam fragrantissima re elicias, at si extractum, in ampla olla ex multa aqua calida diutius tractaris, aut etiam mutata subinde aqua non semel, ut ferueat, effeceris, minus molestum reddes, neque tamen de eius viribus nimium detrahes. Sane hac elegantior est ratio extrahendi olei per descensum, quae sequitur. Fictilis olla ex crassioribus sit parietibus, relicto in parietis parte una foramine, quod amplitudine cucurbitae illius vitreae collo apte respondeat, in qua destillationis materia ponenda est, erit autem cucurbita recurva, quam retortam vocant, traducto ergo per id ollae foramen cucurbitae collo, & reliquo eiusdem corpore in olla apposite collocato, ac puriori cinere aut, sabulo circumquaque ad quaternos digitos, obruto, suum ollae operculum iunges, inducto luto, & ubi operculum, & ubi cucurbitae collum committitur, diligenter, ut non expiret, superaccenditur tunc operculo ignis, continenterque folle agitur, quousque ex cucurbitae collo extra ollam porrecto extillare oleum coeperit, moderatius tunc agendum, sed continuata opera: excepta non eodem vase materia destillante, prius enim tenuior pars, & ignei nidoris minus, plus autem virium retinens effluit, quae seorsum est seruanda, agitata vero post modum aut incoquenda, ut supra dicebam, ex multa aqua, si fumosi nidoris plus quam par sit, visa fuerit retinere. Hac ea destillandi est ratio, quam partim per ascensum, partim per descensum esse dicebam, ascensus quidem est, ut sursum ad cucurbitae conuexum vi ignis oleum trahitur, descensus autem, ut per decliuorem colli partem sponte labitur. Sane autem quod ad eam destillationem pertinet, quam per ultimam resolutionem fieri dicebamus, fieri hoc pacto ex rebus quibusque oleum potest, quae exuri, & verti in cineres possunt. Ac prius quidem ex quouis cinere affusa feruenti aqua lixiuium paratur, tum vero puriores eius partes lancea lingua extrahuntur, & extracta igni aut soli committuntur, ut caloris vi humor omnis absumat. Sic quidem quod superest sal esse inuenies. Habet autem sal omne, Aristotelis etiam testimonio, pinguis atque oleosi nonnihil, hoc igitur si volueris pingue, ipsum in frigido ac humido loco sal reponito, liquecet enim, liquori vero superfundabit oleum, quod pluma derafum conseruabis. Sed de varijs conficiendi olei modis, quae ad medicum pertinere negotium possunt, hac satis.

MESVE.

LEV M de amygdalis dulcibus, asperitatem gutturis, pulmonis, & partium caeterarum etiam externarum lenit, duritiemque omnem ac siccitatem iuncturarum, & partium aliarum emendat: ob id impinguat, hecticis confert, semen quo-

que auget, ardorique vulvae, & vrinae iniectum commodat. Fit autem hoc modo: Amygdalae dulces cortice lignoso, & cute membranola purgata, plurimum teruntur, in offas coguntur, horis circiter quinque loco calido continentur, vel in vase duplici hora una coquuntur, aut sub calente arena, aut cinere, sacculo inuolutae, & panis aliquandiu fouentur, postea rursus teruntur, & sacculo conclusae torculari exprimuntur. Vel trite amygdale in vase comodo maza subigitur in aere calido, pauca calida identidem affusa. Hisque modis oleum exprimes largius torculari, quod aslere inferno sit cauato, & decliu verius emissarium: superno autem pro cavitatis magnitudine, & forma gibboso, ut vndique ccu sigillo quodam amygdalae aequaliter exprimantur.

Recip. ex amygdalis mundatis ab utroque cortice quantitatem quam volueris, & tere contritione vltima, & fac pastiones ex eis: & dimitte in loco calido per spacium sicut horarum. v. Deinde iterum tere, & pone in zaynari, & stringantur, & exprimantur, & emanabit oleum. Si autem in vase duplici sicut per horae spacium coxeris, deinde impelleris in zaynari, emanabit abundantius. At si amygdalis tritis faccellos impleueris, & sub cinere calido, aut arena calida inter pannos sepelieris, & postea expelleris, abundabit oleum. Modus operationis alius est, malaxentur in tina, sicut pasta malaxatur, & sit domus, in qua malaxantur calida, & fundatur desuper aqua calida parum, & fiet pila decliuus ubi emanat oleum: & dum sic expelleris, abundabit, zaynari autem planta inferior sit habens concauitatem, & muctorium in parte decliuiori, & inferiori parte sit globus iuxta formam capacitatis concauitatis, ut sigillet omni hora ambitu vacui, hic ergo erit modus formae eius.

ISTVD est primum oleum, quod fit ex expressione temperatae complexionis in caliditate, in humiditate autem transit primum gradum, est multum in vsu propter eius vtilitates, lenit, & humectat asperitates malae complexionis sicca, principaliter gutturis, & pulmonis linitum ab extra, & per os assumptum paulatim lambendo. Sed operatio eius principaliter est ad leniendum partes pectoris, unde confert tussi sicca, si ex ipso partes extrinsecae ubi costae situantur, liniantur, confert etiam iuncturis exiccatas, ut podagricis euenit, quando nodositates fiunt in eis, & lumme confert hecticis, & consumptis, si spondyles dorso, partes peccinis vngantur ex eo, & maxime si cum ipso fiat permixtio olei violacei stante febre hectica, & alia de adustis humoribus corpus consumentibus.

PAVLV S quidem contundens uncias duas amygdalarum, ponit in sextario vno olei dulcis, & coquit in duplici vase. Fit autem ex amaris non ex dulcibus, etiam secundum Paulum Aeginetam. Quidam metopion dicunt, ait Dioscorides, de eo tamen loquens, quod fit ex amaris: nam de hoc non scribit. Modus operationis alius. Modus hic similis est ei quem docet Diosco-

*Antiqua
versio sic habet.*

CHR.

MAN.

Dioscorides. Et fundatur desuper aqua calida.) Dioscorides pro octo sextarijs amygdalarum, addit corylas duas aquae, & dimittit per semihoram: factaque maiore attritione iterum, apponit cotylam aquae Zaynari.) Torcular intellige.

SYLVII.

ID oleum ex amygdalis dulcibus iure optimo primum omnium a Melse delibatur, quod sit tam alimentum (nutrimentum enim solis dulcibus libro 4. simpl. cap. 9.) quam medicamentum ad multa efficac, blandissimum, visu frequentissimo consuecissimum, graulissimum, & velut quidam typus aliorum oleorum generis eiusdem. Ab eo igitur tanquam notissimo, & utilissimo rectissime incepit. Asperitas gutturis, & pulmonis vna est infusa, & ex partu essentia profecta, bronchijs enim, quae signoides sunt cartilagine, constat tota haec arteria, unde *apex*, id est, aspera cognominatur, Graecis eam, ab arteria laui ita separantibus. Cum vero eadem iutus sit lauis admodum, sanis hominibus ob membranae cartilagineas illas, & ipsarum ligamenta vtraque integritatis naturam, interdum aspera fit ac inaequalis, huc rugola habet siccitatem, siue eius superficie humor aliquis largior quam pro ipsius natura infideat, & ibi inaequaliter affigatur, & siccetur, unde tussis, rauitas, & saepe etiam spirandi magna difficultas, interdum agre curabilis: praesertim dum, ut cucurbitae terreum excrementum accreuit, & cenophoro sordes crassa, sic et pituita tandem agnata tenacius inhaeret.

Lib. 6. sim. Hanc autem secundam asperitatem, quae sola est praeter naturam, oleum, amygdal. dulcium sanat. Nam humectat siccitatem, (ut oleum commune in ferro rubiginem omnium maxime emollit,) & suo lentore siccationi nota multum resistit: praeterea inaequalitatem explet, quomodo iucus portulacae glutinosus in hemodia. Sed paulatim id velut lambendo est deglutendum, non assatum deuorandum, ut paulatim eius substantiae portio in asperam arteriam deceret, non tam modo, quae collo anteriore sita est: sed, quae eius portio ramosis propaginibus pulmonum substantiam totam, cum duobus alijs vasorum generibus intertexit, quas pulmonum nomine videtur Melse intellexisse: quamuis pulmonum quoque essentiam aequabilem magis, & mollem, mediocri lentore reddat, etiam citra nutritionem, quomodo pinguis frictio cutem, ob id recte addit, corrigere asperitatem partium aliarum etiam externarum. Nam hac in re oleo communi non fuerit inferius, minus in etiam superius, ob essentiae tenuitatem, qua videtur commune oleum vincere. Ob quam, non ob solam saporis gratiam, hodie, & colicis, & nephriticis potui datur ad viciu cum vini aromaticos, aut similis felsencia, aut vne ij. Pleuritidi, & alijs thoracis affectibus prope omnibus illinitur, & collo vteri, vel dolenti, vel sicciori, quam ut extendi facile possit, quantum fretui pariendo satis esse possit.

Lib. 3. & 3. sim. vni. & lib. 11. met. Quibus igitur eius est asperior ob excrementorum, ad eam expulsum naturam, vel ob siccitatem, quae atrophiae, atati, viscerum intemperiei calidae, & siccantium visu superuenit, his oleum id saluberrimum est. Quam eius facultatem doctae mulieres, cum hoc oleo erugant. Duritiamque omnem emendat, cum enim modice digerit, quia temperate calidum est, durum tensione, seu repletionem molliat, vacuata per resolutionem eius materiae parte aliqua. Cum vero sit moderate calidum, ut dixi, etiam durum concretionem a frigido excitata molliat, fusa, & colliquata ea materia, quam frigus coagulauerat. Cum denique humectet etiam secundo gradu, ut etiam postea fusus docebo, durum siccitate, (quod maxime proprie durum appellatur) molliat, ac humiditate delibutum tractabile reddit. Ob hac iunctura podagricorum, & nodis arthriticorum emolliendis salubriter illinitur. Siccitatem partium ex atrophiae, & iniectionum etiam ex itinere multo, aut labore, illinum corrigit etiam potentius, quam oleum commune: praeterquam si quod essentiae est admodum tenuis, quale Galen. vbiq. Sabinum praeferat. Adhibendum vero confectione molli, aut molli, & dura, ut multa, & paucis media, quae poros rarefaciat, & corpus calidum reddat, ob id paratius ad oleum id tenendum, & attrahendum, quod plane coriorum concinnatores declarant. Coriorum enim crenatis assulis, & falcatis malleis, & flamma rarefaciunt, mox oleo, & adipe calido largiter imbuunt. Quod autem eam siccitatem sumptum id oleum corrigit, planissimum est, quia alimentum est. Omne enim actu nutriendum corpus calfacit, & humectat. Nec solum corpori humidum dat alimentum, sed etiam mediocriter durum, ob medicamentum illud lentorem, qualis in cremore puluinae, & oleo communi. Quae enim cum lentore coniunctam habent essentiae crassitatem, ut nulla, diuturnius alimentum corpori exhibent, quam quae lenta sunt modice simul essentiae tenuioris.

A Impinguat vero non solum quia plenius nutrit, sed quia substantiam corpori tribuit parum igneam, & aeream, quae multum habilis est per tunicas vasorum exhalare, & in adipem conuiscere partium spermaticarum contactu. Rationes aliae, & causae obiectus huc afferri possunt ex lib. 7. san. mendae, & lib. 14. metho. & lib. 2. temperamentorum. Nec solum adipem gignere, sed etiam carnem, natum est id oleum, quia ob dulcedinem prompte ab hepate trahitur, & in sanguinem bonum mutatur, quo partes omnes abunde nutriantur. Haec addidi, ne putes tantum corpus externum impinguare, si illinatur. Nam id corpus ab alio est pingue, non proprie, & in sua essentia. Hecticis, & aliter consumptis, hac de causa est saluberrimum. Cum enim his facultates omnes non solae naturales sint imbecillae, male coquunt, nisi alimentum coctum, & distribui est facile: quale est id oleum ob essentiae tenuitatem coqui paratissimum, & distribui, quamquam distributionis celeritatem hepar intendat ob eius dulcedinem. Adde, quod etiam alimentum dat corpori, quod aliquandiu furori febribus in hectico caloris resistit, ut cremor puluinae. Adhuc cum calore sit temperatum, omnia intemperiem corrigit, & cum humidum sit ad secundum ordinem, hecticis febribus est saluberrimum, non modo sumptum, sed etiam cum oleo violaceo medicamentum illum calorem obtundente, illinum spinax. Semen auget, ut

Lib. 1. feb. cap. 2.

B omne alimentum modice calidum, & humidum, praesertim si plenius aliat: quae omnia huic oleo inesse ante ostendimus: & fortasse etiam semen promouebit, praesertim ex recentibus amygdalis aliorum fructuum recentium modo, semine octa humiditate abundantibus, quam ob cruditatem, & lentorem esse nonnihil stultentiam, nihil miri est: sed flatuum vim exiguiam facile frangit vinum aromaticum, ne sumptum colicos dolores, aut nephriticus flatibus a se excitatis geminet. Ardorem vteri, & vesicae etiam hodie vulgus appellat, cum mentes, aut muliebri profluuium, aut vrina, calore, frigore, acrimonia, morsuque alio quouis partes, quibus continentur, aut per quas vacuantur, lacerant, & tandem vicerant, quam affectionem Gallorum vulgus eadem ratione coctionem vocat, sibi que aliquam partem coquere aut cum materijs mordacibus, aut alia vicerante causa lacessitis. Tales affectus adfunt cacoehymis mulieribus, & viris ex putri pituita, & saepe ex calculo, etiam ex pure, ex arenulis, ex adusto in hepate, & venis, vel renibus, lotio. Affectionem hanc oleum hoc tollit sumptum, sed imbecillius, quia in partibus, quas permeat, alteratur, & multis alijs miscetur: potentius autem iniectum in vterum quidem *μυτρηζον*: in vesicam vero fistula urea, vel potius, ut nunc, argentea, quam vulgus ob id *σφρηζον* appellat. Lenit porro ardorem hunc quatenus, & *μυτρηζον*, est (quod multis alijs qualitate insigni carentibus, & aliam vehementem obtundentibus est commune,) & *μυτρηζον*, meatus ipsos tanquam quodam rectorio illineat, ne corpus attingat humor ille mordax. Quae etiam causa in dysenterijs multum mordacibus, & dolorificis, & cremores, & mucagines, & butyrum, id genus alia glutinosa iniicimus: sed etiam crassa essentiae potius, ne corrumpantur facile. Quae in capacitatem intestinorum prompte iniiciuntur, in meatum vteri vrinarii ob angustiam, & obliquitatem geminam, & viae longitudinem (quae iniectionis impetum frangit, & frustratur) iniici non possunt, cum etiam tenuia agre iniiciantur, nisi siphunculo in meatum alius immisso excipiantur, & velut deducantur. Quod meatus latera in se concidunt, & a sphinctere artius vndique constringitur, quo tempore vrina non redditur. Ob id liquidissimum iniiciendum, & tepidum, & meatu vrinario per balneum, vel alium quendam fotum dilata-

Lib. 3. simp. cap. 6. & 11.

C to, adiuvante, ut dixi, argentea, vel urea fistula prius meatui immissa. Mediam inter haec duo naturam collum vteri obtinet, si rectitudinem, & capacitatem intestini recti, obliquitatem vero, & angustiam meatus vrinarii in vis spectas, nam meatus colli vteri, omnium trium est brevissimus. Quod si in meatum mulieris vrinarium eadem affectio incidit, ratio eius eadem prope habenda est, quae & vteri, nisi quod graciliore est opus tubo. Haec vero de corruptis intelligenda sunt: quando nec virgines his vitijs sunt obnoxiae, praetertim fluxui muliebri, nisi quae religioni monasticae addictae ex vita sedentaria, & magna parte ociosa pituitam putrem, largam, huius mali causam frequentiore collegerunt. Haec de facultatibus olei amygdalarum dulcium dicenda putant, ut tanquam iter indicarem ei, qui in ceteris eius medicamentis idem praestare voluerit, statuimus enim cetera leuiter, & velut canis e Nilo attingere, locosque tantum indicare, ex quibus possit qui volet, rem ipsam pro dignitate interpretari. Depellat amygdalas, ut purius, & sincerius sit oleum, & largius. Tertio cunctis eadem, ut inuis merla humiditas promptius in apertum proferri possit.

3. corruptis muliebribus putrem

Melse

Hh 3

sit:

MESVE DE OLEIS

fit: ut autem copiosius exprimatur, calfacit. Nam ut venustate nices, & nuclei omnes oleosi magis à calore nativo percocti euadunt, sic etiam ignis, vel Solis calore semierudæ humiditatis coctio acceleratur: aut saltem eo calore tenuata liquata, fluxilisque magis reddita, foras tracta oleosa humiditas promptius, & largius exprimitur: quantoque hic calor est valentior (modo oleum vrendo non absumat) tanto expeditius. Ob id in vase duplici, & sub calente arena, aut cinere hora una calefuisse satis est: in aere autem calido, quinque horis est opus. Perro calefiunt amygdalæ vase duplici, impostæ scilicet postquam trite sunt, vasi vitreo, in vas aliud aquam calentem continens insident, ne ignis, aut aque contactu, & missione oleum vitetur. Sacculo autem, vel flamine vulgari, & pannis involuntur, & eadem ratione, & ne his materijs amygdalæ conspurcentur, etiam per sacculi inanes poros facile ob tenuitatem incidentibus. Sed in vase duplici calefuisse fuerit fatius, quod hoc modo empyrena, hoc est, vel ignis substantia, vel qualitas amygdalis minus misceri possit, & vitrum resudantem ex amygdalis calfactis succum non ebibat, ut sacculus panni, arena, cineres, bibula omnia. Adde quod possit tutius calorem intendere in vase duplici, quam cineribus, aut arenis, calore sicco magis vrentibus, & consumentibus. Postremo visuper vitrum, & aquam corpora diaphana coniectare potes, quando satis incaluerint, & oleosa sunt reddita: quod indicium conuoluitis, & sepultis in cinere, & arena amygdalis habere non potes, nisi recluseris. Neque tunc in ossas velut panes quosdam cogere oportet, sed mox a mortario, ut trite sunt in vitrum transferuntur: In aere autem calido mora longior non modo rufat purgatas, & tritas amygdalas, sed etiam odoris gratiam, & saporis nonnihil dissipat: nisi etiam vitreo vase per calidum aerem calente includatur, tunc enim præstantius fuerit: sed cum plerumque sit opus celeritate nec hodie patitur potabile id oleum, nisi in affectum potentem, & vrgentem, tor horarum inducijs frui non licet. Multo minus aqua paulatim affusa largior hic succus, & fluxilis magis est reddendus, cum hoc modo compositum sit, & verius hydreticum, quam synœrum oleum. Ob id vase duplici calfaciendum potius est, quam igni ipso, quam aere, quam affusa calente aqua. Qui modus hodie magis in vsu, licet minus diu coquant, opinor, ob præcipitem necessitatis occasionem: qua etiam fit, ut amygdalas etiam non depellatas, sed electas, & recentes mox terant: deinde quarta horæ parte, aut etiam minus diu in vase duplici calfaciunt: post exprimunt, ex lib. f. amygdalarum vna unciam olei purissimi, aut sextantes tres, siue drachm. sex. quod si magna recalcias, unciam alteram extrahes. Sunt qui ut propereat magis, tritas in sartagine fringunt, sed parcius, & ingratus, tostamque substantiam redoleus oleum exprimunt. Alij mola trusant per candentarios exprimunt, sed ignobile, quale ex nucibus, inospermo, & similibus. Exprimit autem Mesue torculari inferne cauo, superne gibberoso, ut exquisitè, & aqualiter amygdalæ sacculo cannabino, vel flamine vulgari concito comprimantur: quomodo in articulis omnibus cautus est, & ei aequalis ossis oppositi condylus, ut in otio sit exquisita, non ob angustiam impedita, aut ob laxitatem incerta, & errabunda. Cum tamen id torcular vndique amygdalis contiguam viam non det emananti oleo liberam, cavitatem totam occupante partim amygdalarum mole, partim gibba asseris superioris parte, nobis non admodum probatur. Rectius fuerit asserem superiorem omnino æqualem, & planum esse, & inferum: sed hinc ambiti circumato sensum cavari, ut in hunc velut canalem oleum vndique distuat, & inde ob institam gravitatem in emissarium parte declinet maxime excavatum. Qualia sunt nobis vltima torcularia. Quamvis hodie adhuc Mesue torcular multis in vsu esse video, etiam ex ferro albo infernam cavitatem imitantibus, cum vel olea exprimunt, vel capos, & perdecies assas, vel triticum ad condimenta, vel alia. Torcularis tamen plani, & cani meminit Mesue in oleo laurino. Vtroque tamen torculari expeditius magis hodie est prælium libros colligantium: ob id vsu tam frequentissimo: liquæ enim sunt duo quadrata, ferè fagina, aut castanea, longitudine tricutitali, crassitie palmi, in extremis cochlearum perusta, transuersis per hoc cochlearum velut capreolos, & cinetinos elasticulis insertis, quæ ferro torcular ligna illa dum adducunt, quod in medio est, valenter premunt, dum abducunt, compressa liberant. Amygdalas igitur probe tritas sacculo cannabino nouo, aut flamine vulgari calfacto involutas assacula etiam calfacta vtriusque muniunt, post dicto prælo tradunt, contrahunt prælium, & firmiter, exprimuntque in vas subiectum oleum aere quantum licet calidissimo, ut prope igne luculentum, vel si assas est, in sole. Sacculo autem opus est, ne amygdalæ distendant, ac dissiliant: quomodo dum prælo vinario solos vitæ acinos

abiectionis pediculis euulsos sunt pressuri, aut tela noua rescludunt, aut festulas lectatim intersternunt. Tela enim cannabina noua firmitate sili facile amygdalas cohibet, prælique violentiæ resistit, minusque est bibula, & adhuc hac minus stamen vulgare, ob pili caprini, quo contextitur, soliditatem. Vtrumque autem cum sit rarum, per nexum interualla oleo viam præbet, substantiæ amygdalarum viam negat. Sunt qui horum loco etiam cilicio vintur ex seta equina contexto, quod prædictis non cesserit, nisi quod propter panni huius crassitiem amygdalæ minus sentiunt vim præli, & oleum multum in marginis huius panni manutibus pigrum cessat. Prædicti vero panni tenues prælorum violentiam intercipiunt quidem, sed non elidunt, ac per medium breuius amygdalis recipi permittunt. Quod si depellare amygdalas libet, ciliello potius, quam aqua, vel calida, vel frigida effeceris, ne ob aquæ missionem oleum largius, sed aquosius, & ingratus reddant. Adde, quod calida vinum aliquid dissipat. Non probo eos, qui frigendo pellem adurunt, postea rudi sacculo conficiant, & depellant, quod partim vrant, partim dissipent earum succum nobis expetitum. Ex his iam expressis, magna in panem coactum sub cineribus coctum panis loco esse possit. Quod autem oleum amygdalarum dulcium quotidie vendunt officinæ ad latus partium dolecentium, sit ex integris amygdalis, & magna ex parte ob venustatem magis oleosis, ipsæque mola trusant, aut trachili confusis, & cilicio incluis, & per candentarios expressis, cuius valentius adactis: quo etiam ex nucibus exprimunt. Ob id etiam oleum necum redolet ab his expressum, oleum amygdal. dulcium, & amararum. Hæc de modo extrahendi oleum ex dulcibus amygdalis sili sum persequutus, quod is sit vtilissimus, & hinc oleo, cuius alij ex nucibus, vel seminibus extrahendo, de quo postea patet cum Mesue est agendum, si prius adiecero huius olei compositionem partim diuersam Græcis autoribus fieri. Quæ exempla nobis in rem præsentem commodare non parum poterunt, & Mesue licet non mediocrem conferre. Semodius ex amygdalis dulcibus, vel amaris repurgatis, & sicatis, pistillo ligneo in pila leniter trunditur in ossas, & aqua feruente sextantis adijcitur: vbi vero hora dimidia humorem hauerit, vehementius, quam antea tunditur: mox tabellis premitur, & quod digitis tergentibus hæserit, concha digitis attrita excipitur. Pressis nucibus his, rursus aqua hemina inspergitur, quam vbi ebiberint, similiter exprimuntur, singulas heminas reddunt singuli modij. Pistillo ligneo, non ferro terendis obsecra: in mortario autem ereo terimus interdum, & lapideo. Vides præterea aquam affundi, quæ succum illum liquidiorum reddat, & paratorem ad exprimendum. Sed id imbecillius multo fuerit, etiam si postea oleum aqua inatans colligas. Nam sic nullum est aqua, ut ab ea omnino absolui non queat, qualiter dum aqua laundo oleum si immodice agitatur, omnino misceri sentit Galen. Satis fortasse fuerit, si largius oleum expens, oleum commune tritas amygdalis miscere, quam aquam. Id quod in plerisque partium oleaginis ob naturam, vel siccitatem facere cogimur. Verbo finis de oleo amygdal. dulcium egimus, non modo propter dictas prius causas, sed etiam quod eius componendi modus multis frequentior est communis, & qui modi oleo amygdalarum amararum ab alijs traduntur, hos Mesue ferè oleo amygdalarum dulcium trahunt. Paulus enim amygdalarum vnciam olei dulcis sextantis vno ponit, & coquit in vase duplici, & Dioscorid. sextantis amygdalarum octo addit cotylas duas aqua, & semihorum dimittit: deinde attritione facta maiore cotylam aqua iterum miscet, idque oleum ex amygd. amaris scilicet, vnde Dioscorid. ad vieri dolores, præfocatores, euersiones, asthma, calculos, egre meientes, nephriticos, adhibet: ut nos hodie ex dulcibus expressum, & recens potius damus in colico dolore, & nephritico ad vnc. j. cum vnc. j. semis, aut vnc. ij. vini albi.

OLEVM de amygdalis dul. Oleum, quod ex a- COST.
mygdalis vulgo premitur, & sumidi odoris nonnihil, & seculentæ substantiæ plurimum retinet, in-gratione propterea est ipsi, qui sunt asthmoturi, tu-purius, & gratius tum odore, tum sapore habebis, si non calefactas amygdalas presseris, & parcius quidem hoc pacto, quam ex calefactis oleum exprimitur: at licebit calefactas secundo prælo subijcere, & quod reliquum erit extrahere, sordidius illud quidem, & deterius, sed ad externos tamen corporum vsus non inutile.

ME-

M E S V E

LEVUM ex amygdalis amaris, obstructa aperit, flatus resoluit, & dissipat, etiam in aurium tinnitu, & tono auditum efficiente obtusum: asperitates lenit, nervorum dolorem mulcet, duritiem mollit, panum faciei delet. Extrahitur, ut oleum ex amygdalis dulcibus præcedens.

CHR. **OLEVM** de amygdalis amaris in caliditate ascendit ad primum gradum cum virtute humectatiua, & aliquantulum defecatiua propter amaritudinem, quæ est in ipsis: & ideo est aperituum oppilationum omnium, ventositatum carminatiuum, subtilitativum, & resolutivum: unde confert dolori aurium a materia frigida, vel a ventositate, & confert surditati, & sibilu resoluendo ventositatem, & oppilationes removendo: & confert asperitati faciei removendo lentigines in facie, & confert doloribus nervorum factis a causa frigida, sed usus eius principalis est ad dolores aurium præmissa aliquanti evacuatione, ut convenit in ægritudine qualibet materiali.

MAN. **DIOSCORIDES.** Facit ad vteri dolores præfocationes, eversiones, & inflammationes, cephalalgias, nephriticas, difficulter mingentibus, & calculosis, asthmaticis, lienosis: rugas, & ephelidas faciei cum melle, & lilij radice, cyprino, vel rhodino ceroto emendat, &c.

SYLVII. **A**dhuc vero Dioscorid. ad vteri affectus, dolorem, præfocationem, eversioem, & nephriticos, difficulter meientes, calculos, asthmaticos, lienosos, rugas, & ephelidas faciei, quas pan nomine interpret. Mesue videtur intelligere, aut lentigines faciei, quas etiam idem oleum terendo delet. Calidum igitur cum sit ad primum ordinem, ac humido, & siccum temperatum, & amarum, nullam peculiarem habere facultatem videtur, sed amaris omnibus communem, calfaciendi, incidendi, tenuandi, digerendi, potenter terendi, nullum animal nutriendi, sed contra potius enecandi, præsertim lumbricos. Quibus facultatibus ea præstat, quæ ipsi Mesue rectissime tribuit. Nam tenuando, & terendo obstructions expedit, flatus, vel in auribus frigidis natos, vel aliunde in ipsas ruetes, calore suo, & tenuandi vi, ac digerendi dissipat, auditumque ab his flatibus per aures tumentibus diffictum, meliorem reddit, asperitates vero lenit, terendo humorem inæqualitatis causam. Nervosi generis frigidos affectus, & ab his dolores calore tenuante, & digerente sanat, ac durum tensione mollit, & concretione, minimum inuat durum siccitate. Isdem rationibus sumptum, & iniectum frigidis vteri, & aliarum partium affectibus prodest, tenuando quoque, ac terendo calculosis, & asthmaticis, crassam pituitam incidendo, tenuando, terendo, & si a sola intemperie frigida est asthma, calfaciendi mire inuat, linctum si recens est, & bonum, & thoraci, illitum, præsertim toto corpore prius vacuato, si vacuatione egere videbitur.

COST. **EX** amygdalis amaris. In Amygdalarum amararum penuria persicorum nucleos alicubi usurpant sapore consimiles, & odore, quod non improbo, quando etiam facultate non sunt dissimiles.

M E S V E

LEVUM *καρύων* idest, ex nucibus Regijs, flatu etiam crassos dissipat, tumores discutit, nervis attritis, vel punctis præsertim cum calce lota confert, scabiem emarginat. Fit ut oleum amygdalinum.

A **OLEI** huius virtus est sicut olei de amygdal. dulcibus, nisi quod in eo sunt quedam partes acutæ, nitrosæ, & salæ mordicatiæ, nam quandoque nuncies comestæ vlcérant partes gingivarum linguæ, & palati, quæ propter aliquantulum tendit versus complexionem calidam, & siccam, licet siccitas prædominetur.

Καρύων eandem vim habet balanino, de quo inferius Dioscor.

SYLVII. **O**leum, quod parte vesica nucum præsertim veterum facit, le exprimitur, tenuum est partium: per halitum digerit, siccit sine morfu. Ob id neutrum, idest nervorum puncturas, & vulnera quedam eo sanant, gangranas quoque, carbunculos, ægylapas sunt quæ eodem percitant, quod vltis earum nucleis tribuit Diosc. Si vero ex recentibus est nucibus expressum, etiam subadstringit, & semicoctæ humiditatis adhuc aliquid retinet, quæ in viridibus fructibus erat plurima. *Καρύων* oleum vim habet eandem, quam balanino. Doctè igitur, & ex Galeni sententia scribit Mesue flatu discutere calore, tenuitate essentia, vi resolutrice, id quod experientia quotidiana probamus in dolore colico in flatibus. Nam iniectum cum vino generoso, aut sumptum potenter flatu discutit, & dolore tensivo liberat. Eadem ratione illitum, tumores discutit. Vi autem digerente, & siccante sine morfu puncturas nervorum, & attritum, & scabiem sanat, id quod ut potentius præstet, calcem lotam misceat, quæ siccit sine morfu, & digerit, & cum ambo tenuis sunt essentia, in ulcus totum permeat, non hæret in aditu modo astringentium, & emplasticorum, quæ facultates sicantes sine morfu, & digerentes, quantum prosunt puncto nervo, docet Galen. lib. 6. metho. & lib. 3. c. ph. g. & quo tempore viles.

NVCVM. Qui frigidioribus temporibus per frigidiores regiones iter faciunt, aut niuosa incolunt loca, aduersus frigoris iniurias, laneis tum calceis, tum manicis oleo ex regijs nucibus, aut ex semine lini imbutis se se muniant, auribus etiã, ac summo naso eodem illitis non frustrata diligentia, aut labore.

M E S V E

LEVUM ex auellanis nucibus, dolores nervorum, & arthriticos sedat. Fit ut præcedentia.

CHR. **OLEI** de auellanis complexio est calida versus secundum gradum cum aliquanti siccitate, hoc scribit. Rasis in proprio antidot. quod valet contra venenum, & morsus reptilium.

MAN. **NO**n valde differt ab oleo nucum. Bibitur autem vtiliter in articularibus morbis.

SYLVII. **CVM** *καρύων* idest, nux tenuis pontica auellana, & Prænestina quoque a locis ubi luxuriat dicta, sit terræ magis, & frigida substantia, quam Regia: tamen nonnihil caloris habet, quo res soluit, estque anodyna, & sua siccæ substantia humoris arthritici portionem absorbit. Nec credas Mesue interpreti hoc calidum secundo gradu affirmanti, caryium autem primo, in quo siccum ei se possit, hoc a substantia salia, & nitrosa, illud a terræ cruda. Addit Rasis in suo Antidotario, contra venenum, & morsus serpentis valere. Quam facultatem nucibus Regijs tribuunt Dioscor. in nucibus, & Gal. lib. de enchymia, & cacoehymia. Bibi quoque vtiliter in articularijs morbis addit. Manard.

COST. **DE** Auellanis. Quo pacto oleum ex auellanis epotum nervorum, & articularum dolori conferre possit, quod Manardus scribit, non facile video, nisi enim frequentius copiosiusque sumendum, quis existimet, non potest eius vis in nervos atque articulos usque ferri. Quod si, quæ nomine mollire potest, eo etiam articulis, & nervis ex usu id oleum esse aliquis dicat: atqui non erit hoc tam huius, quam amygdalini, & caryini primi-legium,

MESVE DE OLEIS

legium, quod tamen de ijs silentio Mes. praterijt, imo emollientium vsum dum laxas reddunt partes, ijs ipsis nervis atque articulis inutilem esse plane constat. Adde quod si vere, vt Auicennas scribit, auellane bilis gignunt, ad auellam iri ex earum oleo bilis copiam necesse est, cum insigni nervorum, & articularum imbecillium detrimento, inutiles quosque succos praesertim tenues, quales biliosi sunt, prompte excipientium. Non igitur epotum, sed illitum ijs partibus vtile fore hoc oleum: & in Manardi scriptura (facili admodum lapsu) pro (linitur) (bibitur) a librario fuisse repositum existimo.

MESVE.

L E V M ex chrysomelis, aurium, haemorrhoidum dolorem sedat, tumores praedictarum partium, & vulnere digere, linguae impedimentum corrigit.

CHR. **O** L E V M ex chrysomelis conueniens omnibus dispositionibus, quibus conuenit oleum de amygdalis amaris: verum est maioris mordicationis, & aperiens, ac etiam resolutionis, & etiam principaliter confert ad aperiendum haemorrhoidas siccas, vnde est sedatiuum dolorum euenientium in partibus illis.

MAN. **S** ic vocant, quae Graeci armeniaca, & Latini praecocia: ex quorum nucleis hoc oleum paratur, qui sunt & amari sicut amygdalatum, nec viribus multum ab illis euariant.

SYLVII. **O** leum ex nucleis malorum aureorum (quae etiam Armeniaca, & praecocia dicuntur, suntque generis persicorum) mordet, aperit, resoluit potentius, quam oleum amygdalarum amarum: ob id haemorrhoidas siccas aperit, & vacuatione facta dolorem lenit praesertim, quod ex eorum amaro nucleo extrahitur. Nam ex dulci est imbecillius. Resoluta item materia in auribus, & alijs partibus immixta collecta, miscet dolor, modo fluxionis initium non sit, nec corpus, ac caput plenum. Vulneribus autem praesertim magnis, aut in parte sensu exacto, praehia, vt nervo, superueniente tumores, & phlegmonas abunde docet Gal. lib. 6. met. & lib. 3. c. ph. gen. & Aph. 2. lib. 1. Conuulsio ex vulnere lethalis est. Linguae autem impedimentum, id est balbutiem a multo humore natam, intelligere videtur Meles, quam in oleum, & in neruorum septima coniugationis linguam mouentium, & ipsius faucibus foris illitum, & ore retentum, incidit, tenuat, terget.

COST. **E** X Chrysomelis. Quum armeniaca mali nucleis alij dulces alij amari sint, vtriusque olei facultates ex primat, ex dulcibusne, an ex amaris confecti, non satis constat. Sunt autem generatim, atque (vt suspicor) natura dulces: amarorem vero, quem aliqui habent, arte ex insitione in persico ferè contrahunt, quare absoluta chrysomeli nucleorum mentione dulces, & intelligi, & in vsum duci oportere consentaneum videtur rationi. Horum vero oleum non facile concedam (quod aiunt) prestare illi, quod ex amaris amygdalis, ad detergendum, atque aperiendum, neque haemorrhoidum venarum dolori eo nomine conferre, quod eas aperiant: nihil enim tale habent, sed dolorem sedari ex huius olei vfu obseruauimus, quod anodyna facultate, temperato inquam calore, leniendo, molliendo, laxando, leniter, sensimque discutiendo efficere verisimile est. Linguae autem impedimentum quatenam hoc oleum soluat, an ex superfluo humore genitum, quae balbutici causa est: an ex ariditate, quae ex febribus linguam faucesque

avefacientibus accidit, non facile statutum est, ad priorem profecto causam oleum quoque ex amygdalis amaris facit: ad posteriorem, ex dulcibus: proptereaque hoc non erit olei ex armeniaca mali nucleis privilegium. Caterum fortasse est armeniaca nuclei oleum vtriusque facultatis amygdalini vtriusque particeps, & quasi medium quoddam: ob idque vtriusque impedimenti praesidium, quare, & absolute, particulatim ad linguae impedimenta commendatur, ad quae non commendatur amygdalinum.

MESVE.

L E V M de persicis obstructions aperit, aurium, & sedis ab haemorrhoidibus dolores, ac tumores sanat, vermes necat. Fit vt praedicta.

Oleum de persicis oppilationes aperit, & confert dolori auris, & occidit vermes in eis, & linitur summe calidum, & necat vermes vulnerum, & confert dolori, ani, & haemorrhoidarum, & tumoribus earum, & operatio eius est sicut diximus.

CHR. **O** L E V M persicorum secundum Rasim in antidot. valet hemicanear, & apostematibus aurium, mirabiliter etiam valet in fissuris ani, & apostematibus.

MAN. **V** alet etiam, & potum, & inunctum in renum affectibus, vermesque, & interficit, & educit.

SYLV. **O** leum ex nucleis persicorum, quod amari sint, idem pollet, quod oleum ex amygdalis amaris: facultate scilicet, amaris omnibus communis praedictum, calfaciendi, tenuandi, incidendi, digerendi. Quo fit, vt amatorum omnium more tollat obstructions venarum mesaraicarum, hepatis, lienis, renum, sumptum, sed etiam admodum, vt nuclei ipsi esu, vel poti ex vino sumpti. Auris dolores omnes a materia lenit, ipsius per resolutionem vacuatione, quo scilicet tempore digerentibus viendum est, cum cessant fluxio, & corpus atque adeo caput est purum. Si vero sint ab intemperie calida sicca dolores, per se exacerbant, contrarias intemperaturas corrigunt. Idem iudicium de sede ab haemorrhoidibus dolere, modo inflammatio, & ea incipiens, vel auersens, aut vicens non absit. Rimus etiam sedis moderi docet Rasim in antidotario, & cephalalgia: quam scilicet causae dictae similes excitant, quomodo oleum ex virentibus nucleis exodans rimas labiorum, & manuum sanat. Tumores omnes digerit vbi fluxio constitit, nec adeo crassa, lenta, in pacta est materia. Frigidus praesentius iuuat, quam calidos. Amara omnia sumpta, & admodum humbricos, & vermes reliquos necare, & educere totius substantiae contrarietate demonstrat Gal. lib. simpl. non solum, quod nullum animal plane amaris nutritur.

COST. **D** E persicis. Oleum omne, vt actu humidum est, ita de nomine fouere putredinem potest, & vermes, quorum ortus est ex putredine seruire potius, quam necare, contra autem, vt pingue est, infestis omnibus aduersatur, eorum meatibus densatis, immatoque eorum calore, ob oclusam olei lentore perspirationem extincto. Si accedat amaror, promptius necantur, tum in sueto sapore, tum detergente, & desiccante facultate, sordidum, & humidiorum succorum putredinis causam oppugnant. Quod si praeterea caliditas actu insignis accesserit, non modo calidiori illa intemperie, quae immato vermium temperamento prorsus contraria est, necantur, sed praeterea, dum calor ille praeternaturam tepidus: cuius operam habent, quae ex putredine sunt a violento calore superatur, et effectrix putredinis causa expugnatur, & sic.

ficcatate, quæ insignem calorem comitatur, cum calore in putrescentem rem impressa, altera putredinis causa humiditas aufertur, recte ergo Mesue, oleum per siccorum ad vermes V ulnerum commendat, & consulto, vt summe calidum adhibeatur, monet, hoc non est a Syluio obseruatum, qui absolute vermes necare, in sua reliquit versione.

M E S V E.

Oleum de bin.

LEV M balaninum terget, expurgat, obstructa liberat, auri iniectionum, tinnitui, surditati, dolori, confert: strumas hepatis, & lienis scyrrhum mollit, & digerit: affectibus frigidis neruorum, & iun-
cturarum, spasmo, arthritidi medetur: alphas, lentigines, varos, maculas, cicatrices nigras, & reliqua cutis fœdæ vitia corrigit: † aliuu potu soluit, sed stomacho aduersat. Fit vt amygdalinu.

† hoc addit Syl.

MAN. **BALANINVM** dictum, venter purgat. Surditati. Dio-
scor. cum adipe anseris: sed stomachum lædit. Cici-
num valet achoribus, scabiei, phlegmonæ, sedi, clauso
vtero, cicatricibus, dolori, auris vermibus, & aquosis hu-
moribus, per os sumptum.

SYLVII. **BALANVS** myrpefica, id est vnguentaria dicitur, quod vnguen-
tarij vntur eius carnis succo plane inodoro, ob id apto ad o-
dorem omnium recipiendum, vt insipida cucurbita omnibus sapo-
ribus, coloris expertis cornea, & aqua suscipiendis coloribus. Expres-
so autem succo reliquæ terrestres, ac duræ, sunt amaræ, & suba-
stringentes: ob id incidunt, tergent, contrahunt, & stipant: ionthos,
lentes, ephelin, pruritus, pforam, lepram, achoras, exanthemata sa-
pant: lienem, & iecur duratum liquant cum farina lolij, etui, vel a-
lia siccante admota. Carnis drachma cum melierato pota est vo-
mitoria, & sape largius per aliuu subducit. Viscera omnia, maxi-
me hepar, & lienem ex oxycrato pota expurgat, cicatricibus deco-
rem affert. Id oleum siue succus nucum ex nucleo huius balani fre-
quenter hodie exprimitur. Oleum balaninum maculas repurgat,
lentigines, varos, & cicatrices nigras, aliuu soluit, stomacho aduer-
satur: contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est cum
auserino adipe instillatum.

COST. **BALANINVM.** Nunc ex vnguentariae nucis nu-
cleo tantum, alias etiã ex summo cortice ad medi-
cos vsus parabatur, Theophrasti, & Plinij obseruatione,
de qua re nos in lib. simp. Mes. satis.

M E S V E.

LEV M ricinum Latinis ricinum, flatus
crassos dissipat, pituitam crassam, & len-
tam tenuat, incidit, & dolenti ab his ven-
triculo, tenuibus intestinis, colo confert: hydro-
pem iuuat potum, clystere iniectionum, vel illitum.

MAN. **GRÆCI** cicinum vocant. Valet achoribus, sca-
biei, sedis inflammationibus, vteri euerfionibus, &
occlusionibus, scædis cicatricibus, atque aurium dolo-
ribus.

SYLV. **ACHORAS**, aurium dolores, scabiem, fœdæ cicatrices, sedis
phlegmonas, vteri euerfiones, & occlusiones iuuat. Auicenna
quinto canone, addit lentigines, & panos delere.

COST. **CICINVM.** In lucernarum hodie vsus, magno
prouentu traductum fuisse hoc oleum. Erassauolus

A notauit. Quod autem ad hydropem epotum commen-
datur, respondet eius historia, qua lib. simp. Mesue duce
re serofos humores notauit. Sed violentum admodum
quum sit hoc seminis genus, quibus binis assumptis im-
moderatissimam purgationem, cum grauium sympto-
matum concursu subsecutam obseruauimus: ob id si cui
propinandi olei sit consilium, quando qua mensura dan-
dum sit non docet, caute agendum est, sensimque eius ex-
ploranda est in corporibus non imbecilibus efficacia.

M E S V E.

LEV M de cnico, obstructa liberat, ter-
getque: ob id ictero, dolenti a mate-
ria frigida, ventriculo, colo, thoraci,
pulmoni confert, hisque partibus ex-
B purgatis, vocem claram reddit.

Diosc. cnicelaum vocat: valereq; idem, dicit, quod **MAN.**
cocci gnidij, sed esse imbecillius.

HV I e Diosc. tribuit vires olei ex cocco gnidio purgato, & tu-
SYLVII.
fo, sed imbecilliores, hoc est, aliuu potu purgandi.

C**NICI.** Icteri causa est bilis, quam educi cnico **COST.**
nullus asserit, quid ergo ad affectum hunc cnici o-
leum probat? Sed licet a bile auriginosus affectus fiat,
non ex bilis tamen semper copia, sed ex meatuum, per
quos in vesicam felleam bilis recipitur, obstructione
sepe citra copiam ortum habet, quæ obstructio si ex len-
ta fiat pituita, commode hoc detergente, pituitamque ex
propriate deducendo medicamento aufertur.

C

M E S V E.

LEV M ex nuce Indica dolori neruorum
confert, thoracem, & pulmonem le-
nit, & inde claram vocem facit, impin-
guat etiam, & sperma auget.

HV I V S non meminerunt Græci. Valere nunc cre-
MAN.
ditur conceptui.

ID oleum Græcis indictum, conceptui valere creditur. Hodie ad
SYLVII.
seminis incrementum ferè vsurpatur.

EX nuce Inda. Indæ nucis soli meminere Arabes, **COST.**
etum Rasid, tum Auicenn. tum Serapio. eius historia
atque nostra notior. Oleum, refert Garcias ex ea, tum re-
centi, tum arida premi, ex arida, magna copia, & lim-
pidissimum, ad lucernas cibosque condiendos utile, imo
& ad neruorum contractionem, doloresque antiquos ar-
ticulorum: ex recenti vero, affusa illi confusa aqua, &
post expressionem eo collecto, quod aqua supernatat, o-
leum enim colligi utile ad ventrem prauis succis ex-
purgandum. Subdit etiam frequenti experientia ob-
seruatum nucis Indæ fructus, si in cibum veniant, ver-
mes procreare. Ex quibus etiam illud constare falsos
esse Auicennam, & Serapionem, tum quod id oleum re-
cens licet butyro succi bonitate præstet, non aque tamen
emollire, vt alterum scribunt: imo aliuu cohibere ex
Mesaurugie Serap. refert, tum quod illud ipsum oleum
quum vetustatem sensit, vermes necare Serap. asserit.
Hæc ferè Garcias, quæ non satisfaciunt. Ac primum,
quum ex recentibus hisce nucibus exprimi oleum, ait
affusa

MESVE DE OLEIS

affusa aqua suspectum est, quod ex amygdalis, ac regis nucibus recentibus, non oleum, sed lacteus succus exprimitur, ob idque nostri quasi expectantes, ut superfluo aquoso humore assumpto oleosus earum succus concoquatur, permittunt, ut avescant, prius quam subiciant pressio, quomodo ergo nuce. Inda adhuc recenti expressa oleum emanet, non satis assequor, id vero etiam minus, quod illi recenti affundi aquam extrahendi olei gratia asserit, cur enim id non efficiant potius, quum plus isto exaruerint, durioresque evaserint. *Arabum* vero historia, quum ipsi non consentit, quasi negantibus recens id oleum alium subducere, confundit rem *Garcias*, non enim de alio, sed de ventriculo verba illi faciunt, quem minus emolli, & quasi subverti aum eo recenti oleo, quam butyro. Quod autem *Serapio*, id oleum cohibere alium scribat, no id quidem ex propria, sed ex *Mesurugie* refert sententia, an autem recte id scribatur, consulenda experientia est, vera huius controuersia index, cuius compositionem, quam *Garcias* querens dicit, non dissidere, quod nux ipsa alium cohibeat, oleum autem laxet, non tamē affert: quando de ipsomet oleo, nō de nuce verba sunt *Serapionis*. Quale vero, id de lumbricis dissidium sit affirmante *Serapione* oleum ex ea nuce vetustum vermes necare, asserente autem *Garcia* eius nucis usum in cibis illos gignere, facile appare; alter de nuce, & ea recenti, qualis ad cibum opportuna est, verba facit, de vetusto eius oleo alter, nucis autem corpus densum, & concoctu difficile in imbecillo ventriculo minus probe concoqui, propterea que lumbricorum materiam suppeditare verisimile est, praesertim quum recens est, & dulcis: focus enim, quum vetusta, & adepta ex aetate acrimonia: tum enim esui minus apta est, & in eius vorande copia minus erroris committitur: tum etiam acris saporis causa, minus idoneam ad procreandos lumbricos prestare materiam potest rursus vero etiam oleum, siue ex vetusta nuce extractum fuerit, siue ex recenti expressum vetustatem senserit, non carere acrimonia, & eius nomine lumbricis infectum esse, non est a ratione alienum. Itaque nullam id discordiam hoc loco habet, quod *Garcias* proponit. Porro de inde nucis oleo, illud pratermittendum non est, quod ait *Serap.* quum vetustum euaserit, flatu disinterere, lumbricumque, ac genum dolores mulcere, ad id etiam quod ferē, & *Auicē.* sanguinis venarum sedis remedium esse, tum illitum, tum cum oleo nucleorum perfici oportet, si utrumque ad drachma vnius, aut sesquidrachma pondus confundatur.

MESVE

LEV M de cerasis arthritico dolori mire confert, terget, ac expurgat: ob id calculum a renibus, & vesica expellit: panos, lentigines, & cetera cutis foedae vitia delet.

MAN. **M**IRABILE esse dicitur in renum doloribus, & calculo.

SYLVII. **I**D oleum vires habet aliorum ex nucleis, aut seminibus amaris expressorum, qualia sunt perficorum, amygdalarum, amaranthi, chrysomelorum.

COST. **D**E cerasis. Calculi dura, & aspera substantia est, quam quae emolliunt, attenuant, & detergiunt, sola calculo laborantibus conferre possunt, quae enim ci-

Etra mollitiem attenuant nihil quicquam possunt, siccae enim, quae eius sunt generis, tum calculum, tum meatum, in quo is continetur, ac ut minus facile calculus excernatur, efficiunt. Sic opportunum huic affectui auxilium afferre ex olei generibus, quae haecenus relata sunt, multa possunt, quae ut olea sunt, emolliunt: ut vero acrimonia, aut amaroris nonnihil retinent, attenuant, & detergiunt. Tale etiam cerasorum oleum est, quod non modo, quia terget, ac expurgat (quae verba *Sylvius* addit ab authore non addita) sed etiam, quia emollit atque tenuat, prodesse his affectibus potest. Porro ad hoc parandum oleum, nuclei cerasorum, quae amarena vocantur, maxime sunt sumendi, ut quibus amaror, acrimoniaque insit maior.

MESVE

OLEV M ex nucleis cerasi sylvestris eadem praestat, sed efficacius. *Oleum de al mahaleb.*

QUID AM dicunt esse cerasum sylvestrem. Consi- **MAN.** cienda utraque ex nucleis.

CERASI sylvestris. Sunt, & hic amarenarum nuclei sumendi, ex his minime, & nigerrima quadam praestantissime aliarum videntur, siue saporem, siue odorem expendas, condiantur harum nuclei saccharo alibi locorum ad renum calculos. **COST.**

MESVE

OLEV M ex feminibus citri, & arancij, dolori arthritico, & succedenti tumori confert, lapidem renum, & vesica expellit. Fit ut praedicta.

Oleum de granis citri, & citrangulorum, confert dolori arthritico, & tumoribus superuenientibus, & sunt lelēge, & expellit lapidem renum, & vesicae. Et eius operatio est sicut diximus. *Ant. versa sic habet.*

VALET in pestilentia, & vermes interficit potum, **MAN.** & inunctum.

ID est in pestilentia alexiterium, & lumbricos necat potum, **SYLVII.** & illitum.

EX semine citri, & citranguli. Oleum non ex citri, & aurantij tantum semine exprimi potest, sed etiam ex summo cortice. *Auicē.* oleum citri, paralysi quiddam nervorum conferre scribit: at non omne, sed id tantum, quod ex fructus cortice paratur, in quo discrepare a Mesue videtur, id quod ex semine fit ad arthriticos affectus usurpante. Ceterum vere, & semen, & cortex, ut etiam notat *Auicē.* dissolvi facultate praedita sunt, quo nomine utriusque partis oleum ad affectus nervorum frigidus esse ex usu potest discutiendos, quod autem admonet *Auicēnas*, ut ex solo fiat cortice, non reycere, semina, sed acidam partem existimo, quam proximis verbis subdit, nervis esse adversam. Fortasse etiam carnem cortici coniunctam non admittit, ut ne frigidam suam vim oleo impartiat.

MESVE

OLEV M ex pistacijs, & strobilis, hepatis, & renum dolores potenter lenit: hepar impinguat,

guat, sperma auget potum, sed stomacho nocet. Fit vt prædicta.

CHR. **O**LEVUM de fisticis secundum Rasim valet tussi, & dolori pectoris, & hepatis, & frigida complexioni.

MAN. **P**ISTACIA Græci vocant. Stomacho tamen nocet. Hoc non credo.

FORTE oleagina substantia, quod oleis omnibus, & pinguibus est commune, tota tamen sua substantia stomacho amicum videtur vñ quotidiano.

Addit Rasius tussim, & thoracis dolorem mitigare, & intemperiem frigidam emendare.

COST. **D**E pistacijs. Pistacia ventriculo esse aduersa, vt Mesue ait, fuisse aliquorum Galeni tempore opinionem ex ipsius Galeni verbis colligitur asserentis secundo de alimen. fac. affirmare se non audere, accidere ventriculo insigne vllum, aut damnum, aut commodū. Auicennas contra eorum sententiam stomacho esse vtile disputat argumento amaroris, & astrictionis, quarū est particeps. At vero, & si ipsummet pistacium assumptum vtile sit ventriculo, vt ait Auic. eius tamen oleū eidē molestū esse nō admirabitur, qui pingua ipsū subuertere vetriculū meminerit, quanquam enim hoc non tam peculiare huius, quam commune omnium olei generum, non temere aliquis contendet, at si ad pingue varij sapores acceperint, præsertim ingrati, qualis amarus est, accedente vna astrictione, & acrimonia, quarū aliquantulum particeps pistacium videtur, fieri facile potest, vt dum pingue ipsum non subsidens, sed in os vetriculi conuersum acrimonia quoque, amarore, & astrictione id vario modo afficit, priuato etiam incommodo sit molestum, præter id quod afferre pingua generatim solent. Sane autem oleum, de quo hic agitur, aduersus scorpionum, venenatorumque aliorum animalium ictus mirifici esse vsus, notariunt Serapio, & Auicennas.

M E S V E.

LEVUM laurinum ad partium omnium cerebri, neruorum, articulo rum, ventriculi, coli, hepatis, lienis, renum, vteri, affectus frigidus, & dolorem his succedentem. Sic fit. Baccæ lauri maturæ, & recentes teruntur in pila, ex aqua in lebece coquuntur in vas subiectum, quod aquæ supernatans oleum colligitur. Affusa calente aqua iterum terantur, & exprimantur torculari cauato, colligatur oleum, & reponatur.

CHR. **O**LEVUM laurinum, quod per expressionem fit, conuenit ad inungendum nucham, spondiles, & partes mollificatas in paralyticis.

MAN. **D**APHNINON. Confert neruis læsis. Omnibus etiam eorum affectibus. Dioscorides ei vim tribuit calefactoriam, apertoriam, mollificatiuam, soluti uam dolorum, horribus, qui fiunt in febribus, auris dolori, catarrhis. Purum fit ex granis ipsis puris: comixtū accipit tantundem oliuarum maturarum. Confert dolori stomachi, & dolori colico, & renum.) A frigiditate scilicet factis, & inflatione.

SYLV. **I**D oleum est calidum, essentie tenuis, aperit, mollit, discutit, ob hæc intemperaturam omnem frigidam solam, & cum pituita,

A vel statibus sanat, & ab his colo dolenti clystere infusum, mire prodest, vt spinæ dorsi illitum, paralysi, & horrore febrili, tum omnibus neruorum vitijs, algoribus, lassitudinibus, catarrhis, aurium doloribus, renum frigidis affectibus. Alij parte æquali oliuarum maturarum mista, & ambobus simul tritis, oleum laurinum exprimunt, sed imbecillius: aliter mistis alijs componi docet Dioscorid. Simplex vtilius idem censet, & quo recentius, & viridius colore, amarissimum est, & acre. Ex Gallia Narbonensi vtribus, vt commune, aduehitur, vnguento similibus, quam oleo.

LAURINVM. Duplicis torcularis meminit plani, & caui: cani vero etiam antea vbi de amygdalis. **COST.** Et quidem, quoniam primum exprimenda sunt lauri baccæ, quia vberiori affluunt succo, planum torcular satisfacere videtur, quo non æque exacta fit expressio, at vbi secundo, aut tertio, quando iam succi sint inopes, cauo esse opus dicas, vt compressis ipsis vndique, & ab excipientis lacus lateribus, & a tuberosa descendens trabis parte, quicquid inest succi exprimatur. Cæterum vsum posterioris non probat Syluius, nec iniuria, quod quum tota cavitates occupetur partim ab exprimenda rei mole, partim a tumida superioris trabis parte, libera emananti oleo via præcludatur. Nobis vero etiam in priori, vt vulgo cõstruitur, esse aliquid videtur, quod damnes, quum enim expressa materia succus vndique effluat, nisi decliue sit in aliquam partē prælo, colligi succus exacte non potest, si vero etiam versus emissarium sit decliue; at succus tamen ex sublimi illa parte, quæ emissario e diametro respondet, ex compressa materia affluens, in eandem refluit, & rursum excipitur materiam. Sed vtrique leui fortasse negotio, ita consulamus, plano quidem si eius alueum continua, & recurua ambient labra, idemque alueus in medio sublimis, sit decliuis ad labra, sic enim premente ad medium prælo, succus expressa materia in labra quoquo uersum inclinans, in vnum, aut alterum emissarium deriuari, & colligi facile potest. At si cauo torculari vti recte velis, quod vndique materiam comprimens efficacius exprimit, tunc alueum, quo superior veltis excipitur, ita parabis, vt quasi cucurbita medica angustiori sit ore, quod veltis magnitudini apte respondeat, sed parte infra os magis excauata, ita vt ore amplius fundum remaneat. Sic enim ex emissario parte vna, aut altera facto, quod exprimitur facile colliges, eo enitito incommodo, quod Syluius obiicit. Aut etiam torcular, ita parabis, vt lacus excipiens supra cavitatem eam in qua descendens veltis pari prorsus ambitu excipit, labrum, & quasi gradum elatiorem habeat latioris ambitus, in quem succus excipiat, habeat vero cavitates suū emissarium, quo si quid in eam partem fluit, excipiat: & superior, quoque gradus limbo circumdatus suum emissarium habeat. Huic igitur prælo, quod in plano, ac in neutram partem decliui loco collocandum est, vbi prement da materia cannabino, vt fieri solet, sacculo inclusa subiicitur, pressa vndeque veltis violento materia succus effluit, qui si per infernam partem aditus non patet, in elatiorem gradū sublata, ac regeſta, & eius gradus limbo detenta, in constructūq; aliquod in limbo emissarium recepta, subiecto vase aliquo colligitur.

M E S V E.

OLEVUM ex baccis viridibus terebinthi, vulne MAN. ra glutinat, spasmo, tectano, duritiei neruorum confert, ob hæc multis emplastris miscetur.

Id est, fructibus Terebinthi.

MI-

MESVEDEOLEIS

SYLV. **MIRVM** est Dioscoridi hoc refrigerare, & astringere cum ca-
lidum sit, re uera modice adstringens. Fit ut laurinum.

COST. **E**X baccis terebinthi. *Terebinthi folia, semen, & corticem astringentis quidem esse facultatis testatur Dioscor. at frigido esse temperamento, quod ait Syluius, non video Dioscoridem scripsisse, imo fructus ille palam profitetur excalfacere, & urinam, ventremque mouere, & ad phalangij morsum facere ex vino.*

MESVE

OLEVM lentiscinum ex baccis lentisci, stomachum, partes neruolas, iuncturas laxas, & musculos roborat: fit ut † laurinum.

MAN. **P**RO stincho credo legendum schino. Est autem schinus lentiscus. Ex cuius fructu fieri oleum docet Dioscorides: sanareque scabiem iumentorum, & canum, sistere sudorem, misceri pessis, acopis, & his quæ ad lepram communiter prosunt. Conueniunt tamen remedia Mesue potius mastichino.

SYLVII **S**CABIEM iumentorum, & canum sanat: pessis, acopis leprarium medicamentis est utilissimum, sudores colubet. Inepite scincus pro schino legitur. Nam e scinco oleum si fiat, compositum est, neque horum aliquid præstaret.

Oleum mastichinum e mastiche, gummi lentisci recente trita exprimitur, mediocriter calfacit, adstringit, emolliat: ad omnia vulnera, vitia efficax, stomachi prominentem duritiem, colicorum, dysentericorum cruciatum leuat: faciem emaculat, & colorem nitidum facit optimum. Myrteum e baccis myrti nigra syluestris, aut satiuæ maturis bene tritis ex aqua coctis similiter exprimitur. Diose. vero succum ex folijs myrti alterutrum molliissimis tuis ex pressum cum oleo omphacino coquit, vel cum oleo, & aqua: deinde quod supernat oleum concha colligi iubet: adstringit, siccatur: ob id epuloticum est, achoras sanat, & sedis rimas, sudores compefcit. Potentius est, & compositius, si malicorium, cupressum, cypereum, iuncum odoratum cum Diose. recipiat. Efficacius est amarum, oleosum, viride, translucens, olens myrtum, Myrteum aliud est Mesue in tertio genere.

COST. **L**ENTISCI. Tota lentisci planta, & fructus astringendo est efficax, atque ad id ipsum Diose. oleum ex semine prodesse ait, quod oleum nunc quidem non paratur, sed paratur elegantissimum ex eiusdem lachryma destillatione, vsus ad vlcera neruosa partium miri, visitatissimum vero est officinis ex mastiche in oleo infusa.

MESVE

*Dilectio de bal-
samo.*

BASAMALABON, idest, oleum balsami plantæ cubitalis, aut bicubitalis, rutæ agrestis similis: cortice cuius partem orientem spectante scarificato, & vulnerato lachrymæ pingues destillant: ipsius scilicet balsami pinguedo. Alij plantæ huius furculos vere incunte in pile terunt, in aqua coquunt, torculari exprimunt, oleumque balsami vocant. Sunt, qui furculos tritos in oleo veteri dies quadraginta insolant, in vase duplici coquunt, exprimunt, furculos novos tritos immittunt, secundo, & tertio colant, & recondunt.

CHR. **O**LEVM balsami, quod per emanationem colligitur in partibus orientalibus, cõplexione est calida cum virtute aliquantulum humectatiua. Et subtiliatum, & lenitiuum duritierum: & maxime confert ad

subtiliandum, & remouendum vestigia turpia, & cicatrices, quæ remanent post consolidata vlcera. Est et penetratiuum valde ad partes profundas: & confert omni malæ complexionis frigida, & doloribus neruorum, & iuncturarum, & permixtum cum alijs medicinis portat virtutes illarum ad membra intrinseca, & remota, vnde permiscetur, & summe confert cum medicinis urinam prouocantibus, assumptum per os, vel inunctum ab extra in partibus renum pectinis, & colli, & vesicæ. Et nota, quod verum oleum balsami colligitur tempore veris, cum planta eius scinditur, & exinde emanat, & sic collectum est in parua quantitate. Alio modo accipiuntur folia, & semen huius plantæ, & per xl. dies in sole infunduntur in oleo oliuæ, deinde fit expressio talis olei, & tale in magna quantitate ibi præparatur, sed non est tanta virtutis, quanta est primum.

MAN. **L**ONGITVDINE vnus cubiti, similis rutæ agrestis Dioscorides, magnitudine leucorij, folio rutæ simili, albore. Scalpellatio. Dioscorides, cum vnguibus ferreis, diebus canicularibus. Et quandoque ego in oleo antiquo madere facio lignum, & fructum balsami integram diem, extrahique deinde per chymicam artem oleum, & adseruauit ceu opon balsami ad multiplices vsus. Modum tamen a Mesue ultimo scriptum valde est probum.

SYLV. **O**LEO veteri die vno maceretur xylobalsamum, & carpobalsamum recentissima: post arte chymistica oleum extrahatur, fuerit non ignobile, xylobalsamum recens in oleo veteri diebus quadraginta insoletur, vase duplici coquatur. Vires huius olei ab omnibus tam laudati a Mesue taceri mirum est, calfacit enim, humectat, tenuat, digerit, terget, glutinat. Glutinandi hæc facultas veteribus indicta facit ipsum hodie preciosum. Cætera ex Galen. in simpl. docui, notæ huius in Diose. opobalsamo. Id rarissimum, & ob id preciosissimum. Quapropter Petrus de Ebano, Gulielmus Platearius, Bartholomæus Montignana: oleum balsami composuerunt, viribus vero balsamo nihil celsurum. Alij, folia, & semen, & lignum huius plantæ oleo insolant dies quadraginta, exprimunt, & seruant, sed viribus opobalsamo id multo inferius.

COST. **B**ALSAMI. Balsamini olei nomine nunc ex occidente affertur liquor ex Goaconax arboris ramis, ea arte paratus, quam posteriori loco hic docet Mesues, de quo supra. At legitimum opobalsamum vix in regum est manibus. Quare habeo ego perpetuas gratias Iosepho Parpalliono Nouariensi medico nobilitate, doctrina, & moribus insigni, a quo ex Memphi post aliquot annorum peregrinationem nobis restituto, eius olei aliquantulum accepi, quod omnibus numeris legitimum esse balsamum, pro certo habeo.

MESVE

OLEVM sesaminum impinguat, semē auget, asperam arteriam lenit, & vocem ob id claram reddit, multorum præterea oleorum aliorum est materia: extrahitur, ut amygdalinum, nisi quod prius semen sesami excorticandum sic est. Id semen ab excrementis purgatum, aqua parum salis irrigetur, manibus fricetur: iterum irrigetur, donec madesiat: siccetur, modice affsetur, iacculo aspero multum, diuque confricando excorticetur, corticibus expurgetur, moletur † in farinā, oleum exprimatur, ut ex amygdalis. Ex eodem semine, non excorticato, sed assato, & mollito † in farinam, oleum quoque extrahitur, ut prius.

Vox

MAN. **V**ox barbata strachine est, credo debere fieri veluti panes, vel quod non fiat perfecta molitura. Sesaminon, ait Paulus, si confusis, & expressis, vel inspersis aqua calida, scilicet grani.

SYLVII. **I**d semen, quod agros emaciat, in Italia seri desijt, ob eiusque perniciem oleum sesaminum desideratur, cuius loco amygdalarum dulcium oleum substituitur: oleum id clarum candidum, & vfu cum cibus delicatissimum.

COST. **S**ESAMINVM. Sesamum ex Alexandria Aegypti affertur, quod terra commissum, & enatum domi saepe est excultum. eo Ethruia hyeme ad offas passim vtitur.

MESVE.

LEV M lini, spasmio, duritiei nervorum, & iuncturarum, haemorrhoidibus, sedis phlegmonis, & rimis confert, ac dolori pulsatorio. Fit vt oleum scilicet, semine tamen non excorticato.

CHRI. **O**leum de semine lini habet similitudinem in complexione, & modo operationis cum oleo de chamamilla, & de anetho, & est anodynum, & sedatiuum dolorum in nervis.

ADDITIO.

Oleum de semine lini est in vfu, & est duplex, vnu quod solum fit ex semine ipsius, & hoc dicitur oleum linosum purum, quod aptum est escui, aliud fit, cum aqua tamen non multum, & illud dicitur linosum compositum: hoc lucernae aptum est.

MAN. **V**biqve preparatur, quia videlicet ad alios vsus, quam medicinae accommodatur. Quidam dederunt pleuriticis, nec sine utilitate.

SYLVII. **F**it vt oleum scilicet, sed lini semen non excorticatur: nervorum dolores sedat, viribus proximum est oleo chamamelino. quibusdam in vfu est vice olei communis. Quidam pleuriticis oleum lini dederunt linctui, aut potui, non sine utilitate. Paratur hodie a candelarijs, & olearijs molitoribus, non a pharmacopis. In molitoribus quoque aqua aqua affusa extrahitur ad vsum lucernarum.

COST. **L**INI. Convulsiones balneo ex hoc oleo non semel curavimus. pleuritidas nostri eo ad uncias sex exhibito saepe oppugnant.

MESVE.

OLEV M papaverinum impinguat, asperam arteriam lenit, febrium ardorem mitigat, & insomnia. fit vt oleum ex semine lini.

CHRI. **O**lei de granis papaveris principalis operatio est ad somnum prouocandum, quando causa vigiliarum est mala complexio calida cum ascensione vaporum acutorum ad caput, si ex ipso inungantur tempora, nares, aures, & tota frons.

MAN. **E**t scire. Id est vigiliae. Hoc aliquando vidi paratum, sed ex lactuca semine nullibi. Vtrumque tamen vtile parauerim, & introrsum, & extrorsum, in somno ciendo, & doloribus, praecipue qui cum morfu sunt, mitigandis.

SYLVII. **A**FERIVM enim vapore calido sicco vigilias tollit, somnumque frigiditate, & humiditate conciliat, fronti, auribus, naribus, temporibus linitum. Compositum autem oleum papaveris post scribendum est vtitur. Hyosciaminum oleum ex semine albo hyosciami recente, sicco, calida aqua sparso, insolato, trito, a Dioscor. exprimitur ad aurium dolores, pellis etiam si misceatur, ad emolliendum vtile.

PAPAVERRINVM. Hos vsus praestat si sit recens. at si rancorem contraxerit, asperam arteriam exasperat. neque febribus confert, neque insomnia. Vt extenuata corpora pinguescant supra quoque pulverem ex oriza, cicere, papauere, & alijs quibusdam parabat.

MESVE.

OLEV M ex semine lactucae idem pollet, quod papaverinum, & eodem fit modo.

OLEV M de semine lactucae non est in vfu, magistraliter tamen conveniret ad remouendum malas complexionis calidas.

LACTVCAE. Si lactuca oleum ea omnia praestat, quae papaverinum, atque adeo macilentos quoque pingues reddit, dubitabis quomodo extinguat semen, quod eadem, quae pinguescunt augere solent. At haec ipsa, quae pinguescunt etiam refrigerant. quare non dicuntur semen extinguere, quia absument, sed quia frigidius ipsum reddant.

MESVE.

LEV M ex semine cucurbitae, cucumeris, melonis, citreoli, phlegmonis viscerum, & ab his febribus ardentibus confert, urinae ardorem valde mitigat. Possunt ex singulis horum per se extrahi, vel pluribus, vel omnibus simul, excorticatis tamen seminibus, scilicet seminum. Ex pluribus alijs, tum seminibus, tum fructuum nucleis, & fructibus, olea eodem modo exprimi possunt, quae vires eorum ex quibus separantur, retinent, & a nobis omittuntur.

QVALE est raphaninum, melanthinum, sinapinum, cannabium, staphidis agrariae. Quae etiam fieri possunt seminibus ipsius tritis, & coctis cum oleo, & cum succo aliquo vires eorum augente, vel si est opus, remittente, vel saltem fouente, & oleis adustionem, ac seminis prohibente.

SEMINE Cucurbitae. Ardentes febres pingui omni re facile irritantur, eo quod pingue est caloris intemperantia facile accenso, & in bilem conuerso. Ob id succum ex affusa his ipsis confusis seminibus aqua expressum neglecto oleo prudentiores medici exhibent. Oleo vero eius seminis ad illius vtiuntur.

MESVE.

IVNT & olea per impressionem, quae ipsis oleis velut habili cuiusdam materiae aliorum medicamentorum virtutem a sua ipsorum forma proficiscentem inferit, quomodo sigillum formam suam materiae cuiuspiam ad eam suscipiendam habili.

Mesua.

Ii

bili

MESVE DE OLEIS

bili imprimit. Hæ autē varijs fiunt modis, quos E Deo adiutore tradituri sumus.

CHRI. **A**VIC. in v. cano. describit oleum de cucurbita, quod non fit eo modo quo fit istud. Rasis tamen in proprio antid. describit hoc oleum de semine cucurbitæ, & aliorum trium seminum frigidorum.

MAN. **I**VSS. hæc parari pro lotij ardore mitigando. Ex multis alijs. Vt ex semine hyosciami, raphani, melanthij, sinapis, cannabis. Fiunt autem olea per. Secunda pars, ubi alius modus docetur faciendi olea, ab initio à Mesue propositus. Paulus appellat hæc olea *μυρωδῶν*, id est, vnguentaria, quorum quædam dicit simplicia, quædam composita.

SYLVII. **O**LEORVM genus tertium facultatem recipit variam ex incoctis sibi varijs simplicibus: propterea id iam est compositum, non amplius, ut priora duo genera, simplex. id Paulus *μυρωδῶν*, id est, vnguentarium dicitur. est illi simplex, id est parum medicamentosum, & paucis mistum: alterum compositum, & medicamentosius.

MESVE

LEV M rosatum completum roborat, resoluit commode, lenit, & sedat, fitq; ex oliuis maturis, & folijs rosarum completarum: rude vero inflammationes extinguit, roborat, cogit, densat, fluxiones sistit, & materiæ per corpus fluxum cohibet, dysenterias potu insigniter iuvat, & fit ex oliuis immaturis, & folijs rosarum nondum apertarum. Hoc autem modo fit. Folia rosarum rubrarum recentium trita quantitate sufficienti oleo ex oliuis, vel sesamino recenti, & aqua fontana aliquoties loto, macera in vase vitreo obturato, diebus vij. insola. eo que tribus horis in vase duplici. Expressis folijs, & abiectis. noua immitte: insola iterum dies vij. coque, ut prius: tertio idem fiat. Deinde aquæ infusionis rosarum dictæ in syrups, quantum est oleum, misce, opercula, insola dies xl. post excola, iterum diu insola.

MAN. **F**OLIA rosarum. Exungulata. Quantitatem sufficientem. Græci determinant quantitatem, sed puto modum Arabum meliorem. Paulus sic construit. Rosarum rubearum exungulatarum, per diem vnam naturalem exiccatarum vnc. iij. olei omphacini sextarii vnum: obtura diligenter vas, ne expiret, expone soli per xl. dies, reponetque non super pavimento, sed tabula. Alij non soli exponunt, sed in puteo ponunt: alij fodiunt sub terra xl. dies.

SYLVII. **P**RI MA olei rosati compositio multis est in usu: Parisiensibus autem compositio Nicolai in ipsius antidotario dicenda. Paulus rosarum rubr. exungulatarum vncias tres, olei omphacini sextario immittit vasi operculato, ne expiret: dies xl. insolat, super tabulam reponit: alij non insolant, sed puteo imponunt: alij terræ infodiunt dies xl. Tres vnguenti rosacei compositiones Dioscor. Rosas quidam integris folijs, alij exungulatis, alij etiam forficibus incis, alij tuis oleo impositas igni coquunt, colant, seruant. alij dies quadraginta insolant in vase vitreo operculato, sine coctione: insolatus etiam in vase duplici est præstantior. Oleum rosatum veteres nominare consueverunt, quod absque odoramentis paratum est: quorum si aliquid huic inditum fuerit, non oleum, sed vnguentum rosaceum nominant, in sine lib. 2. simpl. Oleum rosatum optimum conficitur ex rosis folijs, sine frondibus, quæ plurimæ oleo omphacino sine sale parato plenius imbuantur, & in-

fundantur. Vere, aut ineunte æstate. Post annum autem vetus est, ac inutile: Id oleum vim quandam repellentem habet, & mitigatorem, & discussoriam, sed repellit, coquit, digerit omnia hæc medicocriter. Huic oleo quidam spissamenta adiungunt, ut id diutius sit odoratum. Oleum rosatum audio fieri odoratissimum putrefactis menie vno rosis sub fimo in vase bene operculato. Eadem ratione ex mastiche vulgari, & rosis incarnatis, & moschatis, & similibus fieri posse confido odoratis sine vilius olei mixture.

OLEV M rosatum. Rosa varia inest pro varijs **COST.** eius partibus facultas, tum concoquendi, & dissipandi, quæ calidis eius partibus insidet: tum refrigerandi, & astringendi, quæ frigidis. calidæ eius partes sunt odoratiores, frigida inodora. Itaque etsi in parando oleo, tum completo, tum omphacino ex rosis, quibus nam rosarum partibus vtaris Mes. non explicat, quasi nihil intersit: animaduerso tamen usu, cuius gratia paratur completum, quod coquendi, attenuandi, & laxandi gratia conficitur: ex rosis non modo, ut ait Mes. maturis, sed etiam quibus resecti sint vngues, parandum esset, quod recte admonet Manardus. At omphacinum in quo astringendi vis queritur, non ex rosis modo immaturis, sed aut integris, aut ex solis vnguibus rosarum esset parandum. quamobrem non assequor, quo consilio Paulus in omphacinum oleum abscissis vnguibus rosas inyciat, quando astringendi vis maior vnguibus inest, quam reliquis partibus rosarum. Nos contra, licet odoris gratia totam rosam in omphacino oleo, immaturam tamē, sumi probemus, si tamen aliam prætere a rosarum vngues pari diligentia contusi commisceantur, maioris usus fore hoc ipsum ad refrigerandum, & cohibendas fluxiones existimamus. Sane autem, quam Mesue omphacinum oleum epotum ad dysenteriam vehementer commendat, nisi quam recentissimum illud sit, præterquam quod ventriculo fastidium parit, & pinguis nomine, quod vlcerebus molestum est, affectum adauget, inutile etiam redditur acrimoniam illi per ætatem conquisita.

MESVE

ALITER quoque paratur magis resoluens ex succi rosarum, & aquæ infusionis rosarum prædictæ, ana parte vna: olei loti, & parati, ut dixi, partibus tribus: foliorum rosarum cōtularum quantitate sufficienti: hæc omnia in vase vitreo insola, ut dictum est, post coque. folia rosarum permuta, insola, ut diximus de permutando succo, & aqua infusionis rosarum, idque bis fiat. Postremo oleum solum cum succo rosarum, & aqua infusionis earum, in vase vitreo insola dies xl.

ALITER. quum ultimo loco oleum solum cum **COST.** succo, & infuso rosarum, ut soli exponas iubet, percolatum vult: ut exponas. idcirco autem sordes abicit rosarum, ne terrena substantia, quæ præstant, astringendi, & refrigerandi vis augeatur, coctioni, & resolutioni aduersa, quas adiuvat calor. ob idque soli diutius exponit. Porro autem post diuinam insolationem aquosi aliquid succi superesse cum oleo solet, quod si olei conseruationi incommodum fore suspicaberis, licebit lingua lanea separare.

M E-

M E S V E.

Vnde amygdalas dulces purgatas, curiose tritas folijs rosarum tuis misce in offas, quas in aere calido horis vigintiquatuor serua. te re, & subige continenter in mortario, affusa pauca aqua infusionis rosarum calente: tandem torculari exprime oleum, vasi vitreo impositū opercula, & insola.

Quarto modo, cum sesamo excorticato sit, qualiter cum amygdalis. sed rudi rosato, aptiores sunt amygdalæ: completo autem sesamo.

CHRI. **S**EQVITVR de oleis, quæ fiunt per impressionem, & virtutem receptam ex admixtione rerum extrinsecarum. & primum est oleum rosarum, confortatiuum membrorum, in quibus est mala complexio calida, illam remittendo, & aliquantulum materiam resoluendo, si dependet ab ea. est enim oleum rosatum ratione rosarum aliquantulum repercussiuum, & ratione olei virtutem habet resolutiuam. Componitur autem tribus modis, vt superius dictum est in descriptione diamusci dulcis, quare ibi recurre. & aduerte, quod solum primus modus est ille, qui habetur in vsu, & qui præparatus reperitur. Quidam antiqui oleum lauant cum aqua fontis, vel cum alijs aquis frigidis destillatis, vt plus reducant ipsum ad complexionem frigidam.

A D D I T I O.

Istud oleum apud nos est multum in vsu, secundū autem Mesue est oleum rosatum completum. ipse enim Mesue docet ipsum facere multis modis, sed primus modus est ille, qui apud aliquos in vsu habetur: tamen communiter præparatur secundum modum Nicolai, quem describit in antidotario.

COST. **A**MYGDALINVM. Similem parandi olei rationem supra proponebamus, vbi assumendum sit, non autem foris vsurpandum. Ad omphacinum autem oleum conficiendum non præfert amygdalinum, alijs olei generibus, vt forte quis existimet. Sed si forte desit oleum oliuarum, ex amygdalino oleo potius, quā ex sesamino parandum monet. quum enim sesaminum potentius leniat, quam quod ex oliuis, astrictioni aduersum est, quam ex omphacino oleo exquirimus; quum contra sesaminum amygdalino calidius (est enim acriusculum) ad completum sit vtilius. semper igitur oleum immaturæ oliuæ ad omphacinū sumes. quod si forte desit, maturū ex eodem olei genere potius, quam amygdalinum deliges. id rursus si desit, amygdalinum magis, quam sesaminum. Quod si vbi immaturum oliuæ oleum desit, oleum ex myrti baccis expressum habeas, vt ceteris præter missis hoc ipso vtaris, suadebo.

M E S V E.

LEV M chamæmelinum, genus omne neruorum roborat, fluxionesque inhibet vi sua modice adstringenti, moderate resoluit: ob id dolores sedat. Fit vt oleum rosatum, sed ex oleo maturo, aut sesamino, vt dixi extracto.

ALEV M chamæmelinum est benedictum propter eius multas vtilitates, nam est conueniens resolutiuum, sedatiuum dolorum, prohibitiuum materierum propter aliqualem stypticitatem: & confortat neruos alteratos à frigiditate. confert doloribus iuncturarum, & dolori colico facto à ventositate, & communiter est conueniens in principio dictarum dispositionum: quia temperatæ est complexionis, non ascendens primum gradum caliditatis, cum aliquanti humiditate, & leui desiccatione: vnde ponitur inter medicinas anodynas temperatas, declinans ad caliditatem.

A D D I T I O.

Istud oleum est in vsu, sed eius modus apud modernos non est idem, vt docet Mesue. verum est, quod faciunt ipsum sicut dictum est de oleo rosato. Ioan. Anglicus cap. de dolore iuncturarum ait. Item in gutta valet oleum chamæmillæ, in quo coquantur flores hiacynthi crescentis in campis. & vocat istud oleum hiacynthi.

PROHIBET febres, vt Gal. testatur. Propter stypticitatem. Galenus ei vim laxandi, non adstringendi, adscribit. Paulus sumit florum absque albo, per naturalem diem siccatorum vncias duas, pro sextario vno Italico, & tergit vas linteum simplici, vt transpiret, & exponit soli per quadraginta dies. post, bene obturato vase reponit. Vbi non habes flores virides, potes facere ex siccis, & coquere in vase duplici, sed erit debilis.

PAVLVS florum sine albis folijs recentium, siccatorum vigintiquatuor horis vnc. ij. sextario Italico imponit, vas tegit linteum simplici, vt transpiret, & quadraginta diebus insolat, post bene obturat, vase reponit: ex siccis folijs in vase duplici coctis est imbecillius. Calidum temperate ad primum tantum gradum vergit, humido sicco temperatum. Initio colici, arthritici, & aliorum dolorum est præstantissimum, quia parum repellit, & modice digerit, cum valenter digerentia plus nouæ materiæ in partem alligant, quam veteris inuant. Si tamen vehemens est fluxionis impetus, adstringente magis opus est. Vires laxandi tantum, quibus febres prohibet, non etiam adstringendi Gal. ei tribuit.

CHAMÆMELINUM. Maioris est ad discutiendum, quam astringendum efficacia. Adiuuabis autem vim astringendi contusione florum, ea ipsa vi, quater renis partibus altius insidet, sese foras exerente.

M E S V E.

LEV M violarum, intemperiem calidam extinguit. ob id phlegmonas omnes remittit, ac inde pleuriticos iuuat, asperitatem arteriæ, & pulmonis, & thoracis lenit. quo modo rosatum: sed ex oleo viridi, vel amygdalino, vel sesamino.

OLEV M violatum est frigida, & humida complexionis, & multum habetur in vsu. Est enim conueniens iuncturarum ab extra malis complexionibus calidis, quæ non dependent à materia: sed vsus eius est communiter ad vngendum renes, & hepatis calefactos, si secum admiscetur modicum aceti, & succi lactuæ, & sandalorum alborum, & cum modico ceræ fiat vnguentum: vnde sicut oleum rosatum conuenit in malis complexionibus calidis dependentibus à materia cum aliquanti stypticitate.

ita violatum absque stypticitate cum aliquali virtute lenitiua, & aperitiua habet virtutem maiorem in infrigidando, & per consequens est conueniens ad alterandam malam complexionem calidam à materia non dependentem. vnde maxime est conueniens, & sic communiter est in vsu cum clysteribus lenitiuis, & hoc quando queritur alteratio malæ complexionis calidæ febrilis.

MAN. **I**ATON vocat Paulus, conficique dicit vel ex purpureis, vel ex croceis, vel leucoio. Et modus operationis, vt rosati: non tamen tamdiu in sole morari debet, secundum Paulum, sed dies tantum decem: mutâdasque dicit ter violas, exacteque claudendum vas, ne transpiret, addendasque demum siccas violas.

SYLVII. **O**LEV M ieris, idest, ex floribus violæ nigræ vulgo Martiæ, frigidum humidum, tenuis essentia, lenit, & modice aperit: clystere infusum ardorem februm mire sedat. Quibusdam placet hoc admoendum esse tantum phlogosi, & intemperaturæ calidæ soli: vt rosatum intemperaturæ calidæ cum humorum affluxu. Hepatis, & renum caliditatem mire sedat cum aceto pauco, succo lactucæ, fantalo albo, & cera exigua. Si oleum viride est, omphacinon, seu ex oliis immaturis expressum, vt videri potest (tale enim, vel aliud lotum frigidis oleis conuenit) amygdalinum, vel sesaminum ablutione in aqua refrigerante vires olei omphacini accipiant. Paulo fit hoc oleum ex violis purpureis, vel croceis, vel leucoio, infolat autem exacte operculato vase, ne transpiret, tantum dies decem, violis interea ter mutatis, additque demum violas siccas.

COST. **V**iolaceum. Licet omphacinum oleum refrigeranti violarū facultati adiumento esse possit, lenienti tamen vim extenuat astringendo. recte igitur amygdalinum oleum recens vsurpabit, sed & sesaminum lenitate commodum est, nisi calore refrigeratricem potestatem extenuet. Itaque si hoc sis vsurus, vt recte admonet Syluius, refrigerante aliqua aqua sæpius elotum sumes.

MESVE

¶ Reflu-
tium, pro-
prietatem su-
am, quare.

LEV M anethinum digerit, ob id dolores sedat. † confert rigori febrili, spinæ, & partibus nervosis infictum accessionis initio, phlegmonas, & scirrhus resoluit, somnum item conciliat, & cephalalgiam mitigat. Fit vt oleum chamæmelinum.

CHRI. **O**leum anethinum est anodynum, & est in vsu, & similitudinem habet in virtute, & operatione cum oleo chamæmelino, & in his adinuicem admiscetur. & non solum conueniant si membra extrinseca ex his inungantur, sed etiam in clysterijs administrata.

ADDITIONO.

Modus eius apud modernos est. accipiantur flores anethi, & ponatur cum oleo, & exponantur soli per xl. dies deinde vtere vbi oportet.

MAN. **E**st sedatiuum dolorum. Diofcorides articulorum. Diofco. pro lib. viij. & vnc. ix. olei, ponit florum lib. xj. vnc. viij. exponit soli diem vnum, deinde exprimit, & reponit. Ego non video quo pacto olei illa mensura tot florum sit capax, præsertim quum Paulus accipiat comæ siccæ per vnum diem vnc. j. pro sextario. Resoluit apostemata. Mollificat, & referat vterū, inquit Diofco. Modus operationis. Potest parari cum anetho sicco.

E **FLORIS** anethi forcipe exacti ex oleo dulci dies xl. infolat. **SYLVII.** **T**ur. Paulus comæ florum anethi vno die siccæ vnc. j. sextario olei imponit. Diofcor. anethi comæ lib. ij. & vnc. viij. in lib. viij. olei, & vnc. ix. vno die infolat, post exprimit, & reponit. Nam magna in hoc mensura florum hoc tempusculo satis virium suarum oleo impertit: articulorum dolores Diofcoridi sedat, vtrumque mollescit, & referat.

Oleum anethinum, ex anetho maturo, & viridi in vase duplici coctum, succos, nec crassos, nec lentos in cute, & carne residentes digerit. In vase duplici autem coquendum id, & Sycionium, & chamæmelinum etiam docet Gal. lib. 12. meth. Anethum in oleo coctum, oleum facit anethinum digerens, dolorem sedans, somnum concilians, crudos, & incoctos tumores coquens. Est enim temperie propinquum pus mouentibus, & coquentibus medicamentis, nisi quatenus illi est paulo calidius, & tenuius, ob idque digerens. Viride autem capiendum, quia humidius, minus calidum, & ob id magis concoquit, & somnum conciliat, sed minus digerit. In oleum relaxans non adstringens, præcipue, antiquum, immittite anethi, quod videbitur satis: mox vbi in vase duplici tantisper calfeceris, dum mediocriter vim herbæ imbibit, exprime, & reponere.

A **Nethinum.** Quomodo anethinum oleum calidas **COST.** & sicca temperie præditum somnum conciliet, quem conciliare frigida, & humida solent, non satis constat. Si enim id efficit, vt anodynum, inutilisque illius succi concoctorium, & discussorium, qui tumores exasperat, atqui hoc commune est anthemidi, & anodynis omnibus, neque anetho tanquam ei peculiare tribuendum est. Quod etiam ad scirrhus commendatur, non tam sua disentiendi vi id præstat, quam olei facultate emolliente, quod etiam alijs multis est commune. Quod si quis fortasse recentes anethi flores siuendos dicat, vt qui sue illius humiditatis vi, quam coniunctam habent conciliare somnum possint. atqui eadem est, & de anthemide, & reliquis ratio, quæ de anetho. Itaque vbi rem expendimus, quod de conciliando somno hic scribitur, suspectum habemus, & si coniectura valeamus, fuisse hanc ipsam vim proxime præcedenti oleo violaceo à scriptore attributam suspicamur; sed librarij oscitantia in hoc anethinum fuisse transpositum.

MESVE

LEV M liliorum calfacit, resoluit, ob id à frigore dolores thoracis, ventriculi, coli, vteri, renum, vesicæ sedat, lenit, & coquit. Fit vt oleum chamæmeli: sed ex liliorū floribus, quod cro-

ceum est, abijciatur. Componitur item ex foliorum lilij vncijs octo, mastiches, calami aromatici, costi, carpobalsami, ana vnc. j. caryophylli, cinnamomi, ana vnciæ semissem, croci drachmas tres. Omnia præter liliorum folia aqua sufficiente vigintiquatuor horis macerentur, semel aut bis ferueant. Tunc iniice olei dulcis, vel sesamini libras duas, & additis lilij floribus, in vase vitreo infola dies quadraginta, post colatum reponatur.

O **LEV M** de lilio generaliter est in vsu vbi que. **CHRI.** Estque fortioris virtutis, & operationis, quam oleum chamæmelinum, & anethinum, quia calidioris complexionis, & siccioris, quam illa, ascendens ad secundum gradum. Ipsum enim confert doloribus pectoris, stomachi, & intestinorum, qui fiunt à mala complexione frigida, vnde confert dolori colico, si locus ex eo inungatur, vel in clysteri admisceatur.

tur, & sic oleum chamæmillæ, & anethi, prædictis dispositionibus frigidis non multum excellens conuenit in principio earum, & sic oleum confectum ex lilio albo conuenit in eorum processu.

A D D I T I O.

Istud oleum est in usu sub nomine olei liliorum cum speciebus, aut sub nomine olei liliorum compositi ad differentiam alterius descriptionis, secundum quam fit oleum de lilij. simplex descript. inuenitur in antidot. Ioan. Scrap.

MAN. Κρίνον αλῖς τοῦ σινὸς οὐβήτων hoc est compositum, sic conficit Paulus: Olei sext. iij. calami aromatici lib. v. myrrhæ, vnc. v. cardamomi lib. iij. πετάλων lilij exungulorum, & diem vnum exaniorum lib. x. cinnamomi vncias tres, croci vncias quinque. Primo infunde in vino myrrham, & calamum per dies v. mouendo ter in die, post coque cum oleo, donec vinum ferè consumptum sit. Secundo cardamomum aqua infunditur, & ter in die mouetur, & similiter coquitur per horam, vnam cum oleo. Postea auferentes cardamomum oleo puro imponimus tertiam partem liliorum, & post tres dies, priore ablata, addatur alia tertia liliorum pars, & interim post tres dies hac amota, additur vltima tertia pars cum croco resoluta, & post tres dies oleo puro addimus cinnamomum confusum, & reponitur. Idem Paulus in compositione simplicis suffini accipit vnc. ij. foliorum, & sextarium olei, vt in rhodino. & exacte obturat, vt non respiret, perque tres dies exponit soli. abiectis dehinc folijs alias vnc. duas apponit, & iterum exponit soli per alios tres dies.

COST. Liliorum. Quum folia liliorum hic legis, florum folia intellige, quamuis ex radice quoque alicubi locorum confici soleat strenuo ad emolliendos, & concoquendos tumores successu. Cur autem luteos apices florum abijciat, eiusdem ferè qualitatis, non sat scio. suspicari tamen licet veteres incundi coloris etiam in vnguentis studiosos, eos omisisse, vt oleum, candidum, quo ad fieri posset, colorem referret.

M E S V E.

QLEVM irinum ex floribus ireos similiter factum, calidius, tenuius, ob id altius penetrat, & valentius resoluit, liliorum vero magis sedat, lenit, maturat. Irinum oleum terget, tenuat, coquit, resoluit potenter, ob id à frigido dolores aurium, hepatis, splenis, vteri, articularum sedat, phlegmonas coquendo suppurat, materias thoracis, & pulmonis coquit, strumas dissipat, & alios tumores duos, spasmus emendat, & narium foetorem. Sic fit. Radicum ireos libram vnam, florum eiusdem libras duas, aquæ cui incoctæ sunt aliæ ireos radices, quantitatem sufficientem; olei dulcis, vel sesamini. q. s. in vase duplici coque, radices, & florum folia noua immitte prioribus expressis, & abiectis, vt in oleo rosato.

CHRI. Oleum de ireo, idest de lilio celesti nō est in usu, tamen esset maioris potetia in omnibus dispositionibus, quam de lilio albo.

MAN. IN hunc modum communiter parant. Aliud vide apud Dioscor. quod certe magnatum esset virium si bene pararetur.

AIRinum. Vt in lilio odoratissimi reliquarum par- **COST.**
tium sint flores, ita in iride radices. ex quibus solis sine floribus oleum efficacius, quam ex confusis etiam floribus parabis. Nos instratas hac radice amygdalas interdum exprimi iussimus ad asthma non inutiliter. Præter ceteras dotes, conciliandi quoque somni vim huic oleo Mesue lib. simpl. tribuit, de qua re eo loco disseruimus.

M E S V E.

QLEVM sambucinum lenit, cutim expurgat, neruos roborat, eorumque doloribus confert. Fit vt rosatum.

VIDI ex floribus concinnatum, vtile in doloribus sedandis: alij ex medio cortice conficiunt, quo ad ambusta vtuntur.

EX floribus sambuci factum, dolores sedat: ex medio autem cortice ambusta sanat: fit etiam ex floribus iasminum, quod sambucinum Arabes vocant, chamamelino, aut sequenti vinibus proximum.

SAmbucinum. Et ex floribus, & ex medio cortice sambuci oleum ad ambusta vtile conficitur. quo, qui bellicorum tormentorum, atque ignium artificialium tractatione iniurias ignis experiuntur, celerrime curantur.

M E S V E.

QLEVM leucoij lutei tenuat, digerit, ob id dolores thoracis, renum, neruorum, iuncturarum, sedat. fit vt chamamelinum.

Oleum de cheiri, quod ex cheiri citrina fit est melius, & subtilius: deinde quod ex alba. Est autem oleum de cheiri resolutiuum, sedatiuum dolorum, qui sunt in neruis, & iuncturis, pectore, renibus, & vesica. & fit sicut oleum de chamæmillæ.

PAVLVS accipit vncias tres exungulatarum pro sextario vno olei, obturat exacte, exponit soli per decem dies, & ter mutat: & vbi reponendum est, addit alias bene ficas, vt in violato dictum est.

PAVLVS horum florum exungulorum vnc. iij. olei sextario immittit, in vase exacte obturato decem dies insolat, ter mutat. vbi reponendum est, alias bene ficas adiungit.

LEVCOII. Oleum ex leucoio, an ex viridibus floribus, an ex aridis conficiendum sit, est vt dubitum. odor profecto in recentibus magis, quam in aridis excellit. At Galen. ficciores flores recentibus prestare ait partium tenuitate, & vt ad detergendum. Caterum, vt ex recentibus paratum temperatius, natura nostræ similis, atque ad propositos dolores aptius existimo; ita quod ex aridis, valentius esse in detergendo verisimile est, quod detergendi vis, quam recentium humiditas retundebat, succedente ariditate adaugetur: Porro emolliri duos uteri tumores his floribus profitetur Galenus, sed eorum viribus multa aqua mitigatis. Quare, oleo quod ex his conficitur, non temere in adiunando partu obstetrices nostræ vtuntur. in quem profecto usum non ex aridis, sed ex recentibus parandum Mesue.

MESVE DE OLEIS

doceri videtur imitatione Galeni, qui eorum vim feruenti aqua reprimat. quamquam si etiam aridos assumas, eorum ariditas olei humore temperatur. Id vero hoc loco notandum, si viola deficiant luteæ, in earum locum albas, ac rubras cedere, & harum magis albas, ut quæ odore præstant. An autem abscissis vnguibus, ut observat Paulus, an integri ducendi sint in usum hi flores, dubitare licet, quod reliqui de hac re nihil. Vere autem vngues illos qui calyci insident, minus amaro, & odore etiam reliquo corpore senties inferiores. quare ijs resectis efficacius fore oleum verisimile est. quod si iacturam temporis in ijs rescandis non probas, licebit additis sapis, & maiori copia violis pares, aut etiam maiores oleo vires comparare.

MESVE.

OLEUM papaveris intemperiem calidam sanat, et inde ortum dolorem: somnum quoque conciliat. Fit ut violatum ex floribus, sed etiam capitibus, & folijs papaveris albi mitius, & tutius: nigri, stupefaciendo efficacius.

CHRI. **O**leum de papavere secundum hanc descriptionem magis est in usu, & præparatur, quam secundum descriptionem superius dictam, & habet omnes virtutes recitatas in superiori descriptione, & est magis stupefactivum.

MAN. Si ex nigro fiat, erit longe in stupefaciendo efficacius.

COST. **P**apaveris. Papaveris nihil ferè est, quod ad inducendum somnum non sit efficax. solus florum recentium odor id præstat. cortices, ut quibus opij materia insidet, efficacissime id ipsum efficiunt, tum aquæ, tum oleo incocti, & naribus admoti, & illi temporibus. Ad parandum autem propositum oleum recentia omnia efficaciora.

MESVE.

OLEUM (de folijs) lactucae idem pollet, quod oleum papaverinum. & fit eodem modo.

MAN. Est longe debilius oleo papaverino, vtile tamen.

COST. **L**actucae. Mesues ex veteri versione absolute oleum lactucae proponit, quod Sylvius, ex folijs lactucae vertit. Nobis vero etiam flores ad hoc ipsum papaveris exemplo videntur assumendi.

MESVE.

OLEUM meliloti viribus est chamæmelini, & eodem modo componitur.

CHRI. **O**leum de meliloto non est in usu, virtutes tamè consimiles habet cum oleo chamæmelino, & anethino.

MAN. Si veram meliloton haberemus, præstantissimum ex ea oleum conficeretur.

COST. **M**eliloti. Meliloti nomine absolute semina ex Serapione usu veniunt, nostri absolute nomine flores eius, & oleo.

E res intelligunt. quam autem maior insit vis seminibus, quam floribus, si hoc parandum sit oleum, ex seminibus maxime pararem, quamquam si flores quoque post seminum expressionem addideris, non errabis.

MESVE.

OLEUM nymphaeatum vires habet violati, & eodem fit modo.

OLEUM de nenufare maxime præparatur, & est in usu, & in virtutibus convenit quasi cum oleo de papavere nunc dicto, tamen non est tantæ stupefactionis, nec somni prouocativum, sed alterativum malæ complexionis calidæ, excessivæ. unde convenit superflua caliditati renum, & quasi consimilem operationem habet, qualem oleum violatum, sed est maioris in frigidationis: & sæpe cum quarimus somnum prouocare, permiscemus ad invicem hoc oleum cum oleo de papavere, &c.

ADDITIO.

Istud oleum nenufarinum describit Rasis in proprio antidotario. quod quidem valet ad cephalicam capitis ex vaporibus cerebrum ascendentibus vigilijs, phrenesi, mixtum cum cera alba, & oleo rosato: valet apostematibus stomachi, & hepatis, calidis, & vehementi siu potatum cum psyllio abluto: vulneribus vesicæ, & renum clysterizatum, & valet arsuræ urinae.

Est potentius oleo violaceo, præcipue in veneris tentigine prohibenda, inunctis ex eo genitalibus. **MAN.** Nymphae latine dicitur.

REFRIGERAT tamen magis, quam violatum, minus, quam papaverinum: hypnoticis, & intemperatam partium, ut renum, calidam sanantibus vultus miscetur, & veneris tentiginem prohibet genitali intinctum.

Oleum nymphaeatum Rasis in antidotario describit, refrigerando mitigans cephalalgiam febrilem a vaporibus sursum elatis, & delirium inde, vel ex phrenitide natum: ardori urinae, viceri renum, & vesicæ commodum illatum, vel clystere iniectum. Fit autem ex floribus albis, non flauis, in oleo omphacino dies xl. infusatis.

Nymphae. Quam nymphaea parte ad conficiendum oleum utendum sit, non explicat. Quamquam autem ad hoc ipsam passim flores usurpantur, veteres tamen qui radicis, & seminis vires explorarunt, quasi flores in usum non traduxerint, de illorum facultate nihil. Ceterum quum tota planta frigida sit, radix autem, & semen sicca, floribus Avicennas frigidum, & humidum secundo ordine temperamentum assignat. quæ res tum rationi consentanea, tum multo iam usu comprobata, efficit ut ex floribus parandum oleum consentiam, in quo pares cum violaceo refrigerandi, & humectandi vires exquiruntur. præferim etiam, quod quum hoc ipsum ait Mesue fieri sicut violaceum, ut flores æque, ac in illo sumantur, plane admonet.

MESVE.

OLEUM cucurbitæ nymphaeato viribus par, & eodem paratur modo, sed hoc ex floribus cucurbitæ, & succo rasæ carnis eius, & oleo.

VIDE-

MAN. **V**IDETVR satis simile precedenti, tamen hoc est A humidius.

SYLVII. **C**VCURBITINO autem oleo prius ex feminibus expresso si fiat, tunc multo est frigidius, ac humidius.

COST. **C**VCURBITAE. Cucurbita tota quidem frigiditate temperamento praedita est: fructus autem maxime. ob id eius succus cum floribus. usurpatus efficacius oleum reddet. Deradit autem, non exprimit cucurbitam, si diuinare liceat, quasi tenuiorem, & minus lentum succum quarens, qui coquendo facilius absumatur.

M E S V E

Oleum de cytonijs.

OLEVM melinum, refrigerat, restringit, ob id ventrem totum inferiorem, & nervos laxiores cogen do roborat, sudores immodicos sistit: fit ex carnis cydoniorum prematurorum, cum cortice (& feminibus) tritorum, & succi eorum portione aequali in olei omphacini modo sufficienti diebus. xv. vase vitreo insolata, deinde horis. iij. coquatur in vase duplici. caro & succus mutetur, & rursus insolatur, & coquatur, ut diximus, bis aut ter, postremo colatum reconde.

CHRI. **O**LEVM decitonij est famosum, & ubiq; praeparatum reperitur, habet enim virtutem principaliter ad stomachum confortandum, & membra nutritionis relaxata & debilitata in virtute contentiu. habet enim sui aromaticitate virtutem digestiuam confortare, & sui stypticitate confert diarrhae & lienteriae, & maxime si cum eo admisceatur oleum mastichinum, aut myrtinum, aut rosatum, cum humor praedominans subtilis sit cholericus, & acutus: cuius humoris aliqualis minoratio praecedere debet ante administrationem praedictorum stypticorum. & confert etiam sudori diaphoretico virtutem debilitanti, si fiat ex eo inunctio circa partes spondylium & pectoris.

A D D I T I O.

¹ Oleum cytoniorum etiam describitur a Rasi in proprio antidoto. quod valet secundum eum, haemoptoea passioni, & cephalae, & catarrho calido, & calido apostemati hepatis & fluxui chronico, qui fit ex calore. clysterizatum valet vulneribus intestinorum manifeste.

MAN. **M**AGNI vsus est hoc in ventris fluxibus. Vide aliam pulchriorem praeparationem apud Dioscoridem. Paulus melinon appellat, & in hunc modum componit: Cydoniorum bene deterforum, & cum suis corticibus incisorum accipit vnc. iij. olei omphacini sextarium vnum, exponit soli diebus quadraginta.

SYLVII. **O**LEVM id facultatem ventriculi & intestinorum retentionem adstringendo roborat, & qualitate aromatica coctionem inuat: ob id lienteriae, diarrhoeae, dysenteriae multum salubre est, praeterum biliosae, sed bilis parte iam vacuata: clysteribus inunctum per se, vel cum mastichino, myrtheo, rosato. Spinae etiam illitum & thoraci, sudorem immodicum vires deiciendum sistit.

Paulus, cydoniorum sanguine bene terfa cum corticibus incisorum vnc. iij. in olei omphacini sextario insolat dies xl. si succum

cydoniorum oleo incoquis, sic crepitat & agitur, mirabile visu, ut oleum omnem tandem vase excutiat. Ob id vase duplici coquendum est simul, ne vires cydoniorum empyreuma viuet. Succus autem ex his largior extrahitur, si ferramento segmentis quibusdam exasperato (raspam vocant) deradantur potius, quam secantur minutim, aut terantur.

COTONEORVM. Cotonea quarit neque acer COST. biora, ut quae nervosis partibus aduersa, neque maturiora, ut quorum astringendi vis aetate flaccidior evaserit. Porro vulgo ex cotoneorum carne oleum paratur. at si elegantissimum velis conficere ex floribus poteris, ad eosdem quidem vsus aptum: sed astringendo minus potens. Quum vero hoc ad exemplum praecedentis fieri iubet, ex oleo omphacino, ut fiat admonet. additis eiusdem fructibus contritis, & fructuum succo insolatis autem, coctis, & bis terne immutatis.

M E S V E

OLEVM myrtinum, cerebrum, nervos, cor, ventriculum roborat, coquendum ut melinum.

OLEVM myrtinum convenit in operationibus cum oleo de citonij, sed maioris desiccationis est. CHRI.

A D D I T I O.

Rasi in proprio antidoto. describit istud oleum myrtinum, & multos modos ipsum faciendi, quo si corpus vngatur prohibet sudorem, & confortat membra debilia, & fluxibilitatem iuncturarum, curat fistulas ani. valet vulneribus omnibus ex quibus manant humiditates, & positum super vulnera inducit carnem.

ET hoc vimur in ventris fluxibus: vehementer enim exiccat. MAN.

ID oleum adstringit quantum cydoniorum, sed siccat potenter. Alterum prius in secundo genere per expressionem baccarum myrti receptum docuimus. Oleum ex oleo & myrtis, aut myrti succo compositum, adstringit solum a myrtis, digerit ab oleo, Gal. lib. 1. c. ph. p. & lib. 2. c. ph. g. SYLVII.

MYRTINVM. Ex myrti floribus, oleum paratur gratia longe superius vulgari, non tamen viribus. In delicias, in stratas vel amygdalas vel vnguentarias glandes his floribus & multis & frequenter, ubi eorum vim imbuerint, exprimes. COST.

M E S V E

OLEVM ex pomis mandragorae inflammationem omnem extinguit, somnum conciliat. Fit ex succi horum pomorum maturorum, & olei sciamini partibus aequalibus in vase duplici coctis ad succi consumptionem. Succus tantundem sufficit, coque ut prius, idem tertio fac, & reconde.

ISTVD oleum apud gallos interdum in vsu habetur. Nicolaus in suo antidoto. habet. oleum, quod fit alio modo quam fit istud. CHRI.

H b c

MESVE DE OLEIS

MAN. Hoc non paramus, quia pomis illis caremus, valde tamen potens esset in doloribus per stuporem sedandis.

SYLVII. Gallis intendum sic paratur: aliter Nicolao in antidotario.

COST. **M**ANDRAGORAE. Nunc mandragora fructus pulgatores quam Manardi etate. In horto nostro Laude quotannis ex radice una viginti, plures fructus prodeunt. Sesaminum autem oleum quo hic utitur, aut si pro eo commune oleum sumas, ut etiam in refrigerantibus superioribus omnibus semper abluendum est diligenter frigida aqua, ut efficaciam ad refrigerium maiorem oleum conquirat.

MESVE

OLEVM enulatum calfacit, tenuat, digerit: ob id affectibus nervorum, vteri, vesicae frigidis prodest, ac februm rigori, & colo a flatibus dolenti. Radices enulae tutas, succi aliarum enulae radicum, olei sesamini portionem aequalem in vini odori parte dimidia, coque, ut diximus in oleo myrtino. Compolitius, & valentius fiet, si foliorum lauri, cardamomi, spicis nardi, calami aromatici, mastiches, ana sextam partis unius addideris.

CHRI. **O**LEVM de enula non est in usu, magistraliter tamen esset conveniens ad remouendam malam complexionem frigidam a quibuscumque membris, & ad confortandum musculos, & nervos relaxatos.

MAN. Si secundo modo conficiatur, erit in his quae Mesue G dicit valde efficax.

COST. **E**NULA. Enula folia ex vino decocta coxendici conferre scribit Dioscorides. Gal. radicem reliquis planta partibus in omnibus potentiora asserit. Quare ex hoc oleo quod ex radicibus, in eiusmodi affectu plurimum sperare liceat.

MESVE

OLEVM ex cinnamomo & sabina, & pulegio, idem pollet quod enulatum, & eodem fit modo.

MAN. Vide eius elegantem preparationem apud Dioscoridem, quam tamen facere non possumus: qui vero cinnamomo careamus. Sed si etiam cum vulgari paratur, erit satis utile.

SYLVII. **T**RIA in Mesue de his capita in unum iunximus: oleum cinnamomi Dioscorides eleganter paratur: fieri etiam ex nostro pseudocinnamomo potest. Quod vero est sabina fit, dolores a morbo Hispanico mire sedat, cutimque frigidam corrigit. Sed quod est pulegio, ciendi menses vim magnam obtinet.

COST. **C**INNAMOMO. Cinnamomum oleosum succum duorum generum findere auctor est Garcias. alterum ex radice, capitur odoris amulum: alterum ex eiusdem baccis, seposita substantia gallico saponi simile, in odorem nisi calefiat, ad ventriculi autem, & nervorum frigus usitatum. Verum hoc non norunt veteres. Quare conficiendi ex cinnamomo olei modum per impressionem inire. quem hoc loco Mesue itaq; hoc eadem ratione sic-

ri ait, quia ex enula. & tantundem valere. At obijcies enulatum ex enulae radicis confici succo. quis autem cinnamomi radicem, vel ex ea expressum habet succum? Sed eadem erit huius olei conficiendi ratio a Mesue intellecta, tum maceratio cinnamomi in oleo ac vino, tum insolatio repetita. Tu vero stillatitiam ex generoso vino ac cinnamomo aqua oleo purissimo ac bene eloto bis terne commiscens, & ad aquae absorptionem leui igne coquens oleum parabis, cui erunt cinnamomi vires comparatae. Licet etiam ex anrygdalis siue frequenter eadem aqua aspersis siue cum cinnamomo instratis oleum expri mere. ne de distillatione per descensum aliquid dicam.

MESVE

OLEVM de sabina confert sicut oleum de enula. & eius operatio est sicut illius.

EFFICACIAM habet in Gallicis doloribus, sed & MAN. in cutis defecationibus, etiam si ex solo paratur.

EX sabina. Easdem fortasse habet vires oleum ex COST. sabina, quas ex helenio. at hoc illi multo praestabit efficacia. Non etiam ex radicibus hoc conficitur, ut enulatum: sed ex ipsis plane ramis eodem tamen modo, ut illud non sine crebra maceratione, coctione, aut insolatione.

MESVE

OLEVM de pulegio confert sicut illa. & fit similiter.

IN ciendis mensibus magnam vim habet. MAN.

PVLEGII. Succus, ex eius caule, quo tempore COST. maxime viget, extrahendus. eiusdem flos, & aridus caulis hic sumendus. & uterque in bene maturo oleo macerandus, coquendus immutandus, ut in oleo coctione docebat.

MESVE

OLEVM rutaceum calfacit (tenuat, digerit) ob id laterum, renum, vesicae. vteri dolores a frigida causa sedat. fit ut myrtinum.

OLEVM de ruta est multum in usu, & sic ubique CHRI. preparatur, ipsum est fortis calefactionis & subulationis humorum crassorum, unde communiter est in usu in dolore colico iniunctum ab extra, & in clysteri administratum, sed non est ita conveniens in principio sicut oleum anethinum & chamamelinum cum a leuioribus incohandum sit. Et confert ad calfaciendum membra nervosa in frigidata, & ad aperiendum oppilationem in eis. unde maxime convenit mollificationi & paralyti, & consimilibus dispositionibus, ex eis fiat inunctio in membris mollificatis, spondylis colli, & nucha, & sepe ex solo tali oleo fiunt clysteria in doloribus colicis post principium, & liberantur.

POTENTER inflationem discutit, efficacius tamen MAN. erit si ex ruta sicca ter vel quater permutata conficiatur.

Ex

SYLVII **E**X foliorum & succi rutæ ana portione æquali, olei ompha-
q. l. infusa dies. xv. obturato vase: post coque in vase duplici,
horis. iij. exprime; hoc bis aut ter itera. Rutaceum & illitum &
elystere iniectum, colicum dolorem, quem chamæmelinum & a-
nethinum mitiora non sedarunt, placat, vacuata prius parte mate-
riæ: nervosas partes à frigido læsas valde roborat, paralyti confert,
spine inunctum obstructions aperit, inflationem potentius dissi-
pat, si ex ruta sicca ter vel quater mutata perficiatur. Nam in vi-
rente succi excrementosi multum inest.

COST. **R**UTACEVM. Quia parari hoc oleum asserit
Mesue, ut myrtinum, ob id omphacinum oleum
ad hoc ipsum conficiendum Sylvius sinit, non recte, ut
existimo. concoquente profecto, & discutiente, non au-
tem refrigerante & astringente, quale acerbum est, oleo
hic est opus. Si autem imitanda est myrtini olei confe-
ctio, ex rutæ fructibus, & eorundem succo parandum
est, ad cotonei quoque amulationem, quam in myrtino
parando sequendam proposuit. expresso semel, bisue o-
leo, & nouo immisso & fructu, & succo. Quod ita pa-
rabitur efficacissimum profecto futurum est calfaciendo,
& exiccando.

MESVE

LEVM nardinum benedictum
calfacit, tenuat, digerit, modice
adstringit, proinde affectus om-
nes frigidos, & flatulentos cere-
bri, ventriculi, hepatis, lienis, re-
num, vesicæ, vteri magnopere
iuuat, naribus iniectum caput purgat, corporis
colorem, & odorem commendat. Spicæ nardi
vnc. iij. vini & aquæ ana vnc. ij. & dimidia, olei
sesamini lib. dimidia, coquantur in vase duplici
lenito igne horis circiter. iij. frequenter mouen-
do. Vel spicæ nardi vnc. iij. sampsiuchi vnc. ij. &
xyloaloes, enulæ, folij, Indi, calami aromatici, fo-
liorum lauri, cyperi, schenanthus, cardamo-
mi, ana vnc. i. & dimid. & antequam terantur, vi-
no & aqua sufficienti, & olei sesamini & li. vj. mer-
gantur. coq; vase duplici igni lento horis. vj. sin-
gulis horis mouendo. Vel spicæ nardi vnc. iij.
styracis, caryophyllorum ana vnc. iij. nucis mo-
scatæ, vnc. v. olei balsamini, vnc. vj. olei sesamini,
lib. iij. coque ut prius, horis. v.

* Xylolal-
fami.

† al. post quæ.
† lib. iij.

CHRI. **O**LEVM Nardinum maxime est in vsu, & he-
neditum. & conuenit in omnibus ægitudini-
bus frigidis & ventosis, & proprie nervorum, stoma-
chi, hepatis, & splenis, renum, vesicæ, & matricis, &
dolori aurium ventoso, & hemigræuæ factæ a causa
frigida secundum omnem modum administrationis.
vsus tamen communior eius est in forma linimenti
per se solum, vel cum alijs permixtum in forma vn-
guenti additis pulueribus odoriferis ad confortandū
stomachum debilitatum in virtute digestiua à mala
complexione frigida positiua, vel a debilitate calidita-
tis innatæ.

MAN. **D**IOSCORIDES dicit maiori ex parte misceri
in præparatione eius oleo balanino, vel omphaci-
no, ad astringentem schinon: ad bonum odorem, co-
stum, amomum, nardum, myrrham, balsamum. Secun-
dus, & tertius modus Mesue nobile construerent, si quæ
ingrediuntur haberi possent.

PRIMA compositio est nobis frequens & efficax etiam ad **SYLVII.**
aurium tinnitus, & dolentes ipsius flatus, & omnem nervorum
intemperiem frigidam. Oleum nardinum calfacit, potissimum
ubi largius accipit amomum. Id olim Laodiceæ in Asia duntaxat
præstantissimum fiebat: nunc etiam in alijs sit vrbibus. Secunda &
tertia Mesue compositio si simplicia suppetere vera, est efficacis-
sima, sed vnguentum verius est quam oleum. Oleum autem se-
samini, quia desideratur, vice eius, oleum dulce substituitur,
paruo aut nullo errore. Nam Mesues aliquando scribit olei se-
samini, vel dulcis.

NARDINVM. Huic ego profecto ad propositos **COST.**
affectus omnes spicatum nostri temporis semper
præferrem, odoratum inquam ex nostrati spica, id est la-
uendula amygdalis instrata. sed addito, ut astringentis
aliquid ei comparatur, mastiche, aut simili. At vero,
quam in secundo huius conficiendi olei modo codices
variant, & alij spicam, sampsiicum, ac reliqua aroma-
ta mergi in vino, aqua, & oleo velint priusquam teran-
tur. alij teri antequam immergantur; res ipsa do-
cet, terenda illa esse prius quam mergantur, ut eorum
vim liquores promptius excipiant, alioqui etiam quo-
modo & quorsum teras ubi fuerint madefacta?

MESVE

LEVM Mastichinum, cerebrum, ner-
uos, iuncturas, ventriculum, hepar
corroborat, tumores duos lenit, do-
lores sedat, sic conficitur. Mastiches
vnc. iij. olei sesamini & sextario. coquantur in va-
se duplici. Vel mastiches vnc. iij. vini vnc. iij. alij
octo, olei rosati lib. i. in vase duplici coquantur
ad vini consumptionem.

OLEVM Mastichinum est multum in vsu, & **CHRI.**
principaliter conuenit ad inungendum stoma-
chum pro confortatione virtutis digestiue & conten-
tiuæ; habet enim virtutem aliqualem stypticam cum
aliquali contritione, unde confert fluxui ventris,
maxime lientericæ, nec est tantæ calefactionis, vesic-
ationis & apertionis, quam est oleum de spica im-
mediate dictum: nam illud est aperitiuum oppilatio-
num omnium.

Μαστιχινον ἀπλούστατον & ποικιλωτέρων conficit Pau **MAN.**
lus, simplicissimum scilicet, & magis varium. Vltimum
accipit olei sex. 50. lib. helenii. s. xylobalsami lib. x. schæ-
nanthus lib. v. cardami. lib. vij. mastiches lib. v. xyloma-
stiches lib. vij. terebinth. li. iij. comæ absinthij lib. i. vini
odorati sextar. v. aquæ sextar. x. Res sicæ in vino made-
fiant per dies iij. misceantur oleo & aqua, & coquantur
hor. vj. & tunc mastiche & terebinthina additur, & ex-
acte commixta & in frigidata depurantur. In simplicis-
simo, pro oleo sesamino Paul. accipit omphacinum, &
non nisi vnc. j. mastiches, dicitque aliquos addere absin-
thij & styracis ana vnc. i. Chist.) Græce ξέστυ & est
duarum cotylarum.

SECVNDVM est solum in vsu, quia præstantius priore, cui **SYLVII.**
Scum Paul. oleum omphacinum miscetur potius, quam sesami-
num, nisi quando studium maius esset duritias molliendi, & dolo-
rem sedandi: quorum neutri omphacinum per se conuenit. Est au-
tem utrumque simplicissimum medicamentosius, ac varium ma-
gis, & vnguentum verius, quam oleum Paulus describit. Facultatem
ventriculi coëtricem & reitricem roborat illitum in lienteria, ob
id salubre. Minus multo calet, siccat, obstructa aperit, quam nardi-
num, nec minus adstringendo roborat. Oleum mastichinum ex
oleo ros. & vino antiquo ad paruum lassitudinem & imbecilita-
tem fit

MESVE DE OLEIS

fit Mes. in fine suorum can. c. 12. Oleum mastich. & lentisci-
num recens in vase duplici calfactum, anodynum est, phlegmo-
nes in gingiva, oris tunica, & cute.

COST. **M**ASTICHINVM. Mastiche oleo incocta li-
quescit, unumque fit cum oleo corpus, quare o-
leum ex priori prescriptione paratum, ex olei inquam
sextario, id est sesquilibra, et mastiches vnc. tribus, olei
consistentiam, paulo tamen crassioris retinet. at ex poste-
riori, in qua olei vna tantum libra ad ternas mastiches
vncias additur, non olei, sed spissamenti erit consistentia.

MESVE.

OLEVM ex Styrae calfacit, ob id co-
fert dolentibus a frigore renibus, ve-
sicæ, vtero, neruis, musculis, tendo-
nibus, iuncturis. Styrae vnc. iij. vel
si valentius vis, quatuor, in olei se-
samini lib. j. coquantur, vt in mastichino, & co-
latum reponatur.

MAN. **V**ALET & scabiei, præcipue addita octaua parte
ellebori albi.

SYLV. **O**LEVM Styrae huic simile scribitur Auic. s. cano. & Se-
rap. in antidot. ad scabiem est efficax, præsertim addita par-
te. 8. elleb. albi, diuersum Dios. Diuersum duplex Mesue ex styrae
liquida in curandis affectibus neruorum. aliud etiam Nicol. Sty-
racini olei meminit Diosc. in styrae, sed an simplex sit vel mi-
stum non docet.

COST. **S**TYRACIS. Nobis per annos multos styrae co-
spiosos fructus tulit. ex quorum nucleis oleum &
expressimus, & ad tumidum lienem non frustrato euen-
tu vsurpauimus. Quod hic per impressionem conficitur,
coquendum in duplici vase, vt superius, addito etiam si
velis vino ad prescriptionem superioris olei. tum enim
id maiorem oleo tenuitatem comparabit, tum efficiet
ne coquendo exuratur.

MESVE.

OLEVM Costinum calfacit, obstructa
aperit, neruosum genus roborat, vt ner-
uos, musculos, tendones, ligamen-
ta, ventriculum: præter hæc hepar, & capil-
los: canitiem ob id moratur, & corporis colo-
rem ac odorem commendat. Costi amari vn-
ij. casia vnc. j. sampfuchi summitatum vnc. viij.
vino odore q. l. biduo infunduntur, deinde cum
olei sesamini $\frac{1}{2}$ libr. iij. coquantur horis sex, vt
nardinum.

CHRI. **O**LEVM costinum est multæ calefactionis me-
brorum neruorum, vnde principaliter confert
omnibus ægitudinibus frigidis in eis tactis & prin-
cipaliter in paralyti, si fiat inunctio spondylium & colli
& nuchæ. & si ex ipso inungantur capilli, facit eos te-
naces, & canitiem prohibet, desiccando illam maci-
lentam humiditatem, quæ est causa canitiei.

MAN. **V**TILE est in vehementi rigore, vera tamen costi
radice caremus.

SYLVII. Si vera costi radice fiat, omnibus neruosi generis affectibus fri-
gidis confert calore vehementi, vt etiam paralyti, ac vehemen-
tem rigorem spinae illius iunet. Capillos etiam tenacius alligit, &
mucoso humore canitiæ accelerante confusum, & quos prohibet.

COSTINVM. De costo alias. cuius specie: si **COST.**
zedoaria non est, neque eam substituere hic velis
pro costo: at caryophylli (arbitror) oleum ad eadem vtile
reddent, ad quæ Mes. costinum oleum probat. Hoc etiam
quum decoquendum ait eo modo quo nardinum, vt ex
duplici vase, & lento igne coquas admonere existimo.
Tu ex amygdalis, caryophyllis, vt iam sæpe monui, in-
stratis elegantissimum oleum parabis costino ad propo-
sitos affectus non inferius.

MESVE.

OLEVM Cyprinum partes neruosas ro-
borat, capillos a canitie vindicat: fit ex
florum cyperi vnc. iij. coctis in ol. vete-
ris vnc. x. vt rosatum. Florum penuria
folia cum modico vino bis mutata coqui pos-
sunt in dicta olei mensura.

ISTVD oleum non est multum in vsu. Diosco-
rides habet vnam aliam descript. sub nomine olei
cyprini, quod idem est. nam oleum de Alchana apud
Arabes est oleum cyprinum apud Græcos.

CYPRINON dicitur a Paulo, quod enim Arabes **MAN.**
alcanna, Græci cyprum vocant. Posidonius sic pa-
rat, ait Paulus. sextarium i. cyperi, helenij, ireos, ana-
lib. i. sampfuchi, hyssopi, seminis agni, saluia, pulegij,
ana omnium vnc. iij. florum cyperi libram. Alia omnia
præinfusa vino per diem vnum, coque vj. horas cum
oleo: quæ vbi amoueris, oleo puro cyprus immittitur,
si quidem adsit vitidis, mollibus ramusculis non præ-
cisus, si non, sicca contrita & cum pauca aqua per ses-
qui horam coquatur, si vis vt tingat. Vbi ablata ab igne
est, adde æruginis puræ lib. i. semis. Posidonius tamen
acredinem æruginis fugiens, tribus, ait, post coctionem
diebus mitte oleum in vas, quod purum sit, tingetque
illa faeis vi. Aliud idem Paul. in hunc modum con-
ficit. Foliorum cyperi, foliorum lauri, ireos, cyperi,
saluia, ana vnc. iij. dendrolibani, aristoloc. longa, agni
casti vnc. iij. helenij, aspalati vnc. vj. ruta & cupressi
ana drachm. ij. olei sextar. x. Vbi hæc prius vino perfu-
deris cum oleo coquito, & extrahens, adde rursus xy-
lobalsami, xylocassia vnc. iij. sampfuchi, cumini, myr-
ti, styrae, mastiches vnc. iij. opopanacis drac. ij. florum
cyperi vnc. vj. æruginis vnc. i.

QUOD oleum Cyprinum duplex Pau. describitur, verius est **SYLVII.**
vnguentum, vt Dioscor. Suffecerit Mesue descriptio. Oleum
cyprinum & lentiscinum magis calfaciunt, quam myr-
tum: & modice adstringunt.

CYPRINVM. Græcis vsus ligustri foliorum se-
re tantum fuit, non etiam fructuum aut florum. flo-
res enim vix Dioscorides cum aceto frõti illitos sedare
capitis dolores adnotauit. In Auicena autem ex Bellu-
nensis castigatione probantur flores ad neruorum affe-
ctus. & eorum oleum lassitudines curare, lenire neruos,
& fracturis ossium conferre scriptum est. Quare consen-
tit Auic. (quod ad neruos pertinet) huic scriptori. de
qua tamen re fortasse admiraberis. Si enim ligustrum
frigido & sicco est temperamento, quomodo conferre
neruis potest? Sed neruorum lassitudo ex calore maxi-
me est, vt in ijs, qui plus iusto exercentur. quem proprie
curat frigida. Sed adde quod ligustrum ex diuersis
partibus tum calidis tum frigidis constare Galeni testi-
monium est, frigiditas vero primum non excedit gra-
dum, quare addito veteri oleo eius nõ modo temperari
frigiditas

frigiditas potest, sed etiam quæ illi calida insunt partes, excitari. Ob id eius floris oleum Auic. calfaciendi ac leniendi facultatem scribit obtinere.

MESVE.

LEV M sampfuchinum calfacit, roborat caput & nervosorum genus omne, fit vt oleum myrtinum.

CHRL. **O** **LEV M** de sampfuchino idest de maiorana non habetur in vsu. Rasis in proprio antidot. habet istud oleum, quod valet secundum eum, lassitudini, & inunctum in balneo valet paralyti, torturae oris, iniectum naribus valet omnibus infirmitatibus frigidis. iniectum auribus sedat rugitum & tinnitum, & dissolvit ventositates, prouocat menstrua, valet morfui scorpionis.

MAN. **S**i ter quaterque comæ sampfuchi permutentur, & in vase duplici oleum coquatur, bene odoratum erit, & sternutamenta leniter ciebit.

SYLVII. **R**as in antid. acopum est, seu lassitudini vtile, & morbis cerebri & nervorum frigidis prodest. Ob id spina in balneo inunctum paralyti inuat, ipsam cynicum vulgo torturam oris, naribus iniectum, vt auribus immitium, a flatu tinnitum dissipat, menses ciet, morfui scorpionis prodest. Potentius fiet ac odoratus, si comæ sampfuchi ter quater mutatis, in vase duplici coquatur. Paramus in nullo vsu alio, quam ad emplastri meliori compositionem. Sampfuchinum Diofcor. ab hoc diuersum.

COST. **S**AMPFUCHINVM. Oleum de sampfuchino ex Diofcor. efficax est ad multa. Si fieri hoc debet vt myrtinum. hoc autem confici vt cotoneorum oleum antea dicebat: vt sampfuchi quoque succum, simulque ipsam sampfuchum sumas, oportebit: atque bis terne nouum succo tum amaraco iniecto, coctoque; reliqua eodem ordine absolvas. Sumendi autem sampfuchi sunt ramuli semine iam fere maturo grauidi, quando maxime odore atque sapore vigent. quod si etiam aridos sumpseris, efficacius oleum reddetur.

MESVE.

Oleum de mezereon.

LEV M ex Thymelæa hydropi confert, ac vlcibus malignis, cutis feditatem terget, fol. mezereon. vnc. iij. aque lib. j. 24. horis macerentur, post coquantur in olei sesamini vnc. viij. & lactis dulcis & recentis vnc. vi. ad aquæ & lactis consumptionem, colatis reconditur.

MAN. **Q**uid per Mezereon intelligendum, inter simplicia declaratum est. Habet hoc oleum magnam vim, præter ea, quæ a Mesue dicuntur, in alio lenienda, si vmbilico admoveatur.

SYLVII. **I**n simpl. e. de Mezereo prius est aliter descriptum. Id vmbilico admotum, alium subducit.

COST. **M**EZEREON. Quod verum Mesue mezereon ignoremus, non pauca est hydropicis iactura, quibus hanc stirpem adeo conferre hic author etiam lib. simpl. testatur. Si quis aliquando legitimum norit, & ex eo oleum sit paraturus, meminisse oportebit diuturniori coctione eius vires dissolui. quare quando id hoc

A loco ex aquæ libra vna & lactis vncijs tribus cum oleo, ita coquendum est, vt absumat aquæ & lactis humor, ne tam longa coctione plus iusto eius exoluantur vires, maxime studendum erit. Consilium ergo erit, vt leui admodum igne citra feruorem hæc coquantur, verius autem macerentur, quam coquantur, ita tamen vt sensim adscititius ille aquæ, & lactis humor euanescat.

MESVE.

LEV M de Thymo, renum, vesicæ, ilium dolori confert, vrinæ difficultatem leuat iniectum in sedem, vel meatum vrinarium. Thymi vnc. iij. zingiberis vnc. j. & s. aqua dulcis sufficiens, succi extremitatum thymi vnc. iij. sesamini vnc. iij. coquatur in vase vitreato ad aquæ & succi consumptionem. Vel succi thymi, olei sesamini, lactis vaccini recentis ana lib. ij. penidiarum albarum vnc. v. zingiberis albi vnc. i. & s. coquantur vsque ad succi, & lactis consumptionem. Hoc eadem potest quæ prius, & præterea roborat dictas partes ac iuncturas, earumque dolorem lenit, colorem bonum reddit, venærem excitat.

B oleum de Alhasech, & est oleum sericinum, confert dolori renum, vesicæ, iliorum, & difficultati vrinæ, & proprie iniectum per foramen virgæ, aut facto ex eo clysteri. & fit ita. Accipe alhasech, vnc. iij. zingiberis vnc. j. & s. funde super ea in vase vitreato succi extremitatum alhasech. vnc. iij. olei sesamini vnc. xij. aquæ dulcis q. s. & decoque vsque ad aquæ consumptionem. Modus alius quod bibitur, & inungitur super loca dolentia: & fit ex eo clystere. Confert dolori iuncturarum, & confortat eas, & confert debilitati renum, & vesicæ, & dorsi, & dolori iliorum, & colorem efficit bonum, & auget desiderium coeundi. Cuius dosis est vnc. i. cum rob, aut cum vino, aut cum aqua mellis. Accipe olei sesamini, & succi alhasech, & lactis vaccini recentis ana lib. ij. albarum penidiarum vnc. v. zingiberis albi drach. xij. Et decoquatur vsque ad succi & lactis consumptionem, & administretur.

ISTVD oleum non est in vsu. secundum autem intentionem Mes. oleum de alhasech est oleum sericinum. Serap. in proprio antidotario habet duas descr. olei alhasech, quarum prima est similis huic, in fine cuius ait, coquatur donec consumetur aqua, & remaneat oleum sericinum, & sic intentio Mes. similis est intentioni Serap. Auic. v. can. habet tres descriptio. Aliqui textus Mes. habent oleum alhasech, alij hasec, vt habet Auic. si hæc tria idem sunt, est thymus, si autem non, est hyssopus vsualis: nam hasec id est hyssopus vsualis, & alhasech idest thymus.

CHRL. **I**ntentionem Mes. oleum de alhasech est oleum sericinum. Serap. in proprio antidotario habet duas descr. olei alhasech, quarum prima est similis huic, in fine cuius ait, coquatur donec consumetur aqua, & remaneat oleum sericinum, & sic intentio Mes. similis est intentioni Serap. Auic. v. can. habet tres descriptio. Aliqui textus Mes. habent oleum alhasech, alij hasec, vt habet Auic. si hæc tria idem sunt, est thymus, si autem non, est hyssopus vsualis: nam hasec id est hyssopus vsualis, & alhasech idest thymus.

MAN. **A**VICENNA vocant oleum de hasec, quod est thymus, triplici modo componit, non magnopere ab his qui à Mes. scribuntur diuerso.

SYLVII. **I**d oleum cur Mes. hic & Serap. in Antidotar. sericinum vocet, non video. Potest earumdem prope virium fieri eodem modo ex

do ex ὑψιστοσ, quod quidam hoc loco per alhasech a Mes. intel-
ligi voluit.

de etiam, inuncto umbilico ad lumbricos. experire autem eodem ventrem solui umbilico inuncto. Sed & semina si quis exprimat, oleum habebit ad eadem præstanda, ut audio, opportunum.

LXV M de pomis Citreis vel A- *Oleū de po-*
rācijs ad iuncturarum dolorem. *mis citran-*
Poma hæc duodecim matura *guli.*
integra in olei ſeſamini lib. ij. a-
quæ fontanæ, & marinæ ana q. ſ.
coque in vaſe vitreato ad aquæ
nem. Iterum in aquæ dulcis lib. j.
diarum alb. vnc. viij. coque ad aquæ
nem. Datur ab vnc. j. ad vnc. iij. cum
ſſonijs.

Oleum de pomis Citranguli, confert doloribus iuncturarum, & allelengi. Accipe poma citrangulorum xij. & sint proprie antiqua, & pone ea integra in vase figuli vitreato, & funde super ea olei de oliuis, aut olei sesamini. vn. xxvj. aut plus secundum magnitudinem, & paruitatem citrangulorum, & aquæ maris. coquantur ad consumptionem aquæ. Deinde funde super ipsum aquæ dulcis claræ lib. i. & s. & proijce super ea penidiarum albarum vnc. viij. decoque vsque ad aquæ consumptionem, & administretur in potibus, & cibis, & pulmentis de farina. Dos eius est ab vnc. i. vsque ad iij.

*Old de en-
cunare a fini
re.*

L E V M Sicyonion idest de cucumere agrestis, epilepsiam, hemi-
craniam, & alios cerebri affectus
frigidos narib. immisum leuat,
& strumas, & surditatem, pan-
num, & cicatrices nigras delet.
Oleum sesaminum in succi cucumeris agrestis
maturi quantitate equali coquitur ad succi con-
sumptionem. Vel succi radicum ipsius, & alia-
rum eiusdem radicum tritarum ana lib.s. cñ olei
sesamini lib.i. coquitur ad succi consumptionē

MAN. **S**ICYONIUM vocat Pau. quod aliud tamen est ab Sicyonio à Diosc. inter alba olea descripto. Hoc vero duplici modo construere docet ipse Paul. Simpliciter quidem hoc pacto : radices syluestris cucumeris vnc. ij. olei sextarium vnum. coque in vase duplici. Compositum hoc pacto, Radicis cucumeris syluestris abrase lib. i. olei sextarios x. serpylli, meliloui ana vnc. vi. dadon-piceæ pinguium, althææ ana vnc. s. scolopendrij vnc. vj. fenugraci sextar. ij. fenugracum infunditur in aqua per diem i. postea extrahitur, & cum his quæ dicta sunt, & oleo, duobus vini sextarijs additis, infunditur. Et ubi omnia cocta sint, additur medullæ æruinæ cum pauco oleo solutæ vnc. iiij. & rursus oleum extractum reponitur. Quidā exponunt soli postquam coctum fuerit dies xl. Sicyonium aliud efficacius. Succī elaterij sextar. iij. aristol. longæ, & rotundæ, styracis, helenij, hyssopi, ireos, colocynthidos, pulegij, origani, cyperi, dendrolibani, cer. taurij, foliorum lauri ana vnc. ij. olei sextarios v. miscens coque donec parum succi relinquatur.

GISTVD oleum non est in vsu. superius positum **CHRI.**
fuit oleum de granis citri, & citranguli, & hoc est
de pomis citrangulis. & de hoc pomo testatur Symon
Ianuen. quod nunquam inuenit aliquem de eo men-
tionem fecisse, sed secundum modernorum opinio-
nem est pomum dictum Arantium.

CITRIA vocant. Est autem fructus mali Medicae vel Assyriae. Et sint proprie antiqua. Credo illum intelligere dudum ab arbore amota, vel bene matura. Nam semper in arbore inuenies flores, fructus & paruos & maiores, atque inter hos quosdam virides, quosdam semiaureos, quosdam penitus aureos, qui antiquiores dicuntur.

CITRANGVL. Citrangulum querens, non COST.
citrium, sed aurantium malum, ut puto, intel-
ligit. Maturos fructus querit, ne valido acore articu-
lis officiant. quare praeſtabit fortasse eosdem ad hunc
vsu dulces quoque vsurpare. Coquit autem in oleo
non absolute sesamino, ut Syluius, sed aut illo, aut olea-
gino. Porro hoc oleum, ut quod paulo antea ex thymo
proposuit atq; ut amygdalinum, potui exhibet ad arti-
culorum dolores. imo cibus & obsonijs commiscet. quod
vero istem partibus foris quoque inducendum sit, ut
affectus vndique oppugnetur, ipso etiam tacente ad-
monemur.

LEVM Croci neruos & vterum robo-
rat, amborumque dolorem sedat, du-
rities dissipat, coloris gratiā efficit. Cro-
ci vnc. i. myrrhæ puræ † vnc. ʒ. † diebus v. aceto
maceren-
4drach. iiii.
† Vult. add.
calan. ʒ. iiii.
ma. ʒ. iiii.

COST. CVCUMERIS asinini. Sive succo fructuum,
sive ex radice hoc oleum paraueris, disces ex Me
sue lib. simpl. conferre ad hyaropem, & ischiadem: ad-

† drach. ix. macerentur. die sexto toto cardamomi † drach. viij. simul macera, septimo cum oleo lib. j. & s. coquatur igni lento ad aceti consumptionem, loco aceti sunt qui vinum supponant.

MAN. **D**IOSCORIDES accipit oleum præadstrictum cum calamo, myrrha & cardamomo, deinde apponit crocum. Et vide ab eo, qui alia arte vitur quam hic. Somnum facit secundum Dioscor. etiam in phreneticis, si odoretur, aut infricetur naribus, suppurat, purgat vlcera. Dolori matricis. Dioscorides clausione, malignis vlceribus cum cera, croco, medulla, & duplo oleo. A Paulo aliud describitur longe hoc sicuti præstantius, ita & preciosius.

SYLV. **D**IOSCORIDES aliter præparat ad somnum conciliandum, etiam phreneticis, si odoretur, aut naribus infricetur, & ad clausione vteri. suppurat, vlcera purgat, etiam maligna. Paulo est aliud, ut pretiosius, ita præstantius.

COST. **C**ROCI. Croci integra stamina hic sunt sumenda. alioqui eius in puluerem ducti vis dierum quinque infusione plus iusto exolesceret. reliqua contusa sumuntur, ut desio rem eorum substantiam aceti vis usque quaque penetret. cardamomum postremo addit loco, ut quod laxiori & minus lento corpore (est enim friabile) celerius quam reliqua maceretur. Acetum, album semper sumendum, si secus non admonuerit author compositionis. hic tamen astrictionis gratia si nigro vtaris, non errabis. Aduersissimum nervosis est partibus acetum. hic tamen penetrationis gratia recte usurpatur. tentat profecto nervos. celerrime omnium, atque adeo eorum quæ præsidio esse illis possunt vim promptissime in ipsos defert. Tu si aceti iniurias verearis, vinum ut author admonet, simes, aut quæ maioris futura est usus, aqua ex vino extractam destillatione.

M E S V E.

LEV M ex piperibus iuuat morbos nervorum frigidos, ut paraly sim, spasmus cynicu, tremorē, epilepsiam, ad hæc ischiadem, & cæteras arthritidis differentias, & vteri, coli, renum, vesicæ affectus frigidos, quia calfacit, tenuat, terget, ob id obstructions aperit, calculum frangit. Trium piperum ana † vn. iij. cepularum, beller. embli. Ind. ana drachm. v. rad. apij, fœniculi, ana drachm. iij. & semiss. sagapeni, opopanacis, hyoscyami albi ana drachm. ij. & semiss. turbith boni albi † drachm. xij. zingib. drachm. iij. surculorum hyssopi recentium. foliorum rutæ virentium, ana manip. j. parum trita coquantur ad tertiam partem in aquæ lib. xxiiij. coletur cum olei cicini heminis duabus, percoquatur ad aquæ consumptionem. Addunt alij ireos drachm. vj. thapsiæ drach. ij. anisi, cardamomi. ana drachm. j. & s. calami aromatici drachm. ij. & s. spicæ nardi drach. i. expressionis hyssopi, vel thymi sextarios tres. Poni potest loco cicini oleum irinum. vel leucoe lutei, vel amygd. amararū, vel omnium simul quatuor ana heminas.

CHRI. **O**LEV M de piperibus esset conueniens omnibus dispositionibus frigidis, sicut est paraly sis

A tremor, spasmus, & mollificatio. conferet etiam ad epilepsiam, ad ischiaticam & ad dolorem iuncturæ & dorfi, & matricis, & maxime conueniret in vera colica facta ab humore phlegmatico ventoso. & pluribus alijs dispositionibus positus in litera conueniret, sed non est in usu.

IVSQVIAMI albi.) Suspicor hic esse mendum. MAN. Quid enim operatur hoc loco hyoscyamus, præsertim in exigua portione? Halach. humidi. i. thymi, ut credo. Sextaria.) Græce ἑσσυ. Administretur ubi oportet.) Credo authoris intentionem fuisse, ut etiam biberetur, sicut & nonnulla, de quibus sermo habitus est. Auicenna describit hoc sub nomine olei Alchechengi.

HOC describitur Auicenna nomine olei alchechengi. hyoscyamus præsertim tam paucus, hic otiosus videtur, ut mendis suspitio, sit vehemens. Validum fuerit hoc oleum etiam potu. Mediolani usurpatur.

DE piperis. Proponitur hoc etiā ad calculos. quare ad bibendum quoque (quod ait Manard.) proponitur. At qui eo in hunc modum uti voluerit, pro thapsia, cuius vncias binas querit cassiam, id est cinnamomum, ut reponat, hortor. hyoscyamum etiam caueat. et pro cicino oleo amygdalarū amararum oleū recipiat.

M E S V E.

LEV M ex Euphorbio iuuat maxime frigidos cerebri & nervorum affectus, cephalalgiam, hemicraniam, lethargum, naribus immisum, articulorum quoque & hepatis, & splenis dolores illitum iuuat. Euphorbij vnc. s. in olei leucoe lutei, & vini odori ana vnc. v. coquitur ad vnc. v. coquitur ad vini consumptionem. Vel staphidos agrie, † struthij, ana † vnc. s. pyrethri drachm. vj. succi calaminthes montanæ † vn. j. & s. costi, drachm. x. castorei drach. v. trita, triduoque macerata, in vini odori li. iij. & s. coquatur ad dimid. deinde frica multum, diuq; manibus, & cola, cum olei leucoe lutei, aut sesamini lib. j. & s. percoque ad vini reliqui consumptionem, tunc insperge euphorbij recentis, & albi tenuissime triti drac. iij. & miscendo coque.

OLEV M de Euphorbio est fortissimæ calefactionis & desiccationis, & est in usu, & est medicina singularis conueniens omnibus dispositionibus, quibus conuenit oleum de piperibus immediate dictum. ab ipsis tamen præcauendum est in principio harum dispositionum, nisi in excessiue frigidis. Et quum Mesue doceat istud oleum facere duobus, modis aliqui doctores magis laudat secundum, quam primum. Auicenna in v. canon. habet vnam aliam descript. quæ videtur esse eadem cum secunda descriptione.

GALENVS ex solo euphorbio, & oleo parat, euphorbium, vel augens, vel minuens, iuxta maiorem minoremue indigentiam. vide libro 2. de compositione medicamentorum secundum loca. Condifi.) Condes, vel radícula, nunc paucis nota, quæ & struthion. Auicenna accipit costum, castoreum, calamitum, pyrethrum.

Mesua.

Kk

IDEM

MESVE DE OLEIS

SYLVII. **I**dem potest quod ol. de piperibus, sed calidius, & seccantius: E

fugiendum vitrumque in principio dictorum affectuum, nisi vehementer frigidi sint. Secundum efficacius etiam Auicenna describitur v. cano. ex oleo, & solo euphorbio parciore: largiore parat Gale. lib. 1. c. ph. p. pro vario scopo. Olei lib. i. immitte euphorbij validi, hoc est recentis, & albi, semunciam, vel (si vetus est euphorbium, ut bimum, trimum, & iam pallidum, aut flauum) drach. vi. si sensus in auribus, vel parte alia est acer, minus semuncia, ut drach. ij. si obtusus, validi euphorbij, vnc. s. vel drach. v. praesertim si affectus est contumax, ut alopecia. Idem polleat piper, capsa, allium, ruta oleo incocta in frigidis auribus, & aliarum partium affectibus, ut in hemierania a causa frigida. Oleum cui libanotis, rosamarinus incocta sit, vel radix betae albae, vel cucurbitae agrestis, vel cucumeris agrestis, vel bryoniae, vel altherae, efficaciter euaporat, ubi haec qualitates, & vires in oleo tenui non adstringente dimiserunt. Oleum menta viridi repellit, exicat, roborat, digerit lib. 2. c. ph. p. Pisseleon seu picinum oleum Dioscor. componitur. Oleorum genus tertium facimus non modo eis plantarum praedictas partes incoquendo, sed etiam animalia medicamentosa: id quod exempla sequentia docebunt.

COST. **D**E euphorbio. Euphorbium ex oleo leucorij albi dissolutum lib. simp. ad affectus frigidos nervorum hic propositos, ut admirandum praesidium commendat. hic vinum addit non temere, ut quod corroborandi vim habet, praesertim nigrum. Quod autem euphorbium hic recens, & album querit, suspicionem alicui faciat quando recens, & annum veneni atque ignis habere ait vires lib. simpli. quorsum ergo hic recens querit? Sed & probatissimum eodem loco colore esse ait pallido. hic autem quasi minus probatum quarens album deligit. Verum paucis. euphorbium foris longe minori, quam intus periculo admoetur. in frigidissimis igitur affectibus, si efficacissimum querit, recte querit. id vero est recens. quo vel eo nomine hoc loco est opus, quod vetustum difficile dissolvitur eodem Mes. loco citato admonente. Constat ergo cur recens hic deligat, quod alibi damnat. Est vero etiam recens probatissimum non plane album, sed pallidum. album tamen recte dici potest respectu vetusti, quod est rufum.

MESVE

QUOD Vulpinum ad podagras, reliquasque arthritidis species, ac doria, renumque dolorem est efficacissimum. Vulpes integra tantum exenterata, in aqua fontana, & marinae, ana f. sextario: olei antiqui clari sextar. ij. & s. cum lalis vnc. iij. coquitur ad aquarum consumptionem, & vulpis artuum dissolutionem. Postea aquam dulcem (cui hyssopi, & anethi, herbarum, ana man. j. incoctus sit) affunde vasi, & cum dictarum herbarum, ana lib. j. recoque ad huius aquae consumptionem. Vel vulpes in aqua fontana & salia cum herbis dictis sine oleo percoquatur, ad carnum vulpis, & artuum dissolutionem. Aqua haec ad forum, vel balneum partium affectarum est efficax.

CHRI. **O**LEUM Vulpinum est nobile, & ubique preparatur, & est conueniens ad omnes aggritudines frigidas nervorum, & iuncturarum, sed non est tanta calefactionis, quanta est oleum de Euphorbio, vel de piperibus, vel laurinum. & est mirabile in extendendo decurtatos, nec eius usus prohibetur statim post principium aggritudinum frigidarum.

Mirabile ad extendendos decurtatos.

ADDITIONO.

Istud oleum est multum in usu Ioan. Angl. in cap. de dolore iuncturarum, inquit, oleum Vulpinum est medicamen vlt. ad arthriticam, & podagram, & dolorem renum & dorsi.

VIVAM fumit Paul. & coquit in oleo. Olei anti-
qui kist. iij. Videntur duae cotylae, ut supra. Est enim mirabile balneum. Laudant Graeci in oleo simplic. decoctionis vulpis viuae.

ID oleum ad nervosi generis, & iuncturarum affectus omnes frigidus ob calorem medicorem est tutissimum etiam inino, & efficacissimum. Paul. viuum vulpem oleo incoquit; & hodie nonnulli viuum ubi exenterarunt, semispirantem adhuc oleo incoquant. Vulpes autem bene habita, qualis per vindemias vis nutrita, & impinguata, etatis mediae esto. Quid enim virium a vulpecula recens nata, & strigosa expectare possis? Grandior enim quia calore est acrior, humores habet calidiores, & ob id excrementa omnia acra, & partium omnium naturam valenter digerentem, ut nec urinam, nec venterem inferiorem contempserim. Additur coquendo interdum salvia, rosamarinus, iuniperus, anethum, origanum, maiorana, & tunc vulpinum est vnguentum.

VULPINUM. Vulpem ait Paulus totam, siue
vinam. siue mortuam decoctam discussorium oleum efficere. Sextus philosophus Platonius viua scribit, siue ex aqua, siue ex oleo coctam mire podagricos sanare. Mes. sal. addit, vtilissimum certe, quando prater discussionem robur quoque nervosis & articularibus partibus quoddam conciliat. Anethi, & hyssopi loco addit alij chamapythm, nervis, & articulis familiarem.

MESVE.

QUOD Vulpes ex Viperis cutim expurgat, impetigines sanat. fit ex viperarum nigrarum integrarum, lib. ij. ad carnum dissolutionem coctis igni lecto in olei sesami sextar. j. & s. in vase terreo vitrato angustiori exaete obturato, ne illius noxio vapore offendaris. ubi refrigerit, vitreo vase reponatur, penna partibus affectis illinatur.

ISTUD oleum de Serpentina etiam describitur
a Serap. in proprio antidot. & dicit illud conferre ad impetiginem, & debilitatem stomachi, & asaphati.

VIPERAS intellige, & elige, ut in Theriaca, &
abscinde caput & caudam, & valebit elephantiasis.

Si abscillis capite & cauda viperarum (quales theriaca postulat) SYLVII. oleo incoquantur, etiam elephantiasis fieri salubre.

NOTA est ex Galeno lib. de antidot. elephantia-
ci historia vino, in quo integra vipera irrepservant, sanati quare, etsi in conficienda theriaca, ut tutius res agatur, abscindere caput, & caudam veterum consilium fuerit: sicut tamen ad scorpionum conficiendum oleum non abiicitur ipsorum aculeus, ita si integram viperam ad oleum ex Mes. praescripto parandum, sumpseris, quo illinendum foris est corpus, non minoris id securitatis, atque efficaciae fore existimo, quam si, ut consulerit Manardus, abscissa cauda, & capite confici inusseris. Manardi tamen consilium magis proba.

ME-

M E S V E.

QLEVM ex Scorpionibus, lapidem renum, & vesicæ frangit, & expellit, lumbis, pubi, perinæo illitum, aut per meatum vrinarium iniectum. fit ex scorpionibus viginti, vel paulo pluribus, aut paucioribus. in olei amygd. amararum lib. ij. insolatis mense vno in vase vitreo probe obstructo. Vela-ristol. rotundæ, gentianæ, cyperi, corticum rad. capparis, ana vnc. i. in olei amygd. amararum sextario i. diebus xx. insolentur in vase vitreo operculato, deinde scorpiones a x. ad xv. oleo iniice, obtura. insola iterum ꝑ mēse vno. Egressus ē balneo, aut in scissu calculosus illo vngatur in tribus dictis partibus & in meatum vrinarium iniiciatur portio eius exigua, horis singulis, est mirabile. Quidam priore, alij posteriore ceu efficaciore vti malunt.

¶ Versus per dies xx.

CHRI. **O**LEVM de Scorp. generaliter est ab omnibus vlitatum. dupliciter præparatur. nam quoddam est simplex, & fit solum ex oleo de amygd. amar. & scorpionibus. Aliud est quod fit ex tali oleo, & ex scorpionibus, & quibusdam aromatibus aperitiuis, & calidis. & vtriusque modi hic ponuntur descripti. Primum quod est simplex, plus attinet frigiditati ratione scorpionum. sed secundum plus attinet caliditati ratione aromatum, & vtrumque est aperitiuum, subtiliatium vrinæ, & lapidis fractiuium, renibus, & vesicæ inunctum ab extra, iuxta renes, & iuxta collum vesicæ & pectinis: oleum tamen de scorpionibus compositum est efficacius simplici oleo: similiter per syringam aliquid eorum impositum per virgam prouocat vrinam, & subtiliat ac frangit lapidem in vesica: & prædictas operationes efficiunt ex ipsorum complexione, sed non tantum ex hoc, immo etiam a proprietate specifica, & forma.

MAN. **M**ODVS operationis eius alius. Paratur nunc cum oleo antiquo, additis multis simplicibus medicamentis ad venena laudatis, fitque oleum mirandatum virium contra venena omnia, & pestilentiam. Scio hominem hoc solo munitum quantumvis sauiam pestilentiam nihil facere, nec solum seipsum, sed & famulos secum ad viscendos pestilentia affectos accedentes, incolumes seruat. Scio & ex sola inunctione aliquos liberatos, qui sauiissima biberant venena.

SYLV. **P**ARATVR etiam nunc oleo antiquo additis simplicibus medicamentis contra venena laudatis, fitque oleum mirandatum virium contra venena omnia, & pestilentiam. Scio hominem hoc solo munitum quantumvis sauiam pestilentiam nihil facere, sed eum & seruos suos vna secum viscentes pestilentia affectos, incolumes seruari. & sola vntione quosdam a sauiissimis venenis potius liberatos. Prius ob scorpiones frigidum est: posterius ob aromata calidum & efficacius, non ob horum calorem & essentia tenuitatem (quibus aperit, incidit, tenuat, terget, pertumpit) sed etiam totius substantia scorpionum proprietate, & vt loquuntur, forma specifica, qua vtrumque calculum renum & vesicæ frangit illitum tantum lumbis, si in renibus est. si vero in vesica, pubi, perinæo, & iniecta etiam nunc pauca in meatum vrinarium.

COST. **E**X scorpionibus. magno artificio conficiendi formulam habes a Matthiolo in Dioscoride. Id quum ad venena satis superque ille commendat, audaciam

Agnaris medicis peperit, vt in omnibus etiam deploratis, & æstu laborantibus, & in ætate omni, vel infantium vsurpent cum magna artis calumnia, & peritit multorum.

M E S V E.

QLEVM ex Ranis refrigerat, ob id podagram, & alias arthritidis species calidas mitigat, & incendium febrium ardentium fronti, & temporibus illitum, quandoque etiā sonnum conciliat. Caput ranarum antiquarum selibra in vase vitreo bene obrurato, cum sextario dimid. olei sesamini coquitur ad capitum dissolutionem, vti oleum ex viperis.

† aquatica-
tuto.

B **O**LEVM de ranis non reperitur præparatum. **CHRI.** vsus tamen eius esset magistralis ad somnum prouocandum, & prohibendum fumos calidos ad caput ascendentes. Ioan. Anglicus in c. de dolore iuncturarum habet descrip. huius olei.

HOc vidi quosdam vntes in podagra, sed in ea nullum magis præsentaneum vidi auxilium, & abique periculo, quam vt eam homo æquo animo ferat, expectans Hippo. terminum. **MAN.**

HOc oleum etiam hodie parant, ob id tantum quod fit necessarium ad emplatri de ranis compositionem a Ioan. Virgo descriptam. Podagræ calenti admouerunt quidam, sed nullo fructu. Neque enim frigiditas in eo magna esse potest ab his capitibus coquendo coctione tam longa, & in oleo sesamino alteratis. Rectius, meo iudicio, ranæ virides in syluis crebræ, vnguib. reptantes in altissimas quasque arbores, & sub noctem brexantes (vox enim earum vnica est bres) oleo violato, vel omphacino, ad hos vsus incoquerentur. Quas manibus viuas hodie ex more tenent ad refrigerium febre acuta aliqua ardentes, croisset, vulgo dictas, quarum meminisse videtur Gal. lib. 10. simp.

EX ranis. Alij non caput tantum, sed totum ranarum corpus, ad hoc oleum vsurpant: alij abiectionibus visceribus, quod reliquum est sumunt eodem fere omnes vsu: antiquas autem quum hoc loco iubet sumi, aquaticas legendum existimo, vt eas esse euitandas admoneat, quæ aquatica vitæ conditionem in terrestrem commutarunt, bufones, inquam venenatæ prorsus, & lethalis naturæ. longe autem antiquioris vitæ, quam ranæ, quarum corpora resolui in lutum aduentante hyeme insignes censent historici. alioqui autem harum vulgariarum, & esculentarum ranarum iuniores potius, quæ vetustas ad propositum conficiendum oleum maioris fore vsus ex quo refrigerium queritur, existimo. sunt enim humidiores ac frigidiores mea sententia, quarum corpus in aqua genitarum achis solisque calorem vix sensit.

M E S V E.

LEA per resolutionem varijs sunt modis, virium sane mirificarum. De quibus scribunt fusius, qui rerum occulta manifestant, & detegunt. Sapientes tibi omnino legendi, & imitandi, si famæ illorum maxime es cupidus. Mihi vero Dei spiritus largitate, & gratia, nunc pauca quædam, sed mirabilia illorum oleorum effecta percernere sufficiat.

Mesua.

Kk 2

FIVNT

MAN. **F**IVNT autem. olea. Tertius est tractatus, quia recentioribus maiori ex parte natus est. Qui quæ sunt occulta.) Hoc est chymistæ. hi enim composita in quædam veluti elementa segregant, quorum id quod igni reponet, maximè est potentia.

SYLVII. **O**LEORVM genus quantum à sapientibus multis descriptum, hodie chymistica arte magis perficitur, vim quandā in concreto & posito occultam manifestante. Hæc namque ignis vehementia ex liquoribus, gummi, melle, saccharo, cera, oleaginam quandam substantiam separat, & in capitellum attollit: nec minus ex plantis pinguibus, ligno guaiaci, iuniperi, pini larice, cedro, & id genus alijs: præterea ex plantarum, atque adeo animalium partibus omnibus ipsum velut gluten terræ substantiæ, humorem insitum, pinguem, imputribilem maxime, ut ignis ferretum nunc sursum attollit in capitella, vel ut titulos, vel deorsum in subiectum aliquem catinum præcipitat: rem omnibus alijs remedijs plane diuiniorē, si Vtadio in exlo philosophorum, & Gebero, & veritati credimus: quamquam hodie sunt idiotæ quidam, magnorum tamen Medicorum nomine se venditantes, qui id ipsum seu nugatorium calumniantur, ut alia prope omnia pulcherrima ignorata, solas (ut vocant) receptas scribere, nulla tamen ratione scientibus. Adde quod metalla quædam chymistis in calcem versa in oleum funduntur. Sunt qui terrea quoque corpora ut lateres ignitos oleo incoquant, ut vires oleo ipsi præstantissimas acquirant. Ad Mes. redeamus.

MESVE.

LEV M de ouis experientia plurima probatum est cutim expurgare, impetiginem, serpiginem, & alia cutis vitia persanare, capillos regnere, vlcera maligna, & fistulosa curare. Vitelli ouorum elixando durorum triginta, aut circiter, manibus friati, in sartagine terrea plumbata frignantur igni, mediocri) mouendo cochleari ligneo, aut ferro, donec rubescant, & oleum ab his resoluatur, quod pressi cochleari largius remittent. Vel iidem vitelli elixando indurati mola frangantur, deinde in offas tundantur, & torculari exprimantur, quale in oleo amygdalino explicuimus: & oleum destillabit. † Vel ipsi vitelli corpulento vasi imponantur, oleumque in capitellum ignis violentia tollatur, qualiter oleum philosophorum post dicendum.

*† Tertius mo-
dus est, ut de
stillet in ca-
pitella, & alij
modi.*

CHRI. **O**LEV M de ouis non est in vsu, confert tamen omnibus dispositionibus cutis etiam remouendo lentigines. Serap. in proprio antidot. dicit istud oleum facere crescere pilos. Similiter Ras. in proprio antid. dicit istud oleum valde conferre passionibus, & doloribus ani, & dolori aurium, & dentium.

MAN. **M**IRVM in modum aufert cutis sceditates, & cicatrices præcipue, quæ post vitionem remanserunt, sed difficile est ita parare, ut nō vehementer seceat, minus tamen male olet illud, quod per destillationem, vel sublimationem fit.

SYLVII. **C**V T I S sceditatem mire aufert, ac cicatrices, præcipue in am bustis relictas: fere autem grauius olet: minus tamen postremum sublimando destillatum. Pulos augeat Serapioni in Antid. aurium, dentium, sedis doloribus, & alijs plerisque sedis affectibus, Ras. in Antidot.

Oleum Ouorum Nicolai.

Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunarum in patella ferrea, semper mouendo rude terrea donec probe assentur exsiccatis. hinc fortis, oleo amygd. dul. in adfecto exprime potest etiam alambico destillari, ut ol. philosoph. Mes. Satius est vitellos crudos

frigere, cochleari assidue mouere, donec assati, & cochleari pressi, vate inclinato reddant oleum, quod phiala conditum etiam diu integrum seruatur: ex viginti vitellis extrahes horis duabus vnc. iij. aut circiter.

OVORVM. De oleo per expressionem, & im- **COST.**
pressionem hactenus. Aggreditur nunc de ijs, quæ per resolutionem, quo modo ex vitellis ouorum confici etiam solet. Qua tamen occasione vitelli oui meminit, duos quoque proponit eiusdem parandi modos per expressionem. Anodynæ facultatis hoc oleum est, si vllum, quo nomine tumorum malorumue vlcærum dolori conferre solet illitum. curare tamen vlcera, ut addit Syluius, nondum obseruati.

MESVE.

LEV M ex frumento, impetigines, & cutis asperitates curat. Frumentum inter duas laminas ferreas mediocriter ignitas si prematur, hoc oleum remittit. Vel tritici excorticatum vase sublimationis destilletur qualiter oleum philosophorum.

Oleum de frumento, impetigines, & cutis asperitates curat. Modus operationis est. Pone frumentum super laminam ferream, & super ipsum aliam laminam ferream ignitam non multum, & comprime, & manabit oleum. Secundus modus. ponatur oleum excorticatum in vase sublimationis, fiat sicut dicemus.

OLEV M de frumento non est in vsu, esset tamen lenitium, & humectatiuum omnium asperitatum cutis, quæ fiunt a siccitate. **CHRI.**

ET hoc valde in cutis infectionibus conducit. Feci ego quandoque parari per descensorium, ut chymistarum voce vtat. **MAN.**

CV T I S asperitates a siccitate natas lenit, & humectat, & ceteras cutis infectiones emendat. Ras. etiam in Antidot. describitur. **SYLVII.**

FRUMENTI. Frumenti absoluto nomine triticum intelligitur, licet frumentaceum genus, & hordeum, & zeam, & alias eiusmodi comprehendat fruges. ex quibus omnibus in eundem vsu parari oleum posse existimo. Huius ex his conficiendi quoniam duplicem modum afferat, prior est per expressionem, posterior per resolutionem, innuit & per ascensum, dicens fieri per vas sublimationis. potest tamen etiam per descensum fieri. **COST.**

MESVE.

OLEV M sinapium salubre affectibus frigidis, lethargo, obliuioni, dolori, quem frigida intemperies parit. Fit ut oleum de frumento.

ISTVD oleum est in vsu secundum intentionem Mes. eius operatio est sicut operatio olei de frumento: fit tamen communiter sicut oleum de amygdalis. Sinapis autem duæ sunt species, alba, & nigra. Nigra autem est illa, quæ communiter intelligitur, quando simpliciter ponitur. **CHRI.**

HOc nunquam vsus sum. Est autem (ut puto) adeo efficax, ut ad extrema trahens, materiam, id est, tuborem, cuti inducat. **MAN.**

IN

SYLV. **I**N vñe est id oleum, sed factum, vt oleum amygd. phoenigium, id est, rubricationem, vt ipsum sinapi tritum in cute excitare potest.

COST. **S**INAPI. Fit hoc etiam per simplicem expressionem temperatius. per ignitas autem laminas si expresseris acerrimum fore existimo, & vere ignis instar bullas in cute excitaturum. tertia ratio per destillationem, siue per descensum mediarum quodammodo virium oleum reddet.

M E S V E.

LEVM iuniperi emendat cutis infectiones, serpiginem, cancrum, vlcera maligna, qualia, quæ in tibijs, & cruribus quorundam: malum mortuum recentiores

vocant. Sarmentis iuniperi tenuibus vas vitratum oris angustii reple, laminam ferri tenuem foraminibus multis in cribri tritici modum pertusam, ori toti applica, lute eandem cum ore tum dicti vasis, tum alterius minoris etiam vitrati oleum excepturi, quod terra vbi infuderis, luculento maius alterum iuniperi frustula capiens, circunda horis duabus, sicque oleum in vas minus destillabit.

MAN. **O**leum de iunipero confert infectionibus cutis, & malo mortuo tibijs, & serpigni, & cancro, & vulneribus malis. Accipe ex lignis iuniperi quantitatem sufficientem, & scinde in frusta: & imple ex eis dolium magnum vitreatum interius, cuius orificium sit arctum, & fac foueam in terra, & præpara parietes eius, cum terra figuli. Deinde pone ollam vitreatam ex directo in fundo foueæ habentem orificium amplum; & cooperiatur lamina ferrea subtili perforata foraminibus multis, sicut cribratorium tritici. ita quod lamina vndique ollæ orificium cooperiat. Deinde super laminam præparetur orificium dolii ex inuerso, & præparetur cum terra figuli, vt nihil ex vtriusque orificij respiret. Post illud accende ignem super totum corpus dolij; & dimitte ardere sic per horas duas, manabit enim ex arte hac oleum, quod reconde: & administra vbi oportet.

MAN. **H**ic destillandi modus est eliciendi a rebus succum, quem chymici per descensorium vocant, per quem olea ex lignis, vel lignosis rebus extrahuntur. Vidi ego quandoque extrahi ex pincis ad erugandas mulierum cutes. Vñs etiam sum eo quod ligno Indico Guaiaco vocato, vel quod melius successit, ex sancto per eundem modum manauit, in Gallicis, vel vlceribus, vel doloribus. in quem vñs & hoc scilicet ex iunipero factum, non parum conducit. Malo mortuo. Ita vocant recentiores mala quædam vlcera, in cruribus præcipue contingentia.

SYLVII. **H**ic arte oleum ex pincis nucleis ad erugandam mulierum cutem, ex ligno Guaiaci, & potentius ex ligno sancto ad morbi Hispanici dolores ac vlcera, quibus & oleum iuniperi, & geniste, & fraxini, & similium prodest, & lignis alijs, præsertim pinguibus ac succulentis, fructibus, bacis, seminibus. Vas autem maius esse possit metallicum, aut si vitreum est, vel siliceum, probe totum luto sapientum muniatur, figulinum autem, quia rarum est, oleo foras exhalanti viam dare: ob id vitratum sit ignis: Infernum autem vas receptorium vitreum esse potest am-

A bitu non lutatum, modo sit paulo crassius. Potest & metallicum: potest denique terreum esse, modo sit vitratum: alioqui oleum id tenuissimum hac illac per vasis poros diffunderet. Multo minus fouea intra terram parietes terra figulari paratos habente (quod Mesue imperabat) recipi tuto id oleum possit. Adde quod neque minus vas terræ infundere est necesse, si velut area aliqua possis carbones & ligna sustinere, quibus vas maius est circundandum.

IVNIPERI. Olei per descensum extrahendi modum explicauimus. ad quos hic quoque a Mesue propositus refertur.

M E S V E.

OLEVM fraxinum splenicis iuuat, præter id potest, quæ oleum iuniperi, & eodem fit modo.

NON solum inunctum, sed etiam exhibitum, confert lienicis.

ID oleum hypochondrio sinistro illitum, & potu, splenis obstru-
SYLVII. ctiones potenter liberat, duritiemque emollit, ac digerit.

FRAXININVM. Fraxinus frigido, & sicco temperamento, & adstringente vi, qua lenterias curat Paulo auctore, ineptus est, vt lienem ex crasso humore duriores emolliat. ad lienem tamen extenuandum mire probatur eius cortex. In libro enim Galeni spurio, qui est de dynamidijs, vñs, & eius cortice decocto lienem prorsus extenuari scribitur. In eñ ergo vsus qui parare oleum velit. corticem acciperet. An vero oleum per descensum ex fraxino paratum tuto sumi possit, vt Manardus ait, non sat scio. ingratisimum certe sapore, odoreque molestissimum esse, & eiusmodi olea exurente. quam sibi compararunt facultate, parce vsurpanda certo scio. Ad extenuandum lienem salo fraxinis ego libentius vtar, cuius conficiendi rationem attulimus, quam de olei conficiendi ratione paulo antea differeremus.

M E S V E.

LEVM ex gagate sacratum, demoniacis, epilepticis, paralyticis, spasticis, tetanicis, arthriticis, ab vtero suffocatis saluberrimum: conceptumque adiuuat. Fit ex gagatis lapidibus, quomodo oleum iuniperi, vel sublimatione mox dicenda.

OLEVM de gagatis. gagates est lapis coloris nigri, leuis, stans super aquas, & reperitur in India. non est in vsu.

LAPIS hic a Dioscor. Gangites dicitur, quo sicuti, & multis alijs rebus caremus. Quod vero de demoniacis dicitur, superstitiosum est, & a Christiano alienum.

GAGATES lapis ater odore bituminis dum vñtur, tumores in genu diuturnos dissipat, & sinus sicando contrahit: erupenta vero vlcera præcipue glutinat. Hic multus nobis est in corallis, maxime precarijs: & ita magnus sape, vt salina mihi duo sint iustæ magnitudinis ex solido gagate. Cum autem eo sit multo vilis bitumen, & viribus, aut isdem, aut validioribus.

Mesue. Kk 3 bus

MESVEDEOLEIS

bus (vrex gagatis Galeni bituminis commercio cum odorem, & fortasse reliqua. Sortitis colligere licet) tentari posset ex ipso oleum, quod largius fuerit, praeteritum si recens est bitumen, cum ipsum si terrae ipsius velut adeps, & olei vice vratur accolis lacus asphaltitae, locorum aliorum bituminosorum. An vero epilepsiam iuuare possit oleum istud, iure ambigi potest. Cum enim non ita tenuet ac digerit, sed vtrumque mediocriter praestet, quid spei ab hoc esse possit, nisi siccando, aut sua tota substantia iuuare dicatur? Nam odore illo bituminis tetra epilepsiam magis prodatur, ut myrrhae, galbani, cornuum, vngularum, pellium caprae, & hirci sufficit. quod vero de demoniacis scribit Mesues, superstitiosum est: a Christianoque homine alienum.

in vsu. & ibi magistraliter praeparatum reperitur. & modus compositionis est, nam recipiuntur frusta parua antiquorum laterum ignita, & pluries extinguuntur in oleo oliuarum. demum praedicta frusta cum oleo ad alembicum ponuntur sic destillando, & oleo destillatur, quod est subtilissimum in complexione, & virtute ponitur cum oleo balsami, & habet consimiles operationes, & saepe loco eius assumimus tale oleum.

ADDITIO.

COST. **G**AGATHES. Gagathē Belgis audio passim esse instar lignorum ad ignem, licet flammam non emitat. Dioscorides eius meminit sub Gagatis non etiā gangitis, ut ait Manardus nuncupatione, & bituminis speciem esse ait probatam ad multa. An vero demones naturali vlllo praesidio fugari possint, licet Iosepho mentio sit Baaras herbae extrahentis demones, & recentioribus Holitha, Christiano tamē homini superstitiosum est, ut recte monet Manardus. De hac vero re a nobis in libello de vniuersali stirpium natura, quem superiori anno edidimus, disputabatur.

Istud idem describit Rasis in proprio antidotario, & dicit ipsum valere, sicut oleum balsami, sed est subtilius, & calidius, & maioris vtilitatis in aegritudinibus frigidis. perforat enim manum cito, & expanditur lato spacio. valet lapidi, & aegritudinibus vesicae. prouocat vrinam, valet passionibus aurium, interficit vermes in eis. valet paralyti, & torturae oris inunctum, aut bibitum, valet ischiaticae, & dolori iuncturarum, & dorsi.

MESVE.

LEV Philosophorum (quod etiam oleum sapientiae, & perfecti magisterij, & benedictum, & diuinum, & sanctum quidam vocarunt) veterum omnium consensu effectibus secretis non paucis est efficacissimum. Nam calfacit, siccatur, sententiae tenuitate, in altum penetrat, digerit. Proinde materiam omnem excrementosam consumit. Ob id epilepsiae, paralyti, vertigini, obliuioni, & lienis, renum, vesicae, vteri, neruorum, articulorum omnium, & reliquarum partium neruorum doloribus frigidis maiorem in modum confert.

Oleum philoso- phorum,	Naturale,	Minerale.	Subalbum, optimum.
		Marinum	Subrubrum
		ex insulis,	medium.
		& scopulis fluens,	Subnigrum
		naphtha	& crassum,
	Artificiale	dictum.	pestimum.

Arte vero sic fit. lateres ex terra rubente multum antiquatos in frusta comminutos carbonibus non fumantibus accende, donec igniti rubescant: tunc concha oleo rorisinarini, vel antiquo claro plena extingue, & quoad eius fieri potest, oleo imbue: sicca per se in casulis, post minutissime tere, & vasi per sublimationem destillandum trade, luto chymistarum capitulo committe, carbonibus in fornace accensis coque, donec oleum destillet in phyalam vitream naso imo capitelli agglutinatum, quam exacte obstructam reconde, & serua. quanto enim antiquius, tanto valentius.

CHRI. **O**LEV philosophorum est magnae efficaciae & virtutis, & denominatur a philosophis oleum de lateribus, & solum a quibusdam habetur

PHILOSOPHORVM chymistarum videlicet: **MAN.** de quorum numero cum & ipse esset, ut pluribus ex locis colligi potest, ideo ei placuit hanc partem cum hoc oleo finire, quod & perfecti magisterij vocauit, illorum loquendi modum sequutus. Ut vero ego scribam, quid de hisce rebus sentiam, dicam: ubi opus est vehementer calefacere, & ad intima usque accedere, nullam naturalem rem posse his oleis, per hanc videlicet artem elicitis confecti, adeo, ut etiam vim ignis, & aequent & superent. Vidi enim his oculis guttam cuiusdam olei fortuito cadentem lectisternia omnia quae multiplicia erant momento penetrasse, & lecti fundum, quod ex asseribus, inuississe. Quod fit a natura. In montanis Mutinae, ditioni Alphonso principis nostri, qui propria virtute ea loca ab hostibus occupata recuperauit, loco Gybium vocato liquor certis temporibus manat, oleum montis Gybij vocant, qui ad longinqua loca, non sine magna recte eo vrentium vtilitate, deportatur. Est enim quoddam subalbidum. De naphtha, ad quem proculdubio haec referuntur, scribit Dioscorides aliam esse albam, aliam nigram. Accipe ex lateribus antiquis. Albuchasis in libro qui Seruitor dicitur, nouos lateres accipit, quos aqua non tetigerit. Cuius opinioni ego potius adhaereo, quia oleum melius imbibent. In frusta. Vnius vnciae, ait Albuchasis. Pone in cazola. Id est, vase vitreo, vel vitreato tertia parte vasis vacua remanente. Cuius ignis sunt prunae. primo lenior, dehinc paulatim augeatur, qui tamen attingat fundum vasis. Vsq; dum destillet oleum. Primo enim exibat aqua deinde oleum, quod per se collige.

LEV philosophorum, scilicet chymistarum, qui se suis scriptis vbique & quotidiano sermone philosophos appellant, & quod mireris, solos se philosophos affirmant, quod rerum maxime abditarum, & in terrae visceribus reclusarum naturam scrutentur, metallorum in terrae generandorum & augendorum ratione intelligant, facultates corporum terreorum accuratissime vestigent, ipsaq; corpora in elementa sua dissoluant, rem plane arduam, & operosam, sed si vbique certa esset omnino admiranda. Si enim quo difficilius rerum aliquarum pulcherrimarum & praestantissimarum est inventum, eo sit preclarius, quis non videt eos laude cumulatis dignissimos, qui nostris sensibus abscondita ex Platonis regno, sic erunt in apertum maximo non tantum sumptu, sed etiam valetudinis periculo, quando haec omnia ceu Platonis antro effusa halitum edunt crassissimum, & omni viuo animali (si pyraustas excipis) pestilentem atque adeo plantis ipsis noxium. Quam rem exemplis prope quotidianis chymista probant, & auriferae, typorum

typorum literariorum fulores. Hic enim vapore hydrargyri, & aliorum teiro & crasso derepente suffocantur, aut paulatim vitio cerebro nervorum maximam imbecillitatem sustinent, nisi latiore infumibulo halitum foras educant, qui arbores propinquas velut fulmine afflitas tabefacit. Sed in hoc hominum genere inpositura hodie est omnium maxima, præsertim cum metallorum generationem, & transformationem corralis alicunde aureis, vel nigris, vel torquibus, dolo malo frustra conantur. Sed de his fufius quam pro re propofita: satis in præfens fit nouisse aquas, & olea chymistarum industria secreta maximam esse virtutem, & essentiam tam tenuis, ut olei cuiusdam gutta fortuito illapsa in lectum, stragula eius multitudine & culcitra momento penetrarit, æresq; fundum lecti stermentes vlsit.

Oleum vero istud de lateribus tam tenue est, ut momento latissime spargatur: si manu infundatur, eam cito penetret. Oleum balsami est multo tenuius, calidius, & in affectibus frigidis efficacius: urinam mouet, lapidem frangit, vermes enecat, aurium tinnitui a flatu crasso, paralyti, spastico cynico, ischiadi, gonagræ, podagræ ceterarum iuncturarum doloribus prodest, potum aut inunctum: sed parua eius portio aquæ affectui aptæ mista bibatur. Fuisse vero Meuen factionis chymistarum studiosum, loca in antidotario isto non pauca plane declarant: voces chymistis solennes, qualis est, perfectum magisterium, de suo lapide philosophico frequenter dici solitum, & sublimatio, & alembicum, & id genus alia. In montanis Mutina loco Gibium vocato, liquor certis temporibus manat (oleum montis Gibij vocant) in varia loca cum magna vtilitate ipso recte ventium.

Naphtha Babylonij est bituminis colamen album quoddam: aliud nigrum Dioscori. A Rasi in Antidotario, & Albucasi in libro qui Seruitor inscribitur, ubi laeres nonos, qui aquam nondum senserint præfert, quia oleum melius imbibent, & eos in frusta vnc. j. diuidit, in vase vitreo aut vitrato, sed probe lutato ita componit, ut eius pars tertia maneat vacua, & ignem oportet fieri primo lentorem, sed qui fundum vasis attingat: paulatim augeri primo exibat, aqua deinde: oleum per se colligendum, ut resinum, terebinthinam, lignum Guaiaci, & alia multa destillamus. Oleum etiam chamæmel, & nardinum, etiam benedictum dicitur Mesue, sed hoc præstantissimum, & quibusdam petreum, vocatur. Sic ex ladano, cera, liquoribus, gummis, resinis, ossibus, medullis, & alijs, ut diximus pingui humore abundantibus, potest sublimando trahi oleum. Calx integra oleo communi restinguatur, alembico vitreo destilletur, manabit oleum ossi corrupto idoneum.

Oleum balsami Petri di Ebano capit de cordis affectibus. loco veri opobalsami miscendum theriacæ, mithridato, curcumæ aureæ Alexan. Recipit myrrhæ, aloes, spicæ nardi, sang. draconis, thuris, mumie, opopanacis, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocollæ, croci, mastiches, gummi Arabici, styracis liquidæ, ana drachm. ij. ladanij, succi castorei ana drachmas. ij. & semil. moschi drachm. i. & s. terebinthinæ pondus omnium tritis miscetur, alembico destillatur, ut aqua rosarum, seruetur. Succus illius cerosi, quo testes castoris abundant Dioscor. legere malo, quam cum quibusdam siccis. Tale enim exuacum & exanimatum est. Aliud earundem virium Gulielmi Placentini, myrrhæ, carpobalsami, nucis Indicæ ana vnc. s. hyperici drachm. ij. tere leuiter, misce olei vnc. v. vel terebinthinæ vnc. i. & s. in fine moschi grana. v. ambræ grana tria: olei de lateribus vnc. i. fiat ut oleum rosatum.

Oleum tartari Petri Argillatæ ad faciem tergendam, & erugandam.

Tartarum dolij lateribus adhærens, album potius quam rub. puluerizatum, aceto maceretur, post inuoluatur panno lineo, & deinde stupis aqua humectatis ponatur sub cineribus: deinde tribus diebus scutellæ imponatur declinæ, destillabit humor quidam subrufus.

NI C. Oleum tartari lateribus doliorum adhærentis.

Tartarum id ex vino generoso tritum, linteolo inuolutum aceto albo fort bene madefac: sub cineribus calidis coque, dum nigrescat. iterum tere, in vase inclinato serua dies octo loco frigido, donec in oleum resoluitur. Id si non fit, exprime, & serua: eodem modo facit Mesues oleum ouorum: Sarius est calcinatum tartarum manicæ Hippocratis, ut vocant, inpositum, & loco frigido locatum sinere, donec in vas subiectum fluxerit oleum. Oleum sulphuris sic fit. sulphur ignem non expertum, vel flauissimum inter vrendum fumum crassum tenuit, excipiendum

A campana vitrea, aut silicea. In qua ex vapore crasso oleum concretum destillat in vas planum capax, in cuius medio sulphur vasculo conditum vritur. Alijs trito sulphuri per aquam vitæ incensam ignea consumitur substantia: post reliquum destillatur, ut oleum philosophorum. Alij sulphuris flauij, terebinthinæ ana vnc. ij. olei rosati lib. vna, coquunt igne lento cum vini odori vnc. duabus ad vini consumptionem.

Oleum de hyperico mirabile: summitatum hyperici vnc. ij. infundantur triduo in vino odorifero. q. s. post coque in vase duplici bene obstructo, fortiter exprime: hypericum nouum similiter macera, coque, exprime. adde terebinthinæ vnc. tres, olei antiqui vncias sex, croci script. coque ad vini consumptionem. Hoc oleum incerti auctoris. Galenus tamen vinum austerrum, in quo folia androsce, vel ascyri (quæ species sunt hyperici) cocta sint, vulnera etiam grandia glutinare scribit, & hypericum calidum siccum tenuium partium ischiadicis vultu bibi quibusdam. Ex quibus & reliquorum hic mistorum viribus collige id oleum roborare, digerere, & tenuare. ex substantijs enim contrarijs componitur. Oleum de capparibus. Corticum rad. capparis vnc. i. ieros agriæ, tamaricis ana vnc. s. olei communis lib. ij. coquantur in vini vnc. iij. ad vini consumptionem: coletur, condatur. Splenem durum comminuit, vsu quotidiano probatiss. Galeno acceptum fertur in lib. ad Glaucanem, ubi tamen non inuenitur. Oleum moschatum recipit olei communis libras sex. lilij, solij, spicæ, costi, mastiches ana vnc. i. & dimid. styracis calamitæ, croci, myrrhæ, castæ lignæ, xylobalsami, ana drachm. vj. caryophyllorum, carpobalsami, bdellij, ana vnc. dimidiam: nucis Indæ drachm. ii. moschi drachm. i. vini odori vncias sex: coque in vase duplici trita leuiter omnia ad vini consumptionem. Moschum tacuit Manlianus, a quo tamen vocatum ait, dicitque coquendum ad aquæ consumptionem, cum tamen aquæ in descriptione non faciat mentionem, sed mucilaginis, vnc. i. vel drach. i. res plane incerta, male item tribuit Galen. Antidotario. Id oleum pomis odoratis cogendis est aptiss. adhuc roborat, calfacit, resoluat.

Oleum castorei ad frigidos affectus partium omnium, præsertim neruorum, ex castorei, styracis, galbani, euphorbij, castiæ, croci, opopanacis, carpobalsami, spicæ nardi, costi, ana drachm. ij. cypri, schænu anthus, piperis longi & nigri, fabinæ, pyrethri, ana drachmis duabus, & dimidia: olei lib. ij. vini albi, & boni lib. duabus, coque omnia ad vini consumptionem, exprime. serua.

Oleum iasminum moderate digerit, odore est inuendo, fit vncijs duabus florum iesminorum in olei lib. i. insolatis dies quinque, coque igni lento, exprime. serua phyla vitrea, vel silicea.

Oleum ad puerorum tormina expertum. Olei anethi, & chamæmeli ana vnc. vj. olei rutæ, myrrhæ stactes, ana vncias tres: pul. cymini, vncias duas. semel feruescat, coletur, seruetur. Atramantum vulgare fit ex aquæ bocalibus sexagintaquatuor, gallæ trita libris sex coctis ad dimidij consumptionem, tunc adde gummi Arabici libras quatuor, chalcanti tria libras tres. misce. Atramantum sutorium, quo hodie sutores & coriorum concinnatores coria mox denigraunt, dolia decocto fursuris calente, aut secundo seruesfacto magmatis ceruissæ implent, miscent ferramenta rubiginosa, scoriæ ferri, gallam, chalcantum, & id genus alia, post dies octo, aut circiter inspersum corio, mox sicatur, & denigrat.

Philosophorum. Ad huius emulationem oleum COST. ex pumice parabis, ignito pumice in oleum sæpius iniecto ad usus eosdem (ut existimo) efficacius, ad quos lateritium commendatur.

SEQVITVR DE SACCELLIS, inunctionibus, sternutatorijs, caputpurgijs, epithematibus, & clysteribus.

Hæc præter Mesue quidem institutum adduntur. quia tamen & poni hoc loco solent, & non inutilia sunt, non fuere prætermittenda.

Saccellum capitale in caliditate non multum intensum. Recipit florum rosarum, florum

vitro plano, quia nihil olei obis faculo inferre aucto.

Lib. simpl.

Ol. de capparis.

Ol. muscatum.

Ol. castorei.

Ol. sambucinum.

Atramantum script.

Atram. sat.

Saccell.

de sine.

Kk 4

florum